วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๘๖ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๔๖

"...ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือ ความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป..."

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ปก : น้ำพุร้อนฝาง
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๘๖ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๔๖
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125-572X

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

บรรณาธิการ	นายชาคริต	จุลกะเสวี
บรรณาธิการผู้ช่วย	นายเมธี	เผื่อนทอง
กองบรรณาธิการ	นายวิจิตร	อาวะกุล
	นายทองต่อ	กล้วยไม้ ณ อยุธยา
	คุณหญิงคณิตา	เลขะกุล
	นายสมบัติ	พลายน้อย
	นายประพัฒน์	ตรีณรงค์
	นายเย็นใจ	เลาหวณิช
	นายปัญญา	นิตยสุวรรณ
	นายทินกร	ภูวะปัจฉิม
ประสานงาน	ร.ต.ต.หญิงเมทินี	ศรีรุ่งเรือง
	นางสาวภาวนา	ทองศรี
	นายสมบัติ	สุธรรมรักษ์

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ประธานอนุกรรมการ	นายวิจิตร	อาวะกุล
รองประธานอนุกรรมการ	นายชาคริต	จุลกะเสวี
	นายเย็นใจ	เลาหวณิช
อนุกรรมการ	นายประพัฒน์	ตรีณรงค์
	นายทองต่อ	กล้วยไม้ ณ อยุธยา
	คุณหญิงคณิตา	เลขะกุล
	นายปัญญา	นิตยสุวรรณ
	นายสมบัติ	พลายน้อย
	นางเนาวรัตน์	ทองรมย์
	นายสานิตย์	ใกล้ชิด
	นายทินกร	ภูวะปัจฉิม
	นายสมาน	นภายน
	นายวิษณุ	เอมประณีตร์
อนุกรรมการและเลขานุการ	นายเมธี	เผื่อนทอง
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	ร.ต.ต.หญิงเมทินี	ศรีรุ่งเรือง
	นางสาวภาวนา	ทองศรี
	นายสมบัติ	สุธรรมรักษ์

วารสารไทย
เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๐
๐-๒๖๒๙-๙๔๘๒

พิมพ์ที่
บริษัท อิงค์ อาร์ต จำกัด
๒๐๗/๑๑ หมู่บ้านอโณทัย ถนนพระราม ๓ ซอย ๙
แขวงบางคอแหลม เขตบางคอแหลม
กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐
โทร. ๐-๒๖๘๙-๒๕๔๔

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการจาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

"วารสารไทย" ที่มีอยู่ในมือของท่านผู้อ่านขณะนี้ ยังคงมีเรื่องดีๆ เสนอให้ท่านเลือกอ่านได้เช่นเคย

ท่านที่มีข้อสงสัยคำว่า ***"นาง"*** มีความหมายการใช้อย่างไรกันบ้าง โปรดอ่านเรื่อง ***"นางเสือง"*** ซึ่งอาจารย์ *ประพัฒน์ ตรีณรงค์* ได้เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ที่น่ารู้ตอนนี้เสริมความเข้าใจไว้ได้ดีมาก ส่วน *คุณเฉลิมศรี หุนเจริญ* ซึ่งก็มีความห่วงใย เกรงการใช้ภาษาไทยจะมีความผิดเพี้ยนพิสดารแปลกๆ กันมากจนเกินไป จึงขอฝากเสนอเรื่อง ***"ภาษาไทยต้องห่วงใยและต้องรักษา"*** มาให้พิจารณากันด้วย

สำหรับท่านผู้สนใจบทความที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และสถานที่ทางประวัติศาสตร์บางส่วนก็อย่าลืมอ่านเรื่อง ***"วัฒนธรรมสองฟากฝั่งลำน้ำนครชัยศรี"*** ซึ่งเสนอโดย *คุณเนาวรัตน์ ทองรมย์* กับเรื่อง ***"ภาพสะท้อนชีวิตไทยในอดีต ตอนสองฟากทางรถรางแล่น รถรางสายหัวลำโพง-บางลำพู"*** เสนอโดยคุณสมาน นภายน เรื่อง ***"ชื่อถนนนี้มีความหมาย (ตอนที่ ๔)"*** โดยอาจารย์ *ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา* และเรื่อง ***"จดหมายเหตุนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่ภูมิภาคลาตินอเมริกา (ตอนจบ)*** โดยคุณปัญญา นิตยสุวรรณ

ทางด้านวิชาการในเล่มนี้ ดร.เย็นใจ เลาหวณิช ได้เสนอเรื่องที่น่ารู้เกี่ยวกับ **"เด็กหลอดแก้ว"** และ ศาสตราจารย์ วิจิตร อาวะกุล ก็ได้เสนอเรื่อง **"การเกษตรไทยช่วยให้พ้นภัยเศรษฐกิจ"** ให้พิจารณากันด้วย

ส่วนการจัดพิมพ์วารสารไทยทั้งฉบับนี้กับฉบับที่ ๘๗ จะยังคงจำเป็นต้องล่าช้าอยู่อีกนิดหน่อย แต่ก็คงทันในต้นปี ๒๕๔๗ ทั้งนี้เพราะเพิ่งได้รับความสะดวกด้านการจัดพิมพ์ดีขึ้นจึงต้องขออภัยต่อสมาชิกทั้งหลายล่วงหน้าไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ชาคริต จุลกะเสวี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
นางเสือง	๔
ภาษาไทย...ต้องห่วงใยและต้องรักษา	๑๑
วัฒนธรรมสองฟากฝั่งลำน้ำนครชัยศรี	๑๙
ภาพสะท้อนชีวิตไทยในอดีต ตอน สองฟากทางรถรางแล่น *"สายหัวลำโพง-บางลำพู"*	๓๙
การเกษตรไทยช่วยให้พ้นภัยเศรษฐกิจ	๖๒
เด็กหลอดแก้ว	๖๙
ชื่อถนนนี้มีความหมาย *ตอนที่ ๔*	๗๓
จดหมายเหตุนาฏศิลป์ไทย ไปแสดงที่ภูมิภาคลาตินอเมริกา *ตอนจบ*	๘๒

นางเสือง

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

"พ่อกูชื่อศรีอินทราทิตย์ แม่กูชื่อ นางเสือง
พี่กูชื่อ บาลเมือง ตูพี่น้องท้องเดียว ๕ คน
ผู้ชายสาม ผู้หญิงสอง พี่เผือผู้อ้ายตายจาก
เผือเตียมแต่เล็ก..."

คำอ่านจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑-๓

ข้อความในคำอ่านจารึกหลักที่ ๑ ดังที่อ้าง ศาสตราจารย์ ***ยอร์ช เซเดส์*** เป็นผู้อ่านคัดมาเพียง ๓ บรรทัด ในจำนวน ๑๘ บรรทัด ที่ได้รับการวิเคราะห์ว่า เป็นพระราชประวัติที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงพระราชนิพนธ์ด้วยพระองค์เอง โดยเฉพาะก็คือคำว่า **"นางเสือง"** อันเป็นพระนามของพระราชมารดาของพระองค์ ซึ่งผู้เขียนต้องการนำหลักฐานอันเกี่ยวกับพระราชประวัติที่ท่านผู้ทรงความรู้มีความเห็นเพิ่มเติมมาเสนอท่านผู้อ่านโดยลำดับ พร้อมกับเอกสารที่ปรากฏ ดังนี้

พระนาม

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์ผู้ครองกรุงสุโขทัยพระองค์ที่ ๓ ทรงประกาศพระนามของพระราชมารดาไว้ในศิลาจารึกว่า ***นางเสือง*** นั้น ในเอกสารชิ้นหลังมีคำว่า **"พระ"** เติมเข้ามาเป็นคำนำหน้าพระนามว่า ***พระนางเสือง*** อยู่หลายแห่ง ***รองศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์*** ได้วิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ไว้ในหนังสือ **"จารึกพ่อขุนรามคำแหง"** การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ศิลปะหน้าที่ ๖๗ ว่า

"คำว่า ***'นาง'*** ในศิลาจารึกสุโขทัยทั้งหมดมิได้ใช้คำว่า ***'นาง'*** เป็นคำนำหน้าพระนามของพระมเหสีของกษัตริย์สุโขทัย แต่จะใช้คำนี้เป็นคำนำหน้าชื่อของคนธรรมดา เช่น นางมิ่ง *(ศิลาจารึกที่ ๙๕ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๔)* แม่นาง *(ศิลาจารึกหลักที่ ๑๐ ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๓๐)* ป้านาง *(ศิลาจารึกหลักที่ ๑๐๒ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๘)* คำว่า ***'นาง'*** ถ้าจะนำมาก็ใช้กับพระมเหสีของกษัตริย์สุโขทัยจะต้องมีคำว่า ***'มหาเทวี'*** ต่อท้ายอยู่ด้วย เช่น นางสุขรมหาเทวี *(ศิลาจารึกหลักที่ ๒ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๓๑)* ส่วนใหญ่แล้ว คำนำหน้าพระนามพระมเหสีสุโขทัยจะใช้คำในภาษาเขมร อันได้แก่ ***'สมเด็จพระ'*** นำหน้า เช่น สมเด็จพระราชเทพีศรีจุฬาลักษณ์อัครราชมเหสี *(ศิลาจารึกหลักที่ ๙๓ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๓)* หรือ สมเด็จพระราชชนนีศรีธรรมราชมารดามหาดิลกรัตนราชนาถ *(ศิลาจารึกหลักที่ ๔๖ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๓-๔)* การใช้ ***'นาง'*** เพียงคำเดียวเป็นคำนำหน้าพระนามของพระมเหสีนั้น เป็นที่นิยมมากในวรรณกรรมสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เช่น นางสีดา นางมณโฑ นางละเวง เป็นต้น และใช้ในวรรณกรรมทางประวัติศาสตร์ เช่น **นางท้าวเทวี** อัครมเหสีของพระยาธรรมราชในพระราชพงศาวดารเหนือ *(พน : ๓)* หรือ **นางนาฏ** และ **นางแอกแดง** อรรคชายาของท้าวปูลมในพงศาวดารล้านช้าง *(พลช : ๑๔๑)* สำหรับพระราชพงศาวดารเหนือนั้น เป็นหนังสือที่รวบรวมขึ้นโดย พระวิเชียรปรีชา *(น้อย)* เมื่อพุทธศักราช ๒๓๕๐ *(ค.ศ. 1807)* ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ส่วนพงศาวดารล้านช้างพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เรียบเรียงขึ้น"

การวิเคราะห์ของรองศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ ท่านเขียนขึ้นเพื่อสนับสนุน

ความเห็นของท่านที่ระบุไว้ในคำนำว่า "มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ให้เห็นว่าศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง หรือ ศิลาจารึกหลักที่ ๑ นั้น มิได้แต่งขึ้นในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๙ (ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓) ดังที่อ้างไว้ในจารึกหลักดังกล่าว..."

เรื่องนี้ **ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร** ได้แสดงความเห็นไว้ในคำอภิปรายเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ ในหัวข้อเรื่องว่า ***"คำอภิปราย ศิลาจารึกหลักที่ ๑ จริงหรือปลอม?"*** ซึ่งสมาคมโบราณคดีแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัด ว่า

"...'นางเสือง' คุณพิริยะกล่าวว่า ***'นาง'*** เป็นคำใช้สำหรับนำหน้าคำธรรมดา และยังพบว่า ***'นาง'*** มักใช้ในวรรณกรรมรัตนโกสินทร์ตอนต้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ รวมทั้งในพงศาวดารเหนือกับพงศาวดารล้านช้าง ซึ่งคุณพิริยะ เน้นว่าแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ คือ พยายามสาวให้ลงมาอยู่สมัยรัชกาลที่ ๔ ให้จงได้ ผมก็ไม่ว่าอะไรหรอก แต่ก็ควรดูกันในหลักฐานเสียก่อน อย่างในจารึกหลักที่ ๒ เขาใช้ **นางสุขรมหาเทวี'** เราเห็นอยู่แล้ว ถ้าพูดกันแค่ชื่อก็เป็น นางสุขร ส่วน **มหาเทวี** เป็นตำแหน่ง ต้องแยกออก อย่าเอาไปปนกัน หรือจารึกหลักที่ ๘ ตอนไปทำพระพุทธบาทครั้งพระยาลิไทย เราก็เห็นท่านยังเขียนในจารึกหลักที่ ๘ ด้าน ๓ บรรทัดที่ ๕-๖ ว่า 'พรญาและนาง...' เขาใช้อยู่ชัดๆ และในจารึกหลักที่ ๑๐๒ (ส่วนท้าย ใช้ '...ป้านางคำ...' ซึ่งไม่ใช่คนธรรมดาแน่นอน เพราะคนท้ายของจารึกบอกว่า '...นาง ได้สมบัติไซร้...' หรือจะดูต่ำลงมาอีกในพระราชพงศาวดารฉบับปลีกใช้ **'แม่นางสาขา'** จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่จะต้องเดาหรอกครับแม้เอกสารทางเหนือ พระราชมารดาของพระเจ้ามังรายเขาก็เรียก **'นางเทพคำข่าย'** มเหสีของพระยางำเมืองเรียก **'นางอั้วเชียงแสน'** ดูทางวรรณกรรมมหาชาติคำหลวงพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ท่านก็ยังใช้ 'นางศิริมหามายา' 'ออกนางศิริมหามายา' 'นางวิสาขา' 'นางโคตมี' เจ้ามัทรีท่านก็ใช้ 'นางนารถศรียโสธรา' อะไรอย่างที่เราเห็นกันอยู่นี้

"สรุปแล้วคำว่า 'นาง' ในสมัยโบราณราชาศัพท์ตำแหน่ง และอิสริยยศยังไม่ได้กำหนดแบบแผนแพร่หลายมากนัก ต่อมาภายหลังจึงใช้คำ 'สมเด็จ' เข้ามาประกอบทั้งเจ้าทั้งพระ"

คำว่า **"เสือง"** อันเป็นพระนามของพระราชมารดาของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้น **รองศาสตราจารย์ พิริยะ ไกรฤกษ์** วิเคราะห์ว่า

"น่าจะมาจากคำในภาษาอีสานว่า **'เสิง'** ซึ่งแปลว่า **รุ่งอรุณ** *(ก.ศ. ๒๕๒๐ : ๒๘)* ซึ่งความหมายนี้สอดคล้องกับพระนามของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ซึ่งแปลได้ว่า 'เจ้าของความสว่าง' *(พหล : ๘๒)* และน่าจะตรงกับเจตนารมย์ของผู้แต่งศิลาจารึกหลักที่ ๑ ที่นำมาใช้เป็นพระนามของพระมเหสี

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์"

เรื่องนี้ **ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร** แสดงความเห็นไว้ในการอภิปรายที่อ้างแล้วว่า

"พระนามนาง **'เสือง'** ผมไม่อยากแปล เพราะมีบัณฑิตท่านแปลไว้มากอยู่แล้ว คุณพิริยะว่าไม่มีความหมายอะไร ต่อมา แปลว่า **รุ่งอรุณ** โดยมีทัศนะว่าเพื่อให้เข้ากับพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ที่แปลว่า เจ้าแห่งความสว่างอะไรอย่างนั้น คือท่านชี้ให้เห็นทำนองมันไม่เข้าทีอะไรเลย แต่ผมไม่ค่อยจะเห็นด้วย ผมเองพยายามหาคำ **'เสือง'** คืออะไร ก็ไม่ได้จนบัดนี้ ผมเห็นในเพลงยาวของ**พระยาไชยวิชิต** *(เผือก)* แต่งในรัชกาลที่ ๓ ว่า

"...'เหล็กเสืองเครื่องขันขยันดี...' ผมยังไม่ทราบว่าเหล็กอะไร หากพวกเราพยายามแปลให้ออกจะได้ความหมายคำ **'เสือง'** อีกทางหนึ่งตกทอดกันมา"

เรื่องของความหมาย หรือคำแปลของคำว่า **"เสือง"** คงยังไม่เป็นที่ยุติ เพราะรองศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ ท่านแปลโดยมีคำว่า **"น่าจะ"** กำกับอยู่ และศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ก็ออกความเห็นว่ายังไม่ทราบว่า **"เสือง"** นั้นแปลว่าอะไร และขอให้พวกเราพยายามหาคำแปลให้ได้

พระนางคือใคร

การนำเอาคำว่า **"พระนาง"** มาใช้เป็นหัวข้อในตอนนี้ได้ยึดเอาคำนิยามของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานที่นิยามไว้ว่า **"พระนาง"** *(คำนาม)* หมายถึงพระธิดาหรือพระมเหสีของพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะก็คือ พระมเหสีของพระมหากษัตริย์

พระราชประวัติของพระนางเสือง ไม่มีหลักฐานระบุไว้อย่างแน่ชัดมีเพียงข้อสันนิษฐานโดยมีเหตุผลประกอบบ้าง ไม่มีบ้าง ดังนี้

ในหนังสือเรื่อง **"การสร้างอนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง"** ศรีเพ็ญ จัตุทะศรี เขียนในหน้า ๑๑ ว่า

"พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราดพระผู้ทรงร่วมกับพ่อขุนบางกลางท่าวต่อสู้กับพวกขอมตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี โดยให้พ่อขุนบางกลางท่าวเป็นปฐมกษัตริย์ทรงพระนามว่า 'พ่อขุนศรีอินทราทิตย์' และได้มอบ 'นางเสือง' น้องสาวสุดที่รักให้เป็นพระมเหสี ซึ่งถึงแม้พระองค์จะไม่ได้อยู่กับคนไทยอันสุดแสนรักก็ขอฝากสายเลือดซึ่งจะเกิดจากนางเสืองพระน้องนางของพระองค์กับพ่อขุนศรีอินทราทิตย์สหายรักร่วมสาบาน อีกทั้งเป็นญาติสนิทได้เป็นกษัตริย์อยู่กับคนไทยสืบไป"

ข้อเขียนนี้ผู้เขียนระบุว่า นางเสือง ทรงเป็นพระขนิษฐาหรือน้องสาวของพ่อขุนผาเมือง แต่ก่อนที่นำหลักฐานของท่านผู้อื่นมาเสนอ ขอนำข้อความของ**ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช** มาแทรกลงไว้ตรงนี้ คือ เรื่องพระนามของ

พ่อขุนบางกลางท่าว ซึ่งปัจจุบันเขียนได้เป็น พ่อขุนบางกลางหาว และเป็นที่ยอมรับกันแล้ว **ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช** เล่าไว้ในเรื่อง 'ถิ่นกำเนิดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย' ซึ่งท่านได้อภิปราย เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

"...นักค้นคว้า นักสำรวจโต้แย้งโต้เถียงในเมืองไทยเราก็มีอยู่ วันดีคืนดีก็นัดกันไป แล้วก็หาแว่นขยายแล้วก็หากระไดปีนกันขึ้นไป เพราะศิลาจารึกหลัก ๒ สูงถึง ๗ ฟุต แล้วก็มีฐานเสียอีก จึงต้องเอากระไดพาดขึ้นไป แล้วเอาแว่นขยายส่องดูว่า พ่อขุนบางกลางท่าว หรือ ขุนบางกลางหาว มีตัว ท. หรือ ตัว ห. จนแน่ใจแล้วคนนี้ลงมาอีกคนขึ้นไป ทำกันครึ่งวันแล้วในที่สุดก็ยอมกันว่าไม่ใช่กลางท่าว คือมันเป็นตัว ห. เป็นขุนบางกลางหาว เพราะฉะนั้นพ่อขุนบางกลางหาวท่านขึ้นเป็นพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ราชวงศ์พระร่วงก็อุบัติ"

ข้อเขียนของเพ็ญศรี จัตุทะศรี เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ คำอภิปรายของศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช อภิปรายเมื่อ วันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ดังนั้นข้อเขียนของผู้เขียนท่านแรกจึงเป็นพ่อขุนบางกลางท่าว ตามที่อ่านจากศิลาจารึกกันไว้แต่เดิม

ในหนังสือเรื่อง 'สืบรอยตามหาพ่อขุนผาเมือง' บทนิพนธ์ของ ***หม่อมเจ้าจันทร์จิรายุ รัชนี*** ซึ่งนิตยสารศิลปวัฒนธรรม นำมาพิมพ์ในปีที่ ๒๑ อีกครั้งฉบับที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๓ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

"พ่อขุนผาเมืองมีพระสหายนาม พ่อขุนบางกลางหาว ซึ่งมีพระมเหสีนาม ***นางเสือง*** พระนางทรงเป็นพระราชมารดาของพ่อขุนบาลเมือง และพ่อขุนรามคำแหง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานว่า นางเสือง เป็นพระขนิษฐาของพ่อขุนผาเมือง ยังไม่ปรากฏว่ามีประจักษ์พยานใดๆ ที่จะขัดแย้งกับข้อที่ทรงสันนิษฐานนี้ มิหนำซ้ำยังมีเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่จะดูหนุนเสียอีกด้วย

ถ้าอย่างนั้น สมมติว่าพ่อขุนศรีนาวนำถมสิ้นพระชนม์ พ่อขุนผาเมืองก็ทรงอัญเชิญพระสหายของพระองค์ *(หรือน้องเขย)* ขึ้นเป็นกษัตริย์ครองกรุงสุโขทัยพระนามาภิไธยว่าศรีอินทราทิตย์ ที่พระเจ้าวรมันที่ ๘ ทรงประทานแก่พระองค์มา เรื่องเล่าทางฝ่ายเขมรนั้นสั้นแต่ก็หนักแน่น..."

ความจริงแล้วหลักฐานเกี่ยวกับพระราชฐานะของนางเสือง มีผู้เสนอเป็นอย่างอื่นก็มี เช่นว่า ทรงเป็นพระธิดาของพ่อขุนผาเมือง แต่เป็นข้อความสั้นๆ อยู่ในวงเล็บเหมือนไม่สู้จะมั่นใจ

ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการอภิเษก

การอภิเษกกับพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ อาจารย์ปรีดา ศรีชลาลัย ได้สันนิษฐานที่น่าสนใจไว้ในหนังสือ 'รวมเรื่องของศรีชลาลัย ภาค ๑' โดยตั้งชื่อเรื่องว่า **"สุโขทัยสมัยราชวงศ์**

ศรีอินทราทิตย์" เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๔๙๔ ในหัวข้อที่ **"(๘) สมรส"** มีสารสำคัญว่า

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เมื่อครั้งยังมีบรรดาศักดิ์เป็นพ่อขุนบางกลางหาว ครองเมืองบางยาง เคยมีพระชายามาแล้วแต่ไม่ทราบนาม โดยอาศัยคำเล่าในศิลาจารึกหลักที่ ๑ นั่นเองว่าเพราะพระนางเสือง เป็นชนนีของพ่อขุนรามคำแหง คำจารึกสุโขทัยหลักที่ ๑ เล่าว่าตูพี่น้องท้องเดียวห้าคน นั่นให้ข้อสังเกตว่า โอรสธิดาของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์มีต่างครรภ์กัน โดยเฉพาะที่ประสูติแต่ครรภ์พระนางมี ๕ คนเท่านั้น

และพระชายาของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์นั้น อาจจะมีมาก่อนแล้วหลายองค์ แต่พระชายาทั้งหลายเหล่านั้นคงจะมีแต่พระธิดา ถ้ามีพระโอรส พระโอรสคงสิ้นพระชนม์ไปแล้ว โดยกล่าวว่า น่าเชื่อว่าพ่อขุนศรีอินทราทิตย์คงมีธิดาหลายองค์ และบางทีจะได้ถวายธิดาแก่กษัตริย์นครอโยธยา นครหลวง นครศรีธรรมราช เป็นต้น ตามความเหมาะสมกับพระราโชบายของพระองค์ในเวลานั้น เมื่อธิดาที่ถวายไปในนครต่างๆ มีโอรส พระโอรสนครนั้นๆ ย่อมจะเนื่องเป็นพระญาติกับโอรสของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ การถวายธิดาแก่กษัตริย์ต่างนครมักจะมีผลดีทางการเมืองอยู่มาก ผลดีในขั้นต้นคือทำให้กษัตริย์ที่รับพระธิดาไปนั้นทรงสนิทชิดเชื้อ ไม่ทรงคิดเป็นศัตรูก่อภยันตรายขึ้น สุโขทัยย่อมปลอดภัยจากนครเหล่านั้น หรือถ้าหากมีอันตรายจากด้านอื่นมาถึงสุโขทัย นครสุโขทัยอาจได้รับความช่วยเหลือจากนครราชบุตรเขยเหล่านั้นแน่นอน หากพระธิดามีพระโอรสได้ครองราชย์ กษัตริย์ที่ครองราชย์นั้นจะต้องนอบน้อมพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ในฐานะพระนัดดาเคารพอ่อนน้อมพระเจ้าตา นี่เป็นเรื่องธรรมดา...เพราะมีเค้าเงื่อนอยู่ในพงศาวดารโยนก ซึ่งตอนหนึ่งเป็นคำรำพึงของพระยาเม็งราย นครเชียงใหม่ว่า กษัตริย์นครศรีธรรมราช กษัตริย์นคร *(เสียมราบ)* และกษัตริย์นครอโยธยา เป็นพระญาติกับพ่อขุนรามคำแหง การที่จะเป็นพระญาติกันได้ คงเนื่องด้วยกษัตริย์ต่างพระนครเหล่านั้น เป็นพระโอรสของพระธิดาของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ดังสันนิษฐานแล้ว

พระราชกรณียกิจสำคัญ

พระราชกรณียกิจสำคัญๆ ของ 'นางเสือง' คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ผู้เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร ได้เขียนไว้ในหนังสือ **"เกียรติประวัติศาสตร์ไทยในอดีต"** ที่จัดพิมพ์เนื่องในงานปีสตรีระหว่างประเทศ ๒๕๑๘ ว่า

พระนางเสือง

พระมเหสีพระเจ้าศรีอินทราทิตย์ พระมหากษัตริย์ต้นพระราชวงศ์พระร่วง และปฐมกษัตริย์แห่งสมัยสุโขทัย เป็นพระราชมารดาของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

นับได้ว่าทรงเป็นสตรีที่มีคุณต่อชาติไทยอย่างยิ่ง ทั้งในฐานะที่ทรงเป็น 'มเหสี' ของพระมหากษัตริย์ผู้ก่อสร้างราชอาณาจักร

สุโขทัย และในฐานะ 'พระราชมารดา' ของพระมหาวีรกษัตริย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้ซึ่งได้ทรงแสดงน้ำพระทัยกล้าหาญในการสงครามตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ โดยได้ออกชนช้างชนะขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด และภายหลังได้ขับไล่อริราชศัตรู ทะนุบำรุงรักษาบ้านเมือง ทรงสร้างระบบการปกครองแบบพ่อกับลูก พระราชทานกฎหมายแก่ราษฎร เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข ทรงประดิษฐ์อักษรไทย อันเป็นรากฐานของศิลปวัฒนธรรมในสาขาอักษรศาสตร์ที่มั่นคง และมีประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง นอกจากนั้นพ่อขุนรามคำแหงมหาราชยังทรงขยายพระราชอาณาเขตไทยออกไปอย่างกว้างขวางทุกทิศ

ในฐานะพระราชมารดา ซึ่งเป็นผู้อบรมและสร้างแนวทางชีวิตให้แก่บุตร จึงนับว่าพระนางเสือง เป็นสตรีผู้มีความสำคัญต่อชาติไทย

สวรรคต

วันเดือนปีที่ ***"นางเสือง"*** เสด็จสวรรคตยังไม่ปรากฏหลักฐาน

ภาษาไทย... ต้องห่วงใยและต้องรักษา

เฉลิมศรี ทุนเจริญ

"สอนภาษาไทยมา ๔ ปีแล้วค่ะ วันนี้พาเด็กนักเลียนมา...เอ้อ เหมือนกับว่าพามาลับการลักษา คือที่นี่เขาเป็นเหมือนกับคลินิกลักษาโลก แต่โลกที่ว่าก็คือภาษาไทย แล้วใคที่มาลักษาต้องผ่านด้วยถ้าไม่ผ่านก็ต้องกับมาใหม่ ก็เหมือนคนไข้ที่มาหาหมอน่ะค่ะ ถ้ายังไม่หายก็ต้องมาลักษากันต่อไป จนกว่าโลกจะหาย"

นี่คือเสียงคำตอบของครูผู้สอนภาษาไทยรายหนึ่ง ซึ่งสอนมาถึง ๔ ปี แล้ว *(ตามที่เธอบอก)* ตอบคำถามผู้ดำเนินรายการทางวิทยุโทรทัศน์ ในรายการประชาสัมพันธ์โครงการร้านหมอภาษาที่จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ *(ก่อนที่จะมีการปรับโครงสร้างเป็นกระทรวงวัฒนธรรม)* ที่ทำให้ผู้ชมรายการรวมทั้งผู้เขียนเองรู้สึกอึดอัด และรันทดใจตลอดช่วงเวลาของรายการดังกล่าวและยังจดจำรำลึกมาจนถึงทุกวันนี้ จำได้ว่าในตอนนั้นมีเพื่อนๆ ที่เป็นแนวร่วมรักและห่วงใยภาษาไทย กริ้งกร้าง

ทางโทรศัพท์ให้ช่วยกันฟัง ทั้งช่วยกันร่วมภาวนาขอให้ร้านหมอภาษาได้ช่วยรักษาให้ทั้งครูทั้งนักเรียนเถิด

อีกสักตัวอย่างเถอะ...

"รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้คนไทยผิดกันให้มากๆ ยิ่งผิดได้มากเท่าไหร่ก็ยิ่งดี เพราะผลผิดเหล่านี้เลามีตลาดลองลับ และคนไทยทุกคนก็ควรต้องมีส่วนสนับสนุน และผักดันให้มีการผิดมากขึ้นด้วย"

นี่ก็คำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานแห่งหนึ่ง ซึ่งได้รับเชิญมาร่วมรายการประชาสัมพันธ์ **"หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์"** ถ้าว่ากันโดยความก็อาจจะไม่กระไร เพราะมีบริบทหรือข้อความแวดล้อมประกอบให้พอทำความเข้าใจได้ แต่ถ้าว่ากันถึงเรื่องการออกเสียงคำภาษาไทยแล้ว... อดไม่ได้ที่จะรู้สึกหนาว *(ขนลุก)* เพราะได้ยินแต่ผิดๆ แล้วอะไรที่ถูกจะหลงเหลือ ในเมื่อความถูกต้องนั้นได้ถูกนำไปซ่อนไว้ในการออกเสียงคำไม่ชัดเจนเช่น **"ผลิต"** และ **"ผลัก"** กลายเป็น **"ผิด"** กับ **"ผัก"** ไปนั่นแหละ ถ้าเรายังขืนปล่อยให้เป็นอยู่เช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ แล้ว ความถูกต้องของการใช้และออกเสียงภาษาไทยก็มีแนวโน้มที่จะถูกผลักออกไปจากการพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย ด้วยฝีมือของคนไทยเราเอง

บางคนบอกว่า... ก็นายกรัฐมนตรีที่พูดออกอากาศทางรายการ **"นายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน"** ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และมีการถ่ายทอดไปออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ด้วยนั้นท่านบอกว่าประเทศไทย

ถึงเวลาที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านการบริหาร มิติเรื่องของการที่จะพัฒนาประเทศให้ทันสมัยแล้วนี่...ก็ยังดีที่ท่านมิได้กล่าวถึงมิติด้านการใช้ภาษาไทย แต่ถึงอย่างไร ภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติของเราก็ไม่น่าจะเข้าอยู่ในข่ายที่จะต้องเปลี่ยนแปลง จนไม่รักษาระเบียบแบบแผนของภาษาที่โบราณาจารย์ท่านบัญญัติไว้ ทั้งการพูด การอ่าน การเขียน กลายเป็นภาษาไทยที่ผิดๆ เพี้ยนๆ ไม่มีมาตรฐาน สาเหตุหนึ่งน่าจะเกิดจากการมีค่านิยมผิดๆที่คิดว่าคนที่มัวแต่รักษาและห่วงใยภาษาไทยคือคนไม่ทันสมัย ไม่ก้าวหน้าและไม่ทันเหตุการณ์ในยุคข่าวสารไร้พรมแดนเช่นปัจจุบัน ดังนั้นเราจึงได้พบเห็นการใช้ภาษาไทยที่นึกถึงแต่ความที่จะต้องทันสมัยก้าวไปกับเทคโนโลยี จนไม่ต้องนึกถึงความถูกต้องหรือระบบระเบียบของภาษาว่าจะถูกจะผิดอย่างไรหรือไม่ พอใจจะพูดอ่าน เขียน กันอย่างไรก็ทำไป เลยมีทั้งเสียงคำภาษาไทยที่ไม่ตรงเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ทั้งการเขียนคำภาษาไทยตามใจชอบ เช่น ญิ่ง นู่ ม่อร่อ ง่อ มั๊ย ชั้น เนี่ย ฯลฯ ที่หลักภาษาไทยว่าด้วยเรื่อง **"ไตรยางค์"** คืออักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ ที่นำมาใช้ผสมกับวรรณยุกต์รูปต่างๆ ที่ถูกต้องจะต้องเขียนว่า หญิง หนู หมอหรอ หงอ ไหม ฉันนี่น่ะ ฯลฯ เป็นต้น

ก็จริงอยู่ที่ว่า... ภาษาเสมือนเป็นสิ่งมีชีวิตที่ย่อมต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างที่ภาษาไทยในปัจจุบันก็มิได้ใช้เหมือนกันกับภาษาไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหง แต่ทว่าการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตามที่ว่าก็น่าจะต้องเป็นไปในทางวิวัฒน์ หรือความคลี่คลายไปในทางเจริญ ไม่ควรจะเป็นไปในทางวิบัติ อันเป็นการทำลายภาษา *(วิบัติ หมายความว่า พิบัติ ความฉิบหาย ความเคลื่อนคลาด ความผิด โทษ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕)* โดยที่ต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการช่วยกันรักษาสมบัติวัฒนธรรมด้านภาษาไทยโดยทั่วไปภาษาคือสิ่งสำคัญที่เชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือใช้ภาษาร่วมกัน แต่ภาษาไทยภาษาประจำชาติของเรานั้น มีความสำคัญยิ่งกว่า มีความหมายยิ่งกว่า เพราะภาษาไทยได้ชื่อว่าเป็นเอกลักษณ์เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างไม่ขาดสาย เราคนไทยจึงควรต้องใช้ภาษาไทยกันอย่างมีความใส่ใจและให้ความสำคัญ ทั้งต้องช่วยกันรักษาไว้

รัฐบาลไทยสมัยหนึ่งได้เคยให้ความสำคัญแก่การใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะการออกเสียง **ร ล** และคำที่มี **ร ล ควบกล้ำ** ถึงขนาดมีหนังสือเวียนจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ขอนำข้อความในหนังสือเวียนดังกล่าวมาลงไว้ให้ได้รำลึกนึกถึงกันในบทความนี้อีกสักครั้ง ดังนี้...

"ด้วยท่านนายกรัฐมนตรีได้ปรารภในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีหลายครั้ง และครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๐ เกี่ยว

กับการออกเสียงภาษาไทยที่มี **ร ล** และ**คำควบกล้ำ** ของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่บางคนของกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ โดยได้ฟังจากการให้สัมภาษณ์ของข้าราชการนั้นๆ ทางวิทยุกระจายเสียงการให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ การสนทนาในรายการโทรทัศน์รวมทั้งการบรรยายในที่ต่างๆ ไม่ถูกต้อง โดยผู้พูดไม่สามารถออกเสียง **ร ล** รวมตลอดคำควบกล้ำที่มี **ร ล** ถูกต้องตามหลักภาษาไทยได้ ตัวอย่าง เช่นคำว่า **กรม** ออกเสียงเป็น **กม** คำว่า **ขาดแคลน** ออกเสียงเป็น **ขาดแคน** คำว่า **คอนกรีต** ออกเสียงเป็น **คอนกีด** คำว่า **ปรับปรุง** ออกเสียงเป็น **ปับปุง** คำว่า **เปลี่ยนแปลง** ออกเสียงเป็น **เปี่ยนแปง** โดยที่ผู้พูดไม่สามารถออกเสียง **ร ล** และ**คำควบกล้ำ**ที่มี **ร ล** การออกเสียงดังกล่าวถือเป็นข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาษาประจำชาติและยังจะทำให้การสื่อความหมายไม่ตรงกับความต้องการของผู้พูด ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของผู้พูดผิดแผกแตกต่างไป และยังเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ข้าราชการ นักศึกษา นักเรียน ในระดับต่างๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไป ยิ่งผู้พูดเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พูดผ่านสื่อมวลชนทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ด้วยแล้ว จะทำให้เสียภาพพจน์ *(ปัจจุบันใช้ "ภาพลักษณ์" ผู้เขียน)* ที่ไม่ดีต่อตัวข้าราชการ และทำให้เกิดการดูแคลนได้ว่า เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องหากจะปล่อยให้มีการพูดภาษาไทยเช่นนี้โดยมิได้แก้ไข ปรับปรุง และฝึกฝนให้ออกเสียงหรือพูดคำที่มี ร ล หรือคำควบกล้ำให้ถูกต้องแล้ว จะทำให้เกิดความเคยชินและยากแก่การแก้ไขในอนาคต"

(หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นร

การออกเสียง **ร ล** และ**คำควบกล้ำ**ไม่ชัดเจน นอกจากจะเป็นการออกเสียงคำภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องแล้ว ยังทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป เป็นเหตุให้ความในเนื้อหาพลอยไม่ตรงตามไปด้วย ซึ่งถ้าเป็นการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ก็ย่อมทำให้การสื่อสารเรื่องนั้นๆ ไม่เป็นไปตามที่ต้องการ เพราะผู้รับสารจะรับทราบได้ไม่ตรงตามเนื้อหาสาระแท้จริงที่ต้องการจะสื่อสาร ภาษาไทยมาตรฐานจึงถือเอาการออกเสียง **ร ล** และ**เสียงควบกล้ำ**ได้ชัดหรือไม่ชัด เป็นบรรทัดวัดความสามารถในการพูดและอ่านภาษาไทยที่ยึดถือกันมาแต่ครั้งโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อมีการพูดหรืออ่านภาษาไทยโดยออกเสียงคำที่มี **ร** หรือ **ล** เป็นพยัญชนะต้น หรือคำที่มี **ร** หรือ **ล** กล้ำไม่ชัดเจนในหมู่คนไทย จึงเป็นที่ห่วงใยของผู้ที่รักและต้องการรักษาภาษาไทยทุกคน ครูอาจารย์บางท่านก็มีคำประพันธ์เพื่อติติงหรือเตือนเรื่องนี้ดังเช่นบทของท่านอาจารย์เจือ สตะเวทิน ที่คณะกรรมการทดสอบผู้ประกาศสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ ชุดต้นๆ ได้เคยนำไปเป็นข้อความให้ผู้เข้ารับการทดสอบอ่านบ่อยๆ จนหลายๆ คนจำได้ ถึงขนาดว่าปากเปล่าโดยไม่ต้องอ่านบทเลยก็มี บทนี้...

สมัยนี้ ร ล ก็ไม่ชัด
เป็นเพราะดัดจริตก่อนห่อนถือสา
เลยติดลิ้นติดปากมากขึ้นมา
เพราะชิวหาสั่นกระดิกพลิกไม่เป็น

ผู้เขียนยังจำได้ว่า ในการสัมมนาเรื่อง **"การใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชน"** สมัยเมื่อผู้เขียนมีฐานะเป็นสื่อมวลชนคนหนึ่ง ซึ่งได้เข้าร่วมสัมมนาด้วย ได้ฟังการแสดงปาฐกถาพิเศษหัวข้อ **"ภาษาไทยของเรา"** โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ เห็นได้ชัดว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรักและห่วงใยภาษาไทยมากท่านหนึ่ง ท่านได้กล่าวถึงความรู้สึกส่วนตัวในการที่ได้รับเชิญให้เป็นผู้แสดงปาฐกถาหรือบรรยายเกี่ยวกับภาษาไทยว่าท่านจะรู้สึกดีใจมากที่มีโอกาสได้แสดงความรู้สึกของท่านที่มีต่อการใช้ การพูดและการเขียนภาษาไทย และดีใจที่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าความคิดเห็นในการแสดงปาฐกถาพิเศษของท่านครั้งนั้น ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ภาษาไทย หากจะได้มีการนำมาปฏิบัติกันอย่างจริงจัง ท่านได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนไทยกับภาษาไทยว่า... ความเป็นคนไทยอยู่ที่เรามีภาษาไทยใช้ การมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของเราเอง แสดงถึงความเป็นเอกราช ส่วนการมีตัวอักษรไทยและตัวเลขไทยนั้น ก็แสดงถึงความเจริญยิ่งใหญ่ของสังคมไทยแสดงถึงวัฒนธรรมของชนชาติไทยที่ได้สั่งสมกันมานานหลายศตวรรษและภาษาไทยคือ สมบัติล้ำค่าที่คนไทยจะต้องรักษาดูแลให้พัฒนารุ่งเรือง และมั่นคงตลอดไป...

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีระเบียบที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจ และต้องระมัดระวังการใช้ให้ถูกต้อง คนไทยไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารประเทศ นักภาษา นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน ครู อาจารย์ โฆษก นักแสดง ที่ต้องใช้ภาษาไทยประกอบอาชีพโดยตรง และสื่อสารกับคนเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ นักธุรกิจ ที่ใช้ภาษาไทยสื่อสารเพื่อการดำรงชีวิต และเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพมากพอควร หรือเป็นกรรมกร แม่บ้าน คนกวาดถนน คนขนขยะ ซึ่งใช้ภาษาไทยเพียงเพื่อการสื่อสารในครอบครัวและการทำมาหากินไม่มากนัก ต่างก็ต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตทั้งสิ้นทุกๆ คนจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจ และมีหน้าที่ดูแลรักษาภาษาไทย มากน้อยตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เพื่อความเป็นเอกราช ความมั่นคง ความเป็นปึกแผ่น ความเจริญและความทันสมัยของภาษาของชาติ แต่ปัจจุบันกลับเป็นว่ามีการใช้ภาษาไทยผิดๆ กันมาก จนแน่ใจว่าไม่ใช่ความผิด ที่เกิดจากความพลั้งพลาดหรือเผลอ หากเป็นความผิดเพราะความไม่รู้ไม่สนใจและความไม่ใส่ใจทั้งคนที่ได้ชื่อว่าจบการศึกษาชั้นสูงถึงปริญญาตรี บางคนก็จบถึงปริญญาเอก คนมีฐานะทางสังคมสูงบางคน คนที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร บางท่านถึงระดับเสนาบดี รวมทั้งคนที่เป็นผู้นำในสังคมอื่นๆบางคนก็ใช้ภาษาไทยไม่แตกต่างไปจากผู้ที่ได้ชื่อว่ามีการศึกษาน้อย คือออกเสียงคำผิดๆ ใช้คำผิดๆ และมิได้สนใจที่จะใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง แม้สื่อมวลชนผู้ต้องใช้ภาษาไทยในการดำเนินอาชีพโดยตรง

และผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาซึ่งควรจะต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน ก็มีอยู่ไม่น้อยที่ไม่สนใจ และมีข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทยให้ได้พบเห็นอยู่เสมอ เรียกได้ว่ามีไปทุกวงการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ จึงต้องร่วมมือกันและปฏิบัติหน้าที่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทยตามที่ท่านประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษท่านแนะนำไว้ คือ...

ทางฝ่ายบริหารและจัดการด้านการศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ภาษาไทยอย่างถ่องแท้ นอกไปจากติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการในวิชาที่ตนสอนและในความรู้เรื่องภาษาไทย ผู้บริหารการศึกษาและครูทุกคนต้องเป็นผู้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง พูดและออกเสียงคำได้ชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กๆ ครูทุกคนทุกระดับไม่ว่าจะสอนวิชาอะไร จะต้องรู้ภาษาไทย และต้องสามารถแก้ไขการใช้ภาษาที่ผิดๆ ของเด็กๆ ได้ทั้งการพูดการเขียน

ราชบัณฑิตยสถานต้องพัฒนาให้เป็นหน่วยงานหลักทางภาษาของชาติ โดยต้องดำเนินงานประสานกับหน่วยงานอื่นที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักพระราชวัง สถาบันการศึกษาที่สอนและวิจัยเรื่องภาษาไทย คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สถาบันภาษาไทย ฯลฯ เพื่อกำหนดรูปแบบการใช้ภาษาไทยให้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยมีกระทรวงศึกษาธิการร่วมด้วย

ฝ่ายสื่อมวลชนก็ควรต้องให้ความสำคัญ

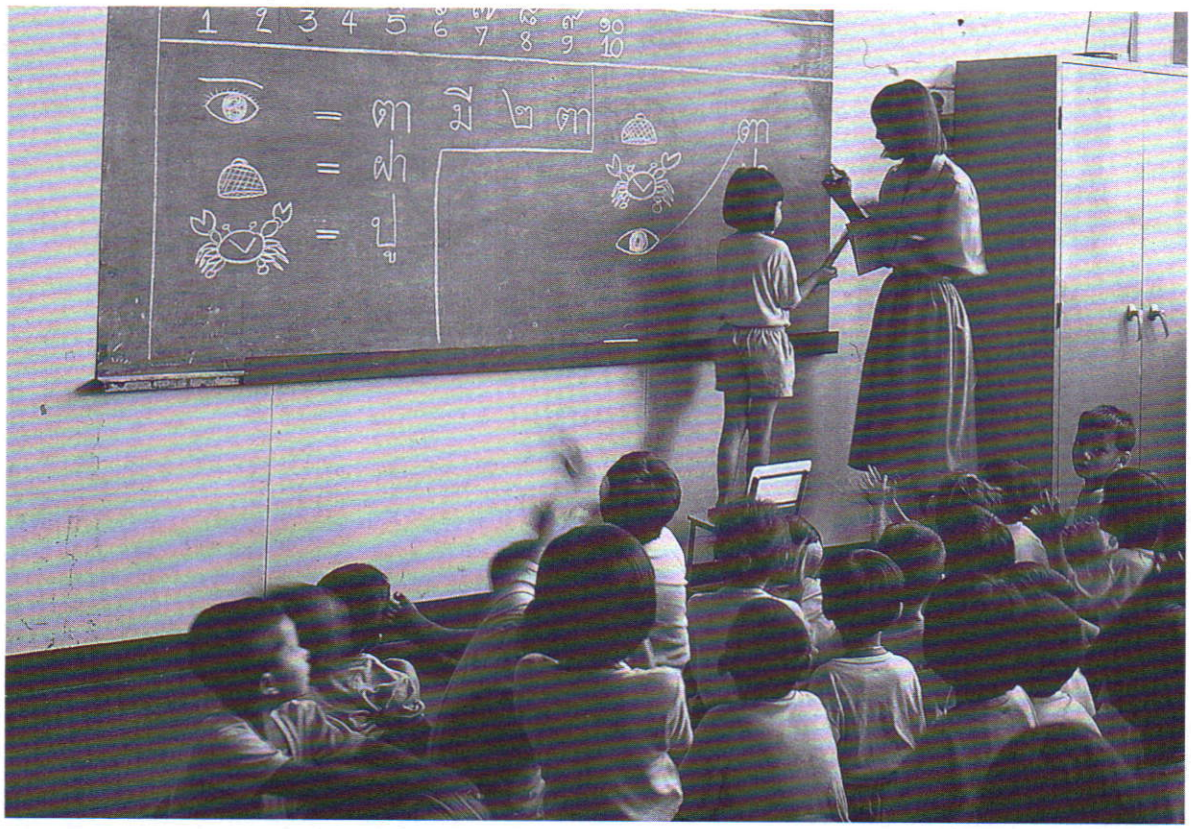

แก่การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง สถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ทุกแห่งควรต้องมีผู้รู้อยู่ประจำเพื่อให้คำแนะนำ และตรวจตราการใช้ภาษาที่ออกอากาศ และต้องมีการติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใช้ภาษาไทย เพื่อผู้ปฏิบัติจะได้ระมัดระวังและสนใจใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง

ฝ่ายบริหารบ้านเมืองก็ไม่ควรละเลยเรื่องการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ทั้งควรมีนโยบายกำชับให้หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจทุกหน่วยช่วยกันใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ตามแบบที่สถาบันทางภาษากำหนดอย่างเคร่งครัด และควรชักชวนให้นักการเมืองทุกระดับสนใจและปรับปรุงการใช้ภาษาไทย

แม้ว่าปัจจุบันกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกได้หลั่งไหลเข้ามามีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย แม้แต่ในเรื่องการใช้ภาษาก็หนีไม่พ้น จึงควรที่คนไทยทุกคนต้องพยายามให้ภาษาไทยดำรงคงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติอยู่ต่อไป การที่ได้มีการใช้ภาษาไทยปะปนกับคำภาษาต่างประเทศทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็น จนคำภาษาไทยมากมายถูกลืมเลือนไป เราคนไทยยิ่งต้องเพิ่มความเอาใจใส่ระมัดระวังการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องให้มากยิ่งขึ้น การเขียนต้องไม่เขียนกันแบบผิดหลักภาษาไม่สนใจ ออกเสียงพูดหรืออ่านก็ไม่ควรปล่อยกันตามสบาย จนทำลายภาษาไทยอย่างไม่รู้ตัว เพราะไม่สนใจว่าเสียง **ร ล** และ**ควบกล้ำ**จะชัดหรือไม่ เสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จะผิดเพี้ยนไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ของภาษาไทยเพียงใด ยิ่งในสภาวการณ์ที่การรับรู้ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นเช่นทุกวันนี้ สิ่งที่ได้รับรู้จากสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ ย่อมเป็นแบบอย่างที่ผู้รับสารจะพากันจดจำนำไปใช้ตาม ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยที่ใช้โดยตัวสื่อเอง หรือผู้ที่ใช้ภาษาไทยผ่านสื่อผู้เป็นแหล่งข่าวที่ออกมาให้ความรู้ ผู้ที่สื่อให้ความสำคัญในฐานะเป็นผู้บริหารบ้านเมือง หรือผู้ที่ประชาชนไว้วางใจเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนในสภา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญและครูอาจารย์ในสถานศึกษา ยังมีการใช้ภาษาไทยที่เรียกได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีก็มีอยู่ แต่แบบที่ไม่ควรตามอย่างก็มีไม่น้อย การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องจึงไม่ควรเป็นเพียงแต่เรื่องที่น่าห่วงใย หากแต่เป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันแก้ไข โดยที่ทุกคนต้องร่วมมือกัน วิธีง่ายๆ คือ...เริ่มที่ตัวเองก่อนว่าต้องให้ความสำคัญแก่การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ทั้งในชีวิตประจำวัน ทั้งในการปฏิบัติหน้าที่การงานไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน หรือการอ่าน ต้องเป็นการรักษาภาษาของชาติ ทั้งนี้นับว่าเป็นการเจริญรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสนองพระราชประสงค์ พระบรมราโชวาทองค์หนึ่งที่ขอพระราชทานอัญเชิญมาคือ "...เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้" *(พระบรมราโชวาทพระราชทานในการเสด็จฯ ทรงร่วมอภิปรายของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙)*

วัฒนธรรมสองฝากฝั่ง ลำน้ำนครชัยศรี

เนาวรัตน์ ทองรมย์

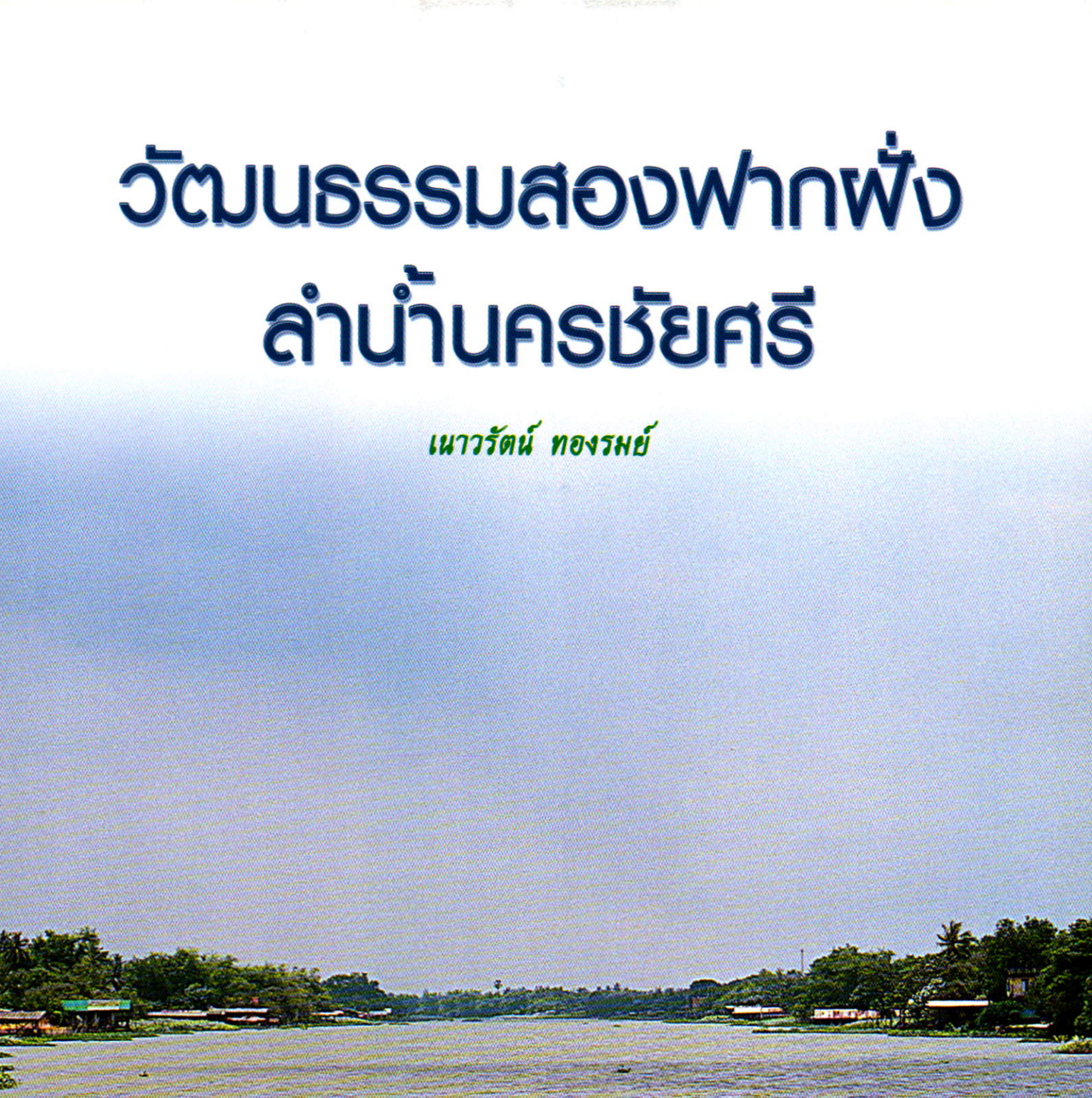

" สัมโอหวาน ข้าวสารขาว ลูกสาวสวย "

เป็นคำพูดที่ติดปากกันมานาน
นั่นคือสัญลักษณ์ของเมืองนครชัยศรี

นครชัยศรี เป็นเมืองแหล่งวัฒนธรรมและอารยธรรมมาตั้งแต่โบราณ ในอารยธรรมยุคทวาราวดีกล่าวถึงนครชัยศรีว่าเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรือง มีการค้าขายติดต่อกับต่างเมือง มีการปกครองที่ดี มีพุทธศาสนาที่แสดงถึงความเจริญทางด้านจิตใจ นครชัยศรีมีลำน้ำที่ใสสะอาด เรียกว่าแม่น้ำนครชัยศรี ประชาชนที่อาศัยอยู่ทั้งสองฟากฝั่งของแม่น้ำ มีความเป็นอยู่ดีกินดีข้าวปลาอาหาร ส้มสุกลูกไม้อุดมสมบูรณ์จึงได้ชื่อว่าเป็นเมือง **"ส้มโอหวานข้าวสารขาว"** และแน่นอนเมื่อชีวิตความเป็นอยู่ดีอุดมสมบูรณ์ ราษฎรย่อมมีสุขอนามัยที่แข็งแรง คนนครชัยศรีจึงมีรูปงามทั้งบุรุษและสตรีแทบทุกครอบครัวมี **ลูกสาวสวย** สมดังคำพังเพยมาตั้งแต่โบราณกาล

นครชัยศรี ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครปฐมมีแม่น้ำไหลผ่านพื้นที่ ๓ อำเภอ คือ อำเภอบางเลน อำเภอสามพราน และอำเภอนครชัยศรีจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ตามลำดับ ทางราชการเรียกว่า **แม่น้ำท่าจีน** คนทั่วไปมักเรียกกันว่า **แม่น้ำนครชัยศรี** สาเหตุที่ชื่อนี้เพราะในอดีตครั้งสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์มีมณฑลนครชัยศรีตั้งอยู่ริมแม่น้ำในเขตอำเภอนครชัยศรี ปัจจุบันความยาวของแม่น้ำนครชัยศรีช่วงที่ไหลผ่านสามอำเภอดังกล่าว ยาวประมาณ ๙๗ กิโลเมตร ส่วนที่ผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกว่า **แม่น้ำสุพรรณ** และส่วนที่ผ่านจังหวัดสมุทรสาครเรียกว่า **แม่น้ำท่าจีน** ไหลออกทะเลที่อ่าวไทย ตรงตำบลบางหญ้าแพรก และตำบลโกรกกราก จังหวัดสมุทรสาคร ลักษณะของแม่น้ำคดเคี้ยวมากขึ้นตามลำดับเมื่อไหลลงสู่ที่ต่ำตั้งแต่อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสามพราน

แม่น้ำนครชัยศรี เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญของจังหวัดนครปฐมเป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่ไหลไปหล่อเลี้ยงร่างกาย และ

ชีวิตของชาวนครปฐม ลำคลองจำนวนมากที่แยกไปจากแม่น้ำเปรียบเสมือนเส้นเลือดฝอยไหลไปหล่อเลี้ยงเรือกสวน ไร่นา ทำให้ชาวนา ชาวสวน ชาวเรือ เรือแพ และกิจการอื่นๆ ที่ใช้น้ำสามารถดำรงชีวิต ประกอบอาชีพจนมีฐานะมั่นคงสืบตระกูลต่อเนื่องกันมาจนทุกวันนี้

นครชัยศรี ในปัจจุบันนอกจากเป็นเมืองเศรษฐกิจดี อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาอาหารและผักผลไม้แล้ว ยังกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่งดงามทั้งทางบกและทางเรือ นักทัศนาจรทางเรือส่วนมากติดใจในภูมิภาพอันสวยงามของสองฝั่งแม่น้ำที่มีทั้งเรือนไทยแบบโบราณบ้านสมัยใหม่ วัดวาอารามที่สร้างมาตั้งแต่โบราณ พิพิธภัณฑ์ต่างๆ

ผู้เขียนเคยล่องเรือไปตามลำน้ำนครชัยศรี ๒ ครั้ง **ครั้งแรก** ลงเรือที่วัดดอนหวาย ล่องเรือไปชมทัศนียภาพสองฟากฝั่งน้ำ ชมวัดวาอารามต่างๆ จนถึงวัดกลางบางแก้วเข้าชมพิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายกวัดกลางบางแก้ว

ครั้งที่สอง ไปลงเรือที่วัดกลางบางแก้วก่อนจะลงเรือ ขึ้นรถยนต์ไปชมพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยก่อน การไปทัศนาจรครั้งนี้คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ได้รับความเอื้อเฟื้อจากคุณวิษณุ เอมประณีตร์ ผู้จัดการพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย คณะเราจึงไปพร้อมกันที่พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ตั้งอยู่ที่ถนนปิ่นเกล้านครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งแห่งแรกแห่งเดียวในประเทศไทย ซึ่งเกิดจากแรงบันดาลใจของศิลปินไทยกลุ่มหนึ่ง นำโดยอาจารย์ดวงแก้ว พิทยากรศิลป์ ผู้พยายามศึกษาค้นคว้าทดลองเป็นเวลากว่า ๑๐ ปี จนประสบความสำเร็จในการสร้างหุ่นขี้ผึ้งยุคใหม่จากไฟเบอร์กลาส เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๓๒ โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์ส่งเสริม เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทยอันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของเยาวชนและผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

การจัดแสดงหุ่นอยู่ในอาคารสองชั้น ชั้นล่างจัดเป็นห้องแสดงถาวรรวม ๘ ห้อง ชั้นบนจัดเป็นห้องแสดงนิทรรศการหมุนเวียนตามความเหมาะสม ปัจจุบันมีผลงานจัดแสดงจำนวน ๑๒๒ รูป

เมื่อเราก้าวเท้าเข้ายังประตูห้องชั้นล่าง ต้องผ่านประชาสัมพันธ์สาวหน้าตาน่ารัก แต่พูดด้วยเท่าไรเธอก็ไม่ตอบ อ้าวเธอเป็นหุ่นขี้ผึ้งนี่เอง ช่างปั้นได้เหมือนคนจริงๆ คนนั่งอ่านหนังสือพิมพ์จนเราไม่กล้ารบกวน ผู้ชายนั่งเล่นหมากรุก ทุกคนมีอิริยาบถเป็นธรรมชาติเหมือนคนจริงๆ ทั้งผิวพรรณ และกิริยาท่าทาง สีหน้าบ่งบอกความสุข

เด็กๆ มักจะชอบหุ่นในเรื่องพระอภัยมณี มีทั้งพระอภัยมณีนั่งเป่าปี่บนโขดหิน นางยักษ์ผีเสื้อสมุทร นางละเวงในชุดกระโปรงบานสุ่ม อุศเรนแต่งตัวทหารฝรั่ง ม้านิลมังกร สินสมุทร สุดสาคร ผู้ปกครองบางคนยืนเล่าเรื่องพระอภัยมณีให้ลูกหลานฟัง ดูเด็กๆ มีชีวิตชีวาชอบใจมาก รูปหลวงปู่เกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เช่น หลวงปู่มั่น หลวงปู่ฝั้น หลวงพ่อโต ฯลฯ น่าเลื่อมใสนับถือ ทุกคนที่เป็นพุทธศาสนิกชนต้องประนมมือไหว้ รูปปั้นพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรี ๘ พระองค์ ก็ประทับเด่นเป็นสง่าเป็นศักดิ์ศรีของพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งแห่งนี้

เล่าเรื่องพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไว้เพียงนี้ ถ้าท่านอยากทราบรายละเอียด ก็ควรไปชมด้วยตนเอง จะได้เห็นความสามารถของช่างศิลปินไทย ผู้เขียนคิดว่านายช่างทำได้งดงามแนบเนียนกว่าหุ่นขี้ผึ้งของมาดามทุซโซ ในกรุงลอนดอนเสียอีก

ออกจากพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง เราเดินทางโดยรถตู้ไปยังวัดกลางบางแก้ว ซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก เพื่อชมพิพิธภัณฑ์ในวัดนี้

วัดกลางบางแก้ว ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี *เดิมชื่อวัดคงคาราม* มาเปลี่ยนเป็นชื่อวัดกลางบางแก้ว เพราะตั้งอยู่ปากคลองบางแก้ว เป็นวัดโบราณ มีโบสถ์ วิหาร และพระประธานเก่าแก่ ซึ่งนักโบราณคดีสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยต้นกรุงศรีอยุธยา เป็นวัดที่มีพระจำพรรษา และมีเจ้าอาวาสปกครองสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เจ้าอาวาสที่สำคัญซึ่งรู้จักกันดีก็คือ **"หลวงปู่บุญ"** หรือท่านเจ้าคุณ **"พระพุทธวิถีนายก"** ซึ่งปกครองวัดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๙ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๘ กับหลวงปู่เพิ่ม ซึ่งได้รับพระราชทานสมณศักดิ์พระพุทธวิถีนายกเช่นเดียวกัน หลวงปู่เพิ่มเป็นศิษย์หลวงปู่บุญ เป็นเจ้าอาวาสวัดกลางบางแก้วสืบต่อมาจนมรณภาพ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖

ในระยะเวลาอันยาวนานที่หลวงปู่ทั้งสองปกครองวัดกลางบางแก้ว มีผลงานของท่านมากมาย โดยเฉพาะหลวงปู่บุญท่านเป็นเจ้าคณะมณฑลนครชัยศรี ปกครองท้องที่จังหวัดสุพรรณบุรี สมุทรสาครและนครปฐม นอกจาก

งานด้านคณะสงฆ์แล้วท่านยังเป็นที่พึ่งของผู้คนมากมายทั้งในด้านกฤตยาคมขลัง การแพทย์แผนโบราณของไทย การสร้างพระเครื่องบูชาและเครื่องรางของขลังหลายชนิด หลวงปู่เพิ่มได้สืบทอดงานสร้างสรรค์ต่างๆ ของหลวงปู่บุญทั้งหมด และยังดูแลวัดพร้อมกับข้าวของมีค่าทั้งหลายที่เป็นของเก่าแก่คู่กันมากับวัด และที่หลวงปู่บุญสร้างหรือมีผู้ถวายไว้อย่างดียิ่ง

พิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายก ผู้สร้างคือพระครูสิริชัยคณารักษ์เจ้าคณะอำเภอนครชัยศรี เจ้าอาวาสวัดกลางบางแก้วในปัจจุบันได้ร่วมมือกับคณะศิษย์จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นเพื่อเก็บรักษาข้าวของมีค่าทั้งหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าชม และศึกษาหาความรู้ได้ตามหลักเกณฑ์การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย จึงเกิดเป็น **"พิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายก"** ขึ้น ประกอบพิธีเปิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ มีสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จเป็นประธาน หลังจากทรงพระดำเนินชมจนทั่วอาคารทั้งสามชั้นแล้วได้ตรัสชมว่า **"เก็บรักษาข้าวของจำนวนมากไว้ได้ดี และจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ได้น่าสนใจมาก"**

พิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายกเป็นอาคาร ๓ ชั้น จัดแสดงข้าวของตามชั้นต่างๆ ดังนี้

ชั้น ๑ หรือชั้นล่าง ส่วนของพระพุทธวิถีนายก ตรงกลางห้องเป็นโต๊ะหมู่บูชาวางโกศและธาตุเจดีย์ของพระพุทธวิถีนายก *(บุญ ขนฺธโชติ)* พ.ศ. ๒๓๙๑-๒๔๗๘ และพระพุทธวิถีนายก *(เพิ่ม ปุญฺญวสโน)* พ.ศ. ๒๔๒๙-๒๕๒๖ ด้านหลังโต๊ะหมู่บูชามีรูปภาพใหญ่

ของพระพุทธวิถีนายกทั้งสองรูป ทางซีกตะวันออก *(ซ้ายมือ)* จัดแสดงพระเครื่องเครื่องรางของขลังวัตถุมงคล และพระบูชาของหลวงปู่ ซึ่งมีอายุการสร้างเกือบร้อยปีแล้ว อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของตัวยาไทย สมุนไพรยารักษาโรค และเครื่องมือช่างสารพัดรูปแบบในฐานะที่หลวงปู่เป็นนักพัฒนาก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์วัดมาโดยตลอด กับเอกสารที่เป็นการปฏิบัติงานในหน้าที่คณะสงฆ์ และบันทึกหรือจดหมายติดต่อกับบรรดาผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ปฏิทินโหราศาสตร์แต่ละปีที่หลวงปู่คำนวณเขียนขึ้นด้วยลายมือ รูปปั้นของหลวงปู่บุญและรูปถ่ายของหลวงปู่ทั้งสองติดเรียงรายไว้ตามฝาผนัง

ส่วนคัมภีร์และสมุดข่อย

จัดแสดงในห้องกระจกซีกตะวันตก *(ขวามือ)* มีคัมภีร์ใบลาน เนื้อหาเป็นพระธรรม หนังสือเทศน์ และเรื่องราวที่เป็นความรู้ต่างๆ จารตัวอักษรขอมเป็นส่วนใหญ่ และจารในใบลานขนาดยาวสั้นต่างๆ กันห่อในผ้าห่อคัมภีร์เก่า บรรจุในกลักไม้และในหีบพระธรรม

ส่วนสมุดข่อยมีทั้งสมุดขาว และสมุดดำ ขนาดใหญ่และเล็กต่างๆ กัน มีทั้งอักษรไทยและอักษรขอม ชนิดที่มีภาพสวยงามคือสมุดภาพพระมาลัย และสมุดภาพพุทธประวัติ นอกจากนี้มีเนื้อหาเป็นพระราชพงศาวดาร เลขยันต์ และอาคมต่างๆ มีทั้งในลักษณะของสมุดที่เป็นตำราและสมุดที่แสดงให้เห็นว่าใช้ในการศึกษาเล่าเรียน มีร่องรอยการคัดลอกเรื่องต่างๆ

นอกจากนั้นในห้องนี้ยังมีตู้พระธรรม หีบพระอภิธรรมลายรดน้ำ และพานแว่นฟ้า ซึ่งเกี่ยวข้องกันจัดรวมไว้ด้วย

ชั้นสอง

จัดแสดงของใช้ประเภทต่างๆ เครื่องเบญจรงค์ เครื่องลายคราม ถ้วยชามของใช้ป้านชา ถ้วยชา แก้วเจียระไน เครื่องทองเหลือง เครื่องเขิน ถาดไม้ ถาดเคลือบ และเครื่องมุกในห้องมุก มีธรรมาสน์มุกของหลวงปู่บุญ ซึ่งพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภาผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ ๘ สร้างถวาย โดยมีสัญลักษณ์รูปพระอาทิตย์และ

ตัวอักษรจีนว่าพระอาทิตย์อยู่ที่พนักธรรมาสน์

ในห้องกระจกด้านทิศใต้ จัดแสดงพระพุทธรูปปางต่างๆ พระพุทธรูปทรงเครื่อง และพระปางป่าเลไลยก์ซึ่งมีผู้ถวาย หล่อด้วยเงินพดด้วงที่เหลือจากการเล่นแร่แปรธาตุ

ชั้นสาม

จัดแสดงพระบุเงินและพระบูชาไม้แกะ พระเนื้อทองเหลืองทรงเครื่อง และพระมาลัยโปรดสัตว์นรก ในห้องซีกตะวันตกซึ่งมีธรรมาสน์บุษบกของเก่าเป็นธรรมาสน์สลักไม้ลงรักปิดทองเป็นของคู่กับวัด ตั้งเป็นประธานในด้านนี้ ธรรมาสน์นี้งดงามมากมียอดแหลมทรงมณฑปมีบันไดสำหรับขึ้นธรรมาสน์ หัวบันไดเป็นหัวนาคงามมาก

ส่วนซีกตะวันออกจัดแสดงพระบูชาขนาดใหญ่มีทั้งที่เป็นของเก่าและที่พุทธบริษัทสร้างถวายในสมัยหลวงปู่บุญตรงกลางซีกนี้ ผู้เขียนสังเกตเห็นพระพุทธรูปแปลกตาองค์หนึ่ง คล้ายปางสมาธิ มือซ้ายถือตาลปัตรบังหน้าไว้

ตรงส่วนกลางของชั้นสาม คือกุฏิเก่าของหลวงปู่ ส่วนประกอบของเนื้อไม้ยังพอใช้ได้ โดยเฉพาะบรรดาฝาบ้านต่างๆ และลายฉลุช่องลมกับประตูหน้าต่าง ได้นำมาประกอบเป็นกุฏิของท่านในลักษณะเดิม เพื่อประดิษฐาน

รูปหุ่นขี้ผึ้งของหลวงปู่ ประกอบกับข้าวของเครื่องใช้ของท่าน เหมือนกับสมัยเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่

พระพุทธรูปขนาดใหญ่ตรงกลางภายในกุฏิคือ พระสัมพุทธมหามุนีพุทธวิถีนายกปุญญวสนนิมมิต สมัยเชียงแสน ซึ่งหลวงปู่เพิ่มได้พระเศียรมาจากเมืองเชียงแสนแล้วได้สร้างซ่อมแซมจนเป็นองค์ที่สมบูรณ์

เมื่อได้ชมพิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายกจนอิ่มตาอิ่มใจแล้ว ก็ลงเรือที่ท่าน้ำวัดกลางบางแก้ว ชื่อเรือศรีสุขสันต์เป็นเรือสองชั้น ชั้นบนมีโต๊ะเก้าอี้นั่งชมทิวทัศน์ ทั้งสองฟากเรือล่องไปตามลำน้ำนครชัยศรี ซึ่งแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่คลองมะขามเฒ่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปออกปากอ่าวที่แม่น้ำท่าจีน มีความยาวกว่า ๓๐๐ กิโลเมตร

สองฟากฝั่งมีบ้านเรือนของชาวบ้านเรา ได้พบเห็นวิถีชีวิตที่แท้จริงของชาวบ้านส่วนมาก สร้างด้วยไม้แบบเรือนไทย ในแม่น้ำหน้าบ้านปลูกผักบุ้ง ผักกะเฉดกันเต็มไปหมด

ผ่านปากคลองบางแก้ว ไปถึงธรรมศาลา จากคลองบางแก้ว เข้าไปได้ประมาณ ๕๐๐ เมตรแล้วเรือเข้าต่อไปไม่ได้น้ำค่อนข้างสกปรก เพราะมีท่อระบายลงมาจากบ้านเรือน

เรือแล่นช้าๆ ต่อไปจนถึงโรงงานยูไนเต็ด เจนเนอร์เรชั่นเป็นโรงเหล้าเก่า ปัจจุบันผลิตไวน์ ทำให้นึกถึงบทกลอนของสุนทรภู่ จากนิราศภูเขาทองตอนหนึ่งว่า

"ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมง
มีคันโพงผูกสายไว้ปลายเสา
โอ้บาปกรรมน้ำนรกเจียวอกเรา
ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้าเป็นน่าอาย"

จะเป็นน้ำนรกน้ำทองแดงหรือน้ำสุธาทิพย์ ก็แล้วแต่ผู้คนก็ไม่พรั่นยังนิยมดื่มกันมากโดยไม่เกรงกลัวนรกหรือผิดศีลข้อ ๕ อย่างฉกรรจ์ แต่ผู้ผลิตร่ำรวย ไปตามๆ กัน

ด้านขวามือเต็มไปด้วยขนัดสวนผลไม้มากมาย ผู้คนชาวนครชัยศรีทำมาหากินปลูกผลไม้โดยเฉพาะส้มโอมาตั้งแต่โบราณเป็นส้มโอที่มีรสชาติอร่อยที่สุดในประเทศไทย แม้จังหวัดต่างๆ จะสนับสนุนให้ปลูกส้มโอกันมากมายหลายจังหวัด ผลผลิตออกมาได้ลูกสวยงาม แต่รสชาติแพ้ส้มโอนครชัยศรี แม้ส้มโอที่ยังไม่แก่ได้ที่ก็มีรสชาติอร่อย ดังที่เราได้ไปชิมที่สวนของกำนันปฐม ซึ่งจะได้เล่าต่อไป

เรือแล่นผ่านที่ว่าการอำเภอนครชัยศรี ในเขตอำเภอนี้มีร้านอาหารบนแพ และร้านอาหารบนบกมากมายรสชาติยอดเยี่ยม เชิญ

ชวนให้นักชิมจากกรุงเทพฯและจังหวัดใกล้เคียงมาลิ้มรสกันแน่นขนัด รับประทานอาหารไปพลาง นั่งชมทิวทัศน์ไปพลาง ดูกระแสน้ำที่ไหลเอื่อยพาผักตบชวาล่องลอยไปอย่างช้าๆ ด้วยความเพลิดเพลิน

เรือแล่นลอดใต้สะพานรถไฟสายใต้ เป็นทางรถไฟที่ผู้เขียนคุ้นเคย เพราะขึ้นล่องรถไฟสายใต้อยู่เสมอ แต่ไม่เคยลอดใต้สะพานสักที ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ได้ลอดใต้สะพานรถไฟตามธรรมดาถ้าเราขึ้นรถไฟมาถึงสะพานนี้ ใจคอก็โลดแล่นไปถึงบ้านก่อนแล้วว่าใกล้จะถึงบ้านแล้ว

เรือแล่นมาอีกนิด ทางซ้ายมือเป็นคลองเจดีย์บูชา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขุดคลองไปจนถึงพระปฐมเจดีย์ แต่ปัจจุบันไปทางเรือไม่ได้เสียแล้ว เพราะมีถนนมีสะพานตัดขวางคลอง

ผ่านบ้านเขมรของอำเภอนครชัยศรี ผู้คนที่นี่มีเชื้อสายเขมร ปัจจุบันนี้คนแก่คนเฒ่ายังพูดเขมรได้ ผู้เขียนมีญาติผู้ใหญ่คนหนึ่งแต่งงานกับผู้ชายชาวบ้านเขมร ซึ่งไปตั้งรกรากที่ภาคใต้ พาแม่ผู้ชราไปเลี้ยงดูด้วยพวกเราเรียกกันว่าอาม่า ยังคงพูดภาษาเขมรกับลูกๆ แต่พอมาถึงชั้นหลานไม่มีใครพูดได้ทราบว่าสาวๆ ชาวบ้านเขมรมีเชื้อสายปนไทยมีหน้าตาสะสวย

ต่อมาถึงบ้านชาวมอญบ้านของพวกชาวมอญมักสร้างหันหน้าจั่วไปทางทิศตะวันตกที่หมู่บ้านนี้มีอาคารทรงไทยประยุกต์ด้วย คือชั้นล่างเป็นคอนกรีต ส่วนชั้นบนเป็นทรงไทย ซึ่งในปัจจุบันก็เห็นสร้างแบบนี้กันมากขึ้นที่บ้านมอญก็เช่นเดียวกันมีสาวๆ สวยๆ ให้ได้ยลโฉมกันมาก

ต่อไปถึงวัดสัมปะทวน แต่ไม่ได้แวะขึ้นไป มีผู้สันนิษฐานว่าชื่อวัดนี้น่าจะเพี้ยนมาจาก สามพระทวน คือที่ที่พระพุทธรูป ๓ องค์ลอยทวนน้ำมาถือว่าเป็นพระศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ พระหลวงพ่อวัดไร่ขิง อำเภอนครชัยศรี หลวงพ่อวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และหลวงพ่อวัดบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

เวลา ๑๑.๓๐ น. เรือศรีสุขสันต์มาถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

วัดกลางคูเวียงอยู่ในตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประวัติของวัดสร้างมาแต่ พ.ศ. ใดไม่ปรากฏชัด คนรุ่นเก่าเล่าว่าพระเจ้าเมืองซ้ายมีพระชายาชื่อว่าหม่อมเจ้าโสภี ได้ควบคุมไพร่หลวงจำนวนหนึ่งมาก่อสร้างบูรณะวัดกลางคูเวียงขึ้น *(วัดกลางลาว)* เมื่อในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะสมัยนั้นไทย *(ไทยสยาม)* ได้รบชนะเมืองเวียงจันทน์ แล้วกวาดต้อนราษฎรชาวเวียงจันทน์ล่องลงมาตามลำน้ำท่าจีน จนเข้าสู่เขตมณฑลนครชัยศรี จึงหยุดตั้งถิ่นฐาน อยู่ที่บ้านสัมปทวนในปัจจุบันนี้ และปรากฏตามคำคนโบราณเล่าว่าเมื่อพระเจ้าเมืองซ้ายได้จัดการบูรณะวัดนี้เสร็จเรียบร้อยแล้วจึงอาราธนาพระครูบุญ ชูโต เป็นเจ้าอาวาสปกครอง และมีเจ้าอาวาสองค์อื่นปกครองต่อมาอีก วัดนี้เคยสร้างมา ๒ หรือ ๓ ครั้งแล้ว ต่อมา พ.ศ. ใดไม่ปรากฏท่านอาจารย์น้อยได้

บูรณะปฏิสังขรณ์วัดนี้ขึ้นใหม่ และมีเจ้าอาวาสปกครองตามยุคสมัยมาจนถึงปัจจุบัน

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นแนวคิดสร้างสรรค์ของพระครูโสภณสาธุการที่อยากเห็นตลาดอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความแตกต่างจากตลาดน้ำดอนหวาย และตลาดน้ำลำพญาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวให้หลากหลายออกไป โดยมีแนวคิดเพื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมเพิ่มรายได้ โดยการทำสิ่งแปลกใหม่จากตลาดน้ำแหล่งอื่นๆ ตั้งแต่การสร้างความอบอุ่นและมีน้ำใจให้แก่กัน แพปลาที่หรู เรือท่องเที่ยวที่สวยงาม ทันสมัย ปลอดภัย และรูปปั้นในวรรณคดี ฯลฯ เริ่มสร้างในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ และเปิดตลาดในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ตลาดเปิดจำหน่ายในวันเสาร์ อาทิตย์ และวันนักขัตฤกษ์

เมื่อเรือศรีสุขสันต์จอดที่ท่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง คณะทัศนาจรก็รีบกระวีกระวาดขึ้นจากเรือเดินไปบนแพใหญ่ในน้ำ เข้าไปในศาลาใหญ่ริมน้ำ ทางซ้ายมือเห็นรูปปั้นตัวละครในวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ มีพระอภัยมณีนั่งเป่าปี่อยู่บนโขดหินด้วยท่าทางสง่างามในน้ำมีนางผีเสื้อสมุทรแช่น้ำอยู่ครึ่งตัว กิริยาท่าทางกำสรดเศร้าโศกเรียกร้องให้พระอภัยมณีลงมาหาตนอนิจจาน่าสงสารนางผีเสื้อสมุทรผู้อัปลักษณ์ช่างอาภัพในความรักเสียจริงๆ เพราะมาหลงรักบุรุษหนุ่มรูปงาม ผู้มีวิชาเป่าปี่อย่างฉกาจฉกรรจ์ จนทำให้นางต้องสังเวยชีวิตด้วยเสียงปี่และด้วยความรัก

เมื่อเข้าไปในศาลาใหญ่ เห็นลูกนิมิตมากมายวางเรียงรายให้พุทธบริษัทไปปิดทอง ซึ่งทางวัดกลางคูเวียงจะได้นำไปแจกจ่ายให้วัดต่างๆ ๙ วัด มีเสี่ยงเซียมซี ตู้บริจาคเงิน เมื่อทุกคนทำบุญด้วยใจศรัทธาเสร็จแล้วก็แวะ

เข้าตลาดสดในตลาดมีสิ่งของต่างๆ ทั้งผักสด ผลไม้ ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว ฯลฯ ส่วนมากไปรับประทานก๋วยเตี๋ยวเรือกันบนแพใหญ่ บางคนก็ซื้อผลไม้ เช่น ขนุนและข้าวหลามรสอร่อยติดไม้ติดมือขึ้นเรือไปด้วย

เรือออกจากตลาดบางคูเวียงเวลาเที่ยงครึ่งแล่นช้าๆ ไปตามน้ำทางด้านซ้ายมือเห็นโรงงานแป้งมองเล่ยะ ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นที่นิยมของสาวๆปัจจุบันนี้ก็ยังผลิตจำหน่ายอยู่ สังเกตว่า โรงงานต่างๆ มักจะตั้งอยู่ทางซ้ายมือปะปนไปกับบ้านเรือนของราษฎร แต่ทางขวามือเป็นที่อยู่อาศัยและเรือกสวน สักครู่ก็ถึงวัดลานตากฟ้าอยู่ทางด้านขวามือ ซึ่งสุนทรภู่สันนิษฐานไว้ตามอารมณ์ของกวีว่าใครทำฟ้าตกน้ำ แล้วเอาฟ้ามาตากไว้ มีคลองเรียกว่า คลองโยง ที่นี้ใช้ควายลากเรือ ซึ่งสุนทรภู่ได้เขียนไว้ในนิราศโคลงสุพรรณว่า

"ล่วงย่านบ้านวัดร้าง เรือนโรง
ตกทุ่งถึงคลองโยง หย่อมไม้
วัดใหญ่ธงทองโถง ที่ติด ดิ้นแฮ
ควายลากฝากชีวิตไว้ เคลื่อนคล้อยลอยเลน"

"คนขี่ตีต้อนเร่ง รันควาย
*ถอนถียกีบกอม**ตกาย** โก่งโก้*
เหนื่อยนักชักเชือกหงาย แหงนเบิ่ง เบือนแฮ
*คนหวดปวดป่วนโอ้ **สอึก**เต้นเผ่นโผน"*

*"**ทุก**ใครในโลกสัน ล้ำเหลือ*
ไม่เท่าควายลากเรือ รับจ้าง
หอบฮักจักขุเจือ เจิ่งชุ่ม ชลเอย
***มนุษ**ดุจติดค้าง เพี่ยนเร้าเอาเงิน"*

(ตกาย = ตะกาย ทุก = ทุกข์ มนุษ = มนุษย์)

ขณะที่เรือแล่นไปคุณวิษณุ มัคคุเทศก์ของเราได้เชิญคุณสุธน รุ่งธัญรัตน์ กองประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ออกมาพูดเรื่องตลาดน้ำ คุณสุธนได้ให้ความรู้ถึงที่มาของตลาดน้ำทุกแห่ง จนเรือแล่นเลยวัดสำโรงไปจึงต้องวกเรือกลับมาใหม่ ก่อนถึงวัดสำโรง ก็ถึงวัดงิ้วรายก่อน ณ ที่นี้ เห็นคลองมหาสวัสดิ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขุดขึ้นไปจนถึงศาลาธรรมสพน์

เรือมาจอดที่ท่าน้ำวัดสำโรง ที่วัดนี้มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรง คณะทัศนาจรขึ้นจากเรือ เดินไปสู่พิพิธภัณฑ์แม้แดดจะร้อนจัด แต่ด้วยความกระตือรือร้นอยากจะเห็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่ทางวัดอุตสาห์เก็บรวบรวมไว้ ทำให้คณะเราไม่ย่อท้อ

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรงอยู่ที่วัดสำโรง ตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เริ่มดำเนินโครงการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีพระครูสิริปุญญาภิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดสำโรงเป็นประธาน และชาวตำบลวัดสำโรงและตำบลใกล้เคียงร่วมกันบริจาคอุปกรณ์เครื่องมือ อันเป็นของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตของบรรพบุรุษในอดีตที่ริเริ่มสร้างสรรค์ประดิษฐ์เครื่องมืออุปกรณ์ในการดำรงชีวิต เพื่อเป็นที่ทัศนศึกษาของเยาวชนและผู้สนใจต่อไป

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรงนี้ มิได้ก่อสร้างใหญ่โตเหมือนพิพิธภัณฑ์วัดกลางบางแก้ว เป็นเพียงบ้านไทยคล้ายกระท่อมติดดิน แต่มีบริเวณกว้างพอที่จะวางสิ่งของต่างๆ เป็นส่วนสัดได้ ซึ่งแบ่งออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ แสดงครัวโบราณ

ครัวโบราณ จัดแสดงอุปกรณ์ในการหุงต้ม สะท้อนให้เห็นถึงการจัดครัวไทยในอดีตอันประกอบด้วยเตาดินเผา หม้อดินประเภทต่างๆ เช่น หม้อหูกระทะ หม้อต้ม กาดินเผา เป็นต้น และยังประกอบด้วยเครื่องใช้ในครัว เช่น ตะกร้าล้างปลา อ่างนวดแป้ง กระต่ายขูดมะพร้าว กระบวย โอ่งน้ำ เป็นต้น

ผู้เขียนเห็นครัวโบราณแล้ว ทำให้นึกถึงชีวิตเมื่อตอนเป็นเด็ก ก็ยังใช้อุปกรณ์เหล่านี้อยู่ ใช้ไม้ฟืน ถ่าน แล้วต่อมาในยุคปัจจุบันจึงใช้เตาแก๊ส และเตาไฟฟ้า เด็กๆ รุ่นใหม่ถ้าไปใช้ชีวิตตามแบบเก่าเยี่ยงบรรพบุรุษคงจะลำบากในการดำรงชีวิต เพราะสุขสบายจนเคยตัว อุปกรณ์ทุกสิ่งทันสมัยมีแต่เครื่องใช้ไฟฟ้า ให้ความสะดวกสบายจนเคยชิน

ส่วนที่ ๒ แสดงหัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นห้องจัดแสดงเครื่องจักสานอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปไม้ไผ่และหวายเป็นเครื่องมือใช้สอย เช่น สาแหรก ตะกร้า กระบุง กระจาด กระด้ง สนับโรย ปุ้งกี๋ เป็นต้น

เครื่องจักสานของไทยโรยราอยู่พักหนึ่ง ต่อมาด้วยพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงฟื้นฟูเครื่องจักสานตามท้องถิ่นต่างๆ เพื่ออนุรักษ์สิ่งของ

เครื่องใช้ของไทย และช่วยให้ชาวบ้านได้มีงานทำปัจจุบันเครื่องจักสานของไทยได้พัฒนาขึ้นมาก ชาวบ้านได้ประดิษฐ์เครื่องใช้จากวัสดุพื้นบ้านให้งดงามและหลากหลายแบบ เช่น กระเป๋าทำจากหวาย ไม้ไผ่ ย่านลิเภา เป็นต้น จนสามารถเป็นสินค้าส่งออกยังต่างประเทศได้

ส่วนที่ ๓ แสดงอุปกรณ์ตวงข้าว

อุปกรณ์ตวงข้าวเป็นเครื่องชั่ง ตวง วัด ในการตวงข้าวเปลือกแบบเก่าที่บรรพบุรุษเคยใช้ในอดีต ประกอบด้วยกระบุงปากบาน กระบุงโกย กระบุงตวง โป๊ยซัด ถังตวงข้าว *(ไม้และเหล็ก)* กระทาชักข้าว กระด้งบดข้าว ไม้บดข้าว เป็นต้น

อุปกรณ์บางอย่างยังคงใช้ในปัจจุบันเช่น กระบุงปากบาน กระบุงโกย กระบุงตวง เป็นต้น

ส่วนที่ ๔ แสดงเครื่องมือการทำนา

การทำนาในอดีตใช้แรงงานจากสัตว์คือ วัว ควาย เป็นแรงงานหลัก เครื่องมือในการทำนาที่จัดแสดงประกอบด้วยโกรกคล้องคอควายสำหรับลากไถ แอก คราด ไถ ไม้คานหามข้าว ไม้คานหลาว คันฉายสงฟาง ไม้สงฟางงอบ เคียวเกี่ยวข้าว เป็นต้น

ส่วนที่ ๕ แสดงเครื่องมือจับสัตว์น้ำ

เป็นบริเวณที่จัดแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกินอยู่อย่างไทย หาผัก ทำปลา พออยู่พอกิน ประกอบด้วยเครื่องมือดักสัตว์ เช่น คันหลุบ ด้วงดักหนู แร้ว กับดักต่างๆ และอุปกรณ์จับสัตว์น้ำ เช่น ชนาง ลอบยืน ลอบนอน ข้อง

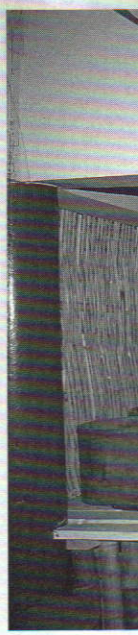

เบ็ด อวน ฉมวก สุ่ม สวก เป็นต้น ส่วนรอบตั้งแสดงไห ประเภทต่างๆ

ส่วนที่ ๖ แสดงเครื่องใช้เบ็ดเตล็ด

เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด จัดแสดงเป็นตู้แสดง ๓ ชั้น

บริเวณตู้ที่ ๑ ตั้งแสดงเขี้ยนหมากทองเหลือง ตะเกียงลาน นมนาง กลอนประตู แว่นโรยขนมจีน เป็นต้น

ชั้นล่าง จัดแสดงเครื่องมือช่างไม้จำพวกกบบุก กบชักร่อง กบผิว กบบังใบ เลื่อยอก เลื่อยลันดา เป็นต้น

อีกด้านหนึ่ง จัดแสดงเครื่องทองเหลือง จำพวกถาดทองเหลือง หม้อทองเหลือง เป็นต้น

ตู้ที่ ๒ จัดแสดง ตาชั่ง *(กิโลคัน)* ลูกคิด

อาคารจัดแสดงอาชีพชาวนา

จัดแสดงถึงอุปกรณ์เครื่องมือในการทำนา เช่น อุปกรณ์ในการวิดน้ำ อุปกรณ์ในการไถหว่าน อุปกรณ์ในการตกกล้า อุปกรณ์ในการเกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น

อุปกรณ์ที่จัดแสดงไว้ เช่น ระหัดชกมวย ระหัดเครื่องยนต์ แป้นตอกกล้า ไม้หาบกล้า เครื่องฝัดข้าว สีข้าว ครกตำข้าว เป็นต้น

นอกจากนั้น ที่ส่วนนี้ยังจัดแสดงเรือประเภทต่างๆ เช่น เรือบด เรือเพรียว เรือแปะ เรือมาด เรือจ้าง เป็นต้น

การได้ชมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรงครั้งนี้ ทำให้อนุชนได้รู้วิถีชีวิตของบรรพบุรุษมากขึ้น การทำมาหากินเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ต้องมีความมานะพากเพียรไม่เกียจ

ค้าน การประดิษฐ์เครื่องมือง่ายๆ ในการล่าสัตว์ การหุงหาอาหารเป็นการแสดงภูมิปัญญาไทยให้ประจักษ์ แม้ลูกหลานจะมีพัฒนาการสูงขึ้นมีเครื่องใช้ไม้สอยสะดวกสบายขึ้นก็ไม่ควรจะลืมของดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้คิดทำขึ้น จึงน่ายกย่องสรรเสริญพระครูสิริปุญญาภิวัฒน์ที่ได้คิดรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้พื้นบ้านไว้จนเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ได้ ถือว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้ได้เป็นอย่างดี

ออกจากพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรง มีรถตู้ ๒ คัน มารอรับเพื่อไปเที่ยวสวนผลไม้และสวนกล้วยไม้ ณ ตำบลห้วยพลู อำเภอนครชัยศรี ตำบลห้วยพลูเป็นพื้นที่ที่มีสวนเกษตรหลากหลายประเภท เช่น สวนส้มโอ สวนมะพร้าว สวนกระท้อน สวนกล้วยไม้ เป็นต้น

คณะของเราได้ไปเยี่ยมชมสวนส้มโอที่ลือชื่อของกำนันปฐม ศรีอนันต์ กำนันหนุ่มไฟแรง ผู้บากบั่นทำสวนส้มโอหวานอันมีชื่อเสียง ลักษณะของสวนส้มโอปลูกบนท้องร่องจึงมีน้ำรดได้ตลอดทั้งปี บรรยากาศของสวนร่มรื่น ผู้ชมสามารถข้ามสะพานไม้กลมๆ ข้ามท้องร่องไปได้ บางคนกลัวจะตกน้ำก็ยืนเดินชมทัศนียภาพรอบๆ ได้ ต้นส้มโอมีผลดกเต็มต้น กำนันปฐมบอกว่าเสียดายที่ส้มโอยังไม่แก่จัด แต่ก็ยังอุตส่าห์เลือกผลที่พอจะรับประทานได้มาปอกให้ชิมลิ้มรสกันนี่ขนาดยังไม่แก่จัด เนื้อส้มโอก็มีรสหวานกรอบอร่อยไม่ต้องจิ้มพริกกะเกลือ

ต่อจากนั้นก็เดินทางไปสวนกล้วยไม้ โดยมีกำนันปฐมเป็นผู้นำทาง เพราะท่านสนิทสนมกับเจ้าของสวนแต่วันนั้นบังเอิญเจ้าของสวนไม่อยู่ มีคนงานออกมาต้อนรับให้เข้าชมสวนกล้วยไม้ ซึ่งมีมากมายหลากพันธุ์กำลังออกดอกสะพรั่ง

คณะเราอยู่ที่สวนกล้วยไม้ไม่นานรีบออกเดินทางต่อไป เพื่อไปชมพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทย เรียกชื่อเต็มว่า ***พิพิธภัณฑ์วิถีชาวนาไทยบ้านลานแหลม*** ตั้งอยู่ที่ตำบลวัดละมุด อำเภอนครชัยศรี

ชุมชนบ้านลานแหลม เหตุที่ได้ชื่อว่า

ชุมชนบ้านลานแหลม มีประวัติความเป็นมาดังนี้

ในราว พ.ศ. ๒๓๑๐ เมื่อกรุงศรีอยุธยาแตกได้มีชาวกรุงศรีอยุธยาที่อาศัยอยู่ในอำเภอผักไห่ หนีภัยสงครามเข้าไปอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ในบริเวณวัดป่าเลไลยก์ แถวบ้านสวนแตง ต่อมาในปี พ.ศ. ใดไม่ปรากฏ ชาวบ้านสวนแตงได้อพยพย้ายถิ่นลงมาตามแม่น้ำสุพรรณบุรี *(หรือแม่น้ำท่าจีน)* จนเข้าสู่เขตแม่น้ำนครชัยศรี *(หรือแม่น้ำท่าจีน)* ในเขตจังหวัดนครปฐม จึงได้ตั้งถิ่นฐานในบริเวณคลองบางพระ บริเวณวัดละมุด และวัดโบสถ์ *(ปัจจุบันเป็นวัดร้าง)* โดยมีเรื่องเล่ากันว่าการเข้ามาสู่แม่น้ำนครชัยศรี ครั้งนี้เกิดจากการค้าขายโดยทางเรือที่ล่องตามลำน้ำจากแม่น้ำสุพรรณบุรีเข้าสู่แม่น้ำนครชัยศรี โดยมีพ่อค้าบางส่วนจากสุพรรณบุรีที่มักจะแวะพักแรมที่บริเวณคลองบางพระ ต่อมาจึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานถาวร

ต่อมาจึงเริ่มขยายตัวเข้าไปตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่บ้านลานแหลมในปัจจุบัน โดยมีเรื่องเล่ากันว่า เมื่อชุมชนบริเวณคลองบางพระเริ่มมีคนมากขึ้นราษฎรในคลองบางพระกลุ่มหนึ่งนำโดยนายคล้ำ รุ่งเรือง ได้พาผู้คนในกลุ่มของตนมาบุกเบิกพื้นที่ที่เป็นป่าดง มีต้นลานขึ้นสลับกับไผ่ป่าหนาแน่นพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก จึงได้เริ่มบุกเบิกที่ทำกินโดยยึดอาชีพการทำนาเป็นหลัก การตั้งชื่อหรือขนานนามหมู่บ้านก็ตั้งตามลักษณะของต้นลานที่มียอดแหลมอยู่มาก จึงได้ชื่อหมู่บ้านว่า **"บ้านลานแหลม"** ต่อมาจำนวนครัวเรือนได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทางราชการจึงแต่งตั้งให้นายคล้ำ รุ่งเรือง ซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านมีตำแหน่งเป็น **"ขุนระวังภัย"** ซึ่งเป็นตำแหน่งกำนันของตำบลวัดละมุด ชาวบ้านลานแหลมจึงได้สืบเชื้อสายและ

ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทยบ้านลานแหลมคือ อาจารย์เริงชัย แจ่มนิยม ขณะนี้อายุ ๖๕ ปี ได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒ อาจารย์เริงชัย เป็นชาวนาโดยกำเนิดมีปณิธานสูงส่งต้องการถ่ายทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำนาในอดีตเมื่อราว ๓๐-๔๐ ปีแล้วไว้ให้คนไทยในสมัยนี้ได้รับทราบ นอกจากนี้ข้อมูลต่างๆ ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ตรงของอาจารย์เริงชัย ยังเป็นข้อมูลอันมีค่ายิ่งสำหรับการศึกษาวิถีชีวิตพื้นบ้านของชาวไทยเมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว ด้วยปณิธานอันแรงกล้านี้ทำให้อาจารย์เริงชัย เริ่มเตรียมการทั้งในเรื่องสถานที่และสิ่งก่อสร้างมาตั้งแต่ราว พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยเริ่มต้นด้วยการปลูกต้นสะเดาเป็นรั้วล้อมรอบบ้านรอจนสะเดาโตเต็มที่จนใน พ.ศ. ๒๕๔๑จึงตัดต้นสะเดามาทำเป็นเสาเรือนพิพิธภัณฑ์ ซึ่งได้ทำโครงสร้างไว้เป็น **"เรือนไทยเครื่องผูก"** จากนั้นจึงนำวัสดุอื่นๆ ในท้องถิ่นมาต่อเติมจนสำเร็จเป็นเรือนไทยท้องถิ่น โดยใต้ถุนเรือนไทยได้จัดแสดงเครื่องมือเกษตรกรรมและเครื่องมือในการดำรงชีพแบบพื้นบ้านไว้จำนวนหนึ่งและได้เริ่มดำเนินการสู่สาธารณชนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

อาจารย์เริงชัย ยังคงปลูกต้นสะเดาอยู่รอบบ้านแม้ภายในบริเวณบ้าน หน้าบ้านริมถนนก็มีต้นสะเดาอยู่เรียงราย

การจัดแสดงแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นบริเวณสำนักงานของ **"กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาบ้านลานแหลม"** ซึ่งอาจารย์เริงชัย ได้ใช้บริเวณนี้บรรยายสรุปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบ้านลานแหลม และจัดวางผลิตภัณฑ์

หัตถกรรมจักสานจากเส้นใยผักตบชวา เมื่อคณะของพวกเราไปถึงบริเวณสำนักงาน มีกลุ่มสตรีนั่งจักสานภาชนะต่างๆ อย่างขะมักเขม้นเป็นการแสดงฝีมือกันอย่างไม่ปิดบัง บางคนทำกระเป๋ารูปทรงต่างๆ ทำหมวก เครื่องใช้หลายชนิด อาจารย์เริงชัยก็อธิบายประกอบพร้อมทั้งบอกวิธีทำเส้นผักตบชวาให้ใช้ได้ทนทาน โดยไม่ขึ้นราขณะกำลังอธิบาย กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาได้ปรุงส้มตำมาบริการผู้มาเยือนด้วยรสชาติของส้มตำที่เอร็ดอร่อยเป็นที่ถูกปากของทุกคน

ส่วนที่ถัดเข้าไปในบริเวณบ้านเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ ซึ่งอาจารย์เริงชัยได้สร้างเป็นเรือนไทยเครื่องผูกโบราณ ทำจากไม้สะเดาทั้งสิ้น ทั้งเสา บันไดบ้าน ไม้กระดาน ใช้เป็นอาคารจัดแสดง และสาธิตวิถีชีวิตชาวนาไทย

การแสดงจัดเป็น ๒ ส่วน คือส่วนใต้ถุนและส่วนบนเรือน สำหรับในส่วนใต้ถุนนั้น ได้จัดแบ่งพื้นที่เป็น ๒ ลักษณะคือ มีการจัดวางวัตถุทางวัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทต่างๆ ไว้เป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มเครื่องมือทำนา กลุ่มใช้สอยในครัวเรือน กลุ่มเครื่องมือดักจับสัตว์น้ำ และเครื่องมือช่างไม้ เป็นต้น และในบริเวณเดียวกันก็จัดพื้นที่เป็นพื้นที่สาธิตการสีข้าวเปลือก การฝัดข้าว ผู้มาเยือนได้ทดลองสีข้าว และฝัดข้าวด้วยความสนุกสนาน และได้รู้ว่าไม่ใช่เป็นของง่าย ต้องฝึกฝนให้ชำนาญจริงๆ จึงจะทำได้ดี

ส่วนบนเรือนนั้นมีวัตถุทางวัฒนธรรมไม่มากนักที่มีอยู่คือ อุปกรณ์ครัวพื้นบ้านและเชี่ยนหมาก แต่สิ่งที่ส่วนจัดแสดงบนเรือนต้องการเน้นคือต้องการให้ผู้ที่ขึ้นไปบนเรือนได้สัมผัสถึงบรรยากาศของชาวนาไทยในอดีตนั่นเอง

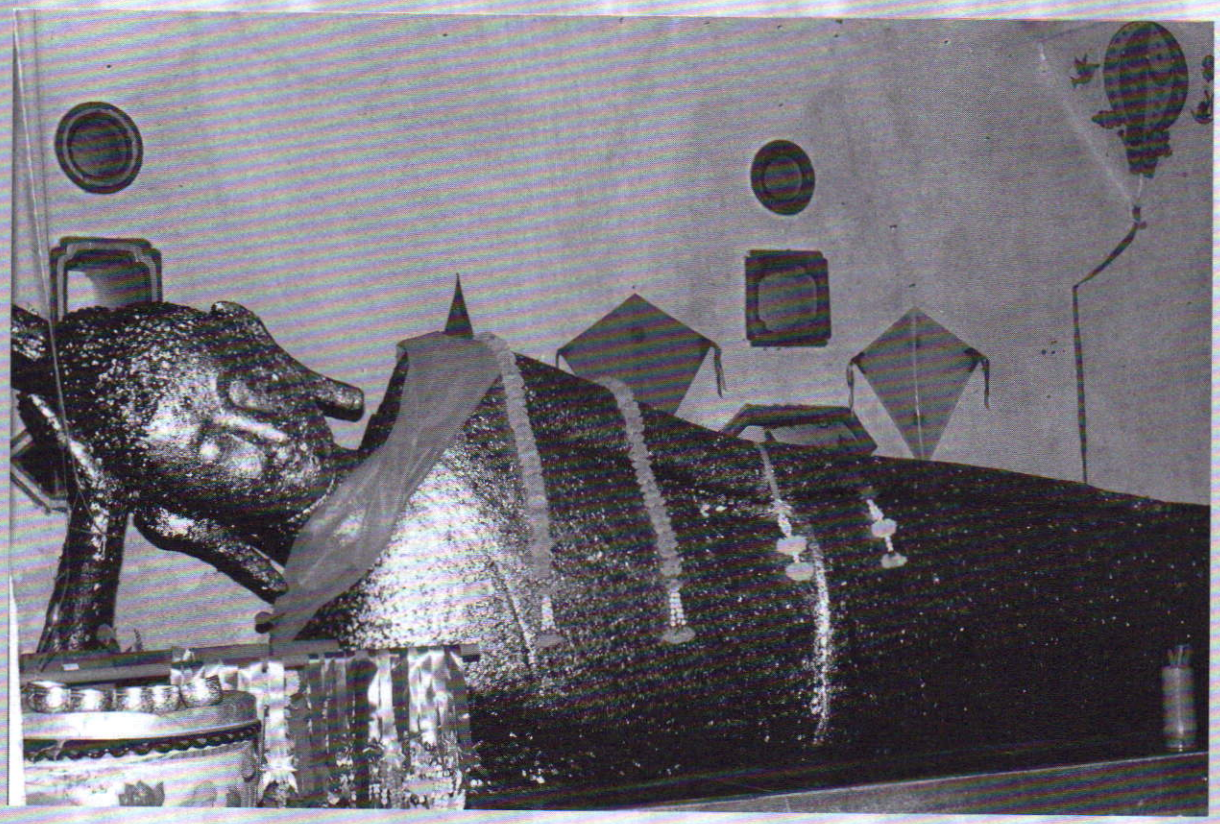

สำหรับพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทยบ้านลานแหลมนี้สมควรจะยกย่องอาจารย์เริงชัยเป็นอย่างยิ่ง ที่พยายามอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมไว้ แม้ปัจจุบันจะใช้น้อยหรือแทบไม่ใช้งานเลย แต่อาจารย์เริงชัยมองเห็นการณ์ไกล เกรงว่าอนุชนรุ่นหลังไม่รู้จักสิ่งของที่ปู่ย่าตายายได้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเป็นเครื่องยังชีพ จึงขอขอบคุณอาจารย์เริงชัยในนามของคนไทยทั้งมวลไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ออกจากพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทยบ้านลานแหลมเวลาเกือบเย็นแล้วพวกเรารีบไปที่วัดศรีมหาโพธิ์ วัดนี้ชาวบ้านเรียกกันว่า **"วัดศรีโพด"** ตั้งอยู่ในตำบลศรีมหาโพธิ์ อำเภอนครชัยศรีมีทั้งวิหารโบราณและรูปปั้นพระโพธิสัตว์กวนอิม

วัดศรีมหาโพธิ์ เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนกลาง ในรัชสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ จากคำบอกเล่าของชาวบ้านเล่าว่าในอดีตบริเวณที่ตั้งวัดมีต้นโพธิ์ลอยทวนกระแสน้ำในลำคลองบางพระ ซึ่งแยกจากแม่น้ำนครชัยศรี มีผู้นำต้นโพธิ์ขึ้นมาปลูกไว้ในบริเวณนี้ใต้ต้นโพธิ์มีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ จึงได้อาราธนาอัญเชิญพระพุทธรูปประดิษฐานตั้งเป็นวัดขึ้นชื่อว่า **"วัดศรีมหาโพธิ์"** ภายในบริเวณมีสิ่งสำคัญ ดังนี้

วิหาร

เรียกว่าวิหารหลวงพ่อตะโกสี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางในรัชสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถขึ้นครองราชย์ประมาณ ๓๙๐ กว่าปีมาแล้ว มีประตูทางเข้าเพียงด้านเดียว ผนังด้านข้างทึบผนังด้านหลังมีหน้าต่างเพียง ๑ ช่อง ประตูทางเข้าแกะสลักลวดลายศิลปะสมัยอยุธยาอย่างสวยงามภายใน

มีกลุ่มพระพุทธรูปขนาดใหญ่ จำนวน ๗ องค์

พระพุทธรูปปางไสยาสน์ เรียกว่า **"หลวงพ่อแดงแสงกายสิทธิ์"** สลักขึ้นจากหินทรายแดงมีขนาดค่อนข้างใหญ่ประดิษฐานอยู่ด้านหลังวิหารหันพระเศียรไปทางทิศตะวันตก เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ ประชาชนเคารพเลื่อมใสในคุณวิเศษอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เป็นอย่างมาก

หลังจากกราบไหว้บูชาหลวงพ่อแดงแล้ว ก็ไปที่วิหารพระโพธิสัตว์กวนอิมซึ่งอยู่ด้านหน้า

พระโพธิสัตว์กวนอิม เป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งที่ประชาชนชาวโลกนับถือมาก พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีอย่างยิ่งยวด ทรงเปี่ยมด้วยเมตตากรุณาต่อปวงชนเพื่อให้คนพ้นทุกข์ พระโพธิสัตว์กวนอิมที่วัดศรีมหาโพธิ์เป็นรูปหล่อด้วยโลหะที่สูงที่สุดในโลกสูง ๑๑.๙ เมตร ออกแบบโดยกรมศิลปากร คณะผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันสร้างขึ้นประดิษฐานอยู่บนลานกว้างใหญ่เหนือวิหารต้องขึ้นบันไดไปหลายสิบขั้นภายใต้ลานกว้างเป็นห้องโถงใหญ่ประดิษฐานพระโพธิสัตว์กวนอิมภาคพันมือ พวกเราเข้าไปนมัสการทั้งในวิหารและบนลานใหญ่แล้วแยกย้ายกันกลับ

การได้ไปชมวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยสองฟากฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีได้เห็นความมานะพยายามของท่านที่รวบรวมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ได้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างใกล้ชิดก่อให้เกิดความอิ่มเอิบใจซาบซึ้งในวัฒนธรรมอันสูงส่งของบรรพบุรุษ ซึ่งบางอย่างยังคงสืบสานมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ จึงขอเชิญชวนผู้ที่สนใจและรักวัฒนธรรมไทยวิถีชีวิตพื้นบ้านของไทยลองไปทัศนาจรลำน้ำนครชัยศรีสักครั้ง แล้วท่านจะรู้สึกรักและหวงแหนวัฒนธรรมของเราภูมิใจในความเป็นไทยและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ภาพสะท้อนชีวิตไทยในอดีต

ตอน สองฟากทางรถรางแล่น

"สายหัวลำโพง-บางลำพู"

ใหญ่ นภายน

รถรางสายหัวลำโพง-บางลำพู

สวัสดีท่านที่เคารพ

ผมขอเริ่มต้นเรื่อง ***"สองฟากทางรถรางแล่น สายหัวลำโพง-บางลำพู"*** รถรางสายนี้ผมขึ้นลงบ่อยๆ ที่ว่าบ่อยๆ นั้นขึ้นฟรีนะครับ เพราะว่ามีความจำเป็นที่จะต้องโดยสารรถรางสายนี้ ความจริงก็นั่งไปไกลไม่เท่าไหร่หรอกครับ อย่างดีก็ไปลงที่แถวๆ หน้าโรงเรียนสายปัญญา แล้วก็เดินทะลุไปออกวงเวียน ๒๒ กรกฎา เพื่อไปตัดเสื้อกางเกงที่แถวนั้น

ที่วงเวียน ๒๒ กรกฎานี้ สมัยนั้นเป็นแหล่งของร้านตัดเสื้อกางเกงอย่างมากมาย มีแทบถนนทุกสายรอบวงเวียน เช่น

- **ถนนไมตรีจิตต์**
- **ถนนมิตรสัมพันธ์**
- **ถนนสันติภาพ**

ประวัติของ **"วงเวียน ๒๒ กรกฎา"** นี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ในการที่ประเทศสยามได้ประกาศสงคราม ส่งทหารไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ที่ประเทศฝรั่งเศส

เอาล่ะฮะ... เพื่อไม่ให้เวลามันเยิ่นเย้อที่ท่านกำลังชะเง้อคอยอ่านอยู่ ผมจะขอเริ่มต้นของรถรางสายนี้ที่ตรงเชิงสะพานเจริญสวัสดิ์ฝั่งขวามือ ตรง

หน้าห้องแถวริมคลองผดุงกรุงเกษม ซึ่งเป็นห้องแถวตื้นๆ ทำพวกจอบเสียม และเคียวขาย ถัดไปก็เป็นร้านทำระหัดวิดน้ำขาย สมัยก่อนของพวกนี้มีขายกันมาก แถวๆ หัวลำโพงนี่ล่ะ

รถรางจะเริ่มออกจากต้นสายตรงเชิงหัวลำโพง วิ่งเลียบคลองผดุงกรุงเกษมไปเรื่อยๆ ฝั่งขวามือเป็นตึกแถวโดยมากจะเป็นบริษัทพวกขนส่งสินค้าเต็มไปหมด เลยไปหน่อยก็เป็นโรงเรียนสายปัญญา ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีที่มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น ใครมีลูกสาวก็จะส่งเข้าเรียนที่โรงเรียนนี้กันทั้งนั้น มันโก้อย่าบอกใครเลย

ไหนๆ ก็พูดถึงโรงเรียนสตรีสายปัญญาแล้ว มันก็น่าจะกล่าวถึงโรงเรียนคู่แฝดของถนนสายนี้คือ **"โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์"** ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันและก็นักเรียนของสองโรงเรียนนี้ก็แต่งงานกันไปหลายคู่ ที่ผมทราบดีเพราะว่าเป็นเด็กแถวบ้านผมหลายคนทั้งหญิงชาย ผมเองยังเคยไปช่วยงานเขา

เอ๊ะ...ว่าจะเขียนเล่าเรื่องรถราง ไหงผ่าไปเขียนเรื่องโรงเรียน โถ...ก็มันนึกได้พอดีเลยรีบๆ เขียนซะก่อนไม่งั้นลืมแน่ๆ เมื่อรถรางวิ่ง ปูเล้งๆ ไปเรื่อยๆ จนถึงสะพานนพวงศ์ ซึ่งเป็นสะพานที่ข้ามไปที่ทำการของรถไฟทางขวามือ ส่วนทางซ้ายมือตรงหัวมุมตึกเป็นสถานที่ตั้งสถานที่ฝึกกายบริหารของ อาจารย์เจือ จักษุรักษ์ ที่มีนักมวยมีชื่อเสียงมากอยู่คนหนึ่ง

คือ **“เพิก สิงหพัลลพ”** เจ้านคร มงคลายน เพื่อนผมมันก็เคยมาฝึกหัดที่นี่เหมือนกัน

ถัดไปก็เป็นวัดหลวงที่ชื่อว่า **“วัดเทพศิรินทราวาส”** *พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างถวายสมเด็จพระราชชนนี กรมพระเทพศิรินทรามาตย์* วัดนี้สมัยที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ญาณวรมหาเถระ *(เจริญ ณาณวโร)* เป็นเจ้าอาวาส ได้สร้างวัตถุมงคลไว้หลายชนิด เช่น

- เหรียญรุ่นแรกสร้างปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ที่วัดเขาบางทราย จังหวัดชลบุรี
- พระรุ่นสรงน้ำสมเด็จพุทธโฆษาจารย์ *(เจริญ)* ครบ ๖ รอบ ชนมายุ ๗๑ ปี ๒๔๘๗ วัดเทพศิรินทราวาส
- เหรียญสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดเขาบางทราย จังหวัดชลบุรี
- เหรียญสมเด็จรุ่นเกาหลี พุทธศักราช ๒๕๙๒
- เหรียญพระพุทธชินราช หลัง พ.ฆ.อ. *(ชนิดติดเสื้อ)*
- พระยานรรัตนราชมานิต *(ตรึก จินตยานนท์)*

วันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ วันถวายพระเพลิงพระบรมศพล้นเกล้าล้นกระหม่อม **“พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่๖”**

"พระยานรรัตนราชมานิต"

ได้อุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดเทพศิรินทราวาส มีสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ *(ญาณวรเถร)* เมื่อครั้งยังเป็นพระสาสนโสภณ เป็นอุปัชฌาย์ พระพุทธวิริยากร เจ้าอาวาสวัดโสมนัสวิหาร และพระอุดมสีลคุณ วัดเทพศิรินทราวาส เป็นกรรมวาจาจารย์ อุปสมบทเสร็จแล้วไปถวายพระเพลิงล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ณ พระเมรุท้องสนามหลวงกับอุปัชฌาย์

"พระภิกษุเจ้าคุณนรรัตนราชมานิต"

ได้สร้างวัตถุมงคลไว้มากมายหลายชนิด มิอาจที่จะจดจำได้หมด ผมจึงขออนุญาตนำชื่อมาเฉพาะที่ผมมีวัตถุมงคลของท่านอยู่ เช่น

- พระสมเด็จทรงพระประธานพิมพ์หลัง **"อุ"** ที่นิยม
- พระนาคปรกหลังรูปเหมือนแจกงานกฐิน จังหวัดยะลา
- พระผงใบโพธิ์รูปเหมือนพิมพ์ใหญ่ ก้นดอกจันทร์ (๒๕๑๒)
- พระเชียงแสนผงลอยองค์ ก้นดอกจันทร์
- พระสมเด็จเนื้อขมิ้นหลังเรียบ
- พระรูปเหมือนพิมพ์ห้าเหลี่ยมใหญ่

- พระรุ่นสรงน้ำสมเด็จพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ)
- พระสมเด็จรุ่นเกาหลี (๒๔๙๒)
- เหรียญสี่เหลี่ยมหน้าเล็ก บล็อกนิยม
- เหรียญหันข้างพิมพ์ใหญ่
- เหรียญสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ตุ้งติ้ง)
- เหรียญจเรของกรมตำรวจ
- เหรียญพระแก้วเจ้าคุณนร

นี่แหละ...คือวัตถุมงคลของวัดเทพศิรินทราวาสที่ผมมีเท่านี้

หมดเรื่องวัดขอย้อนกลับไปที่เรื่องโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์บ้างเท่าที่ทราบประวัติมาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ เมื่อยังทรงพระเยาว์เคยเข้าศึกษา ณ โรงเรียนแห่งนี้ และท่านอดีต ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ฯพณฯ ตวนกู อับดุลลามัน ก็เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนเทพศิรินทร์เหมือนกัน

เมื่อรถรางแล่นผ่านวัดเทพศิรินทราวาสไปได้สักหน่อยก็ถึงตรง

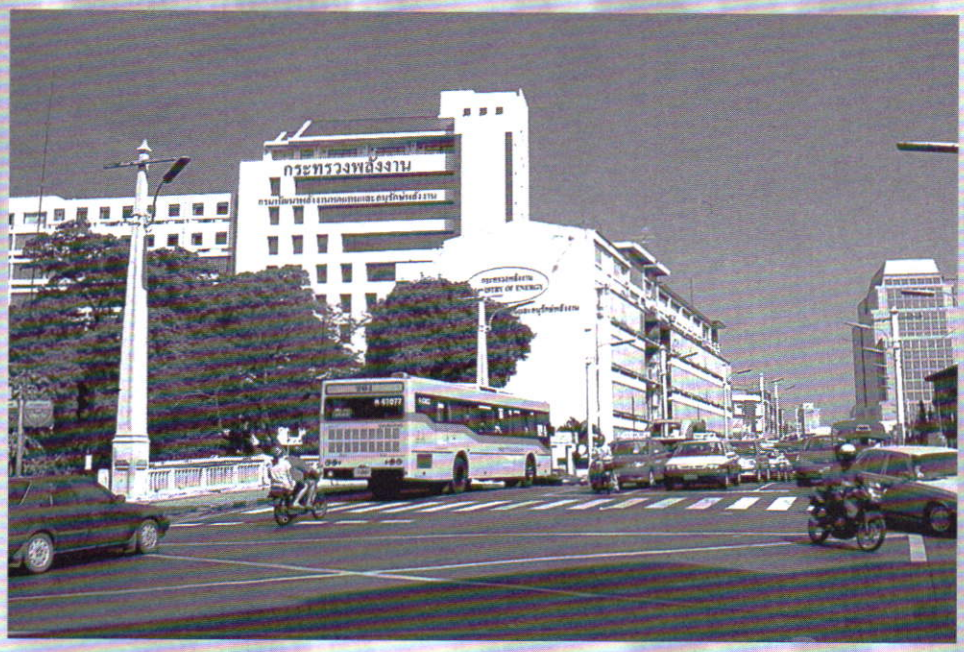

หลีกรถรางที่หน้าตลาดชูชีพเป็นตลาดสด ถ้าจำไม่ผิดร้านขายยาผงตราร่มชูชีพก็อยู่แถวๆ นี้ ต่อมาภายหลังตรงตลาดชูชีพนี่หละถูกรื้อ แล้วสร้างเป็นโรงภาพยนตร์ขึ้นหนึ่งขึ้นมาแทน ในชื่อว่า **"โรงภาพยนตร์เฉลิมเขตร์"** โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธ์ ยุคล เป็นเจ้าของ และมี **"ครูแก้ว"** ไปช่วยทำงานด้านโฆษณาและแปลบทคำบรรยายภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์เฉลิมเขตร์นี้มีภาพยนตร์ชนิดห้าดาวเข้ามาฉายหลายเรื่อง ประกอบกับฝีมือด้านโฆษณาของครูแก้วด้วย ต่อมาภายหลังโรงภาพยนตร์เฉลิมเขตร์ ก็ถูกรื้อไปตามระเบียบ

ส่วนทางขวามือที่รถรางจอดรอหลีกอยู่นั้น เป็นสะพานกษัตริย์ศึก หรือที่ชาวบานเรียกกันว่า **"สะพานยศเส"** เป็นสะพานลอยแห่งแรกของประเทศไทย สร้างขึ้นเพื่อความปลอดภัยของพี่น้องประชาชนชาวไทยและชาวต่างชาติและเพื่อความสะดวกของการจราจรสะพานนี้สร้างขึ้นโดยพลเอก กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน *(พระยศในสมัยนั้น)* เมื่อปี ๒๔๗๑

เมื่อรถรางออกจากหลีกที่รอก็จะเลี้ยวโค้งไปทางซ้ายมือตรงเชิงสะพานยศเส เข้าถนนบำรุงเมือง หรือโรงเลี้ยงเด็กตรงหัวมุมโค้งทางขวามือสมัยก่อนนั้นเป็นสุขศาลาที่จำได้ก็เพราะว่า เมื่อปี ๒๔๘๗ ปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ เดือนอะไรจำไม่ได้ คืนนั้นเวลาตี ๒ อเมริกาเอาเครื่องบิน บี ๒๙ มาทิ้งระเบิดที่ท่าพระจันทร์ มีนักดนตรีของกรมโฆษณาการตายอยู่ที่นั้น

ด้วยคนหนึ่งท่านชื่อคุณทองอยู่ ปิยะสกุล เป็นนักไวโอลินมือหนึ่งเจ้าของวงดนตรี **"ลูกหลวง"** แบบสตริงควอเต็ด ไปพบศพอยู่ที่สุขศาลาที่ยศเสนี่แหละครับ และถ้าจำไม่ผิดได้ทราบว่า **"คุณจำรัส สุวคนธ์"** เจ้าของเสียงเพลงตะวันยอแสง ก็เสียชีวิตในคืนวันนั้นเหมือนกัน ขณะที่พากันขนย้ายจากโรงพยาบาลศิริราชลงเรือจะข้ามฟาก

ถัดไปก็เป็นโรงพยาบาล **"หัวเฉียว"** เป็นเรือนไม้เล็กๆ ไม่ใหญ่โตเหมือนปัจจุบันนี้ รถรางแล่นผ่านไปโรงเรียนทัตสิงหเสนี ทางซ้ายมือเป็นห้องแถวเตี้ยๆ ชั้นเดียว ดูเหมือนจะมีหมอดูพม่าอยู่แถวๆ นี้ด้วย รถรางวิ่งไปได้สักครู่ก็ถึงหลีก *(อาจจะคลาดเคลื่อน)* ก็ถึงโรงพิมพ์หลักเมือง ทางด้านขวามือผมคลับคล้ายคลับคลาว่าจะเป็นสมาคมหนังสือพิมพ์ ถ้าผิดก็ขออภัยท่านผู้รู้ไว้ด้วยครับ และสมาคมสหายสงครามก็ดูเหมือนว่าจะอยู่แถวๆ นี้เช่นกัน

เอาล่ะ...ทีนี้ก็ถึงสี่แยกสะพานดำ หรือว่าสี่แยกแม้นศรีซะที ขืนมัวรีรอไม่รีบออกจากที่นั้นมันจะผิดกันใหญ่ เอาที่พอจะจำได้แม่นๆ ดีกว่า ที่สี่แยกสะพานดำนี้ก็เหมือนกันมีเรื่องเล่ากันว่า เดิมทีเดียวนั้นมีสะพานข้ามคลอง จะเป็นคลองเล็กหรือว่าคลองใหญ่มันก็สะพานเหมือนกัน เมื่อสะพานดำชำรุด **"พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริวงศ์วัฒนศักดิ์"** ทรง

จัดการซ่อมสะพานดำขึ้นใหม่ และทรงตั้งชื่อใหม่ว่า **"สะพานแม้นศรี"** เดิมทีเดียวก็คงจะเรียกชื่อสะพานแบบเต็มยศว่า **"สี่แยกสะพานแม้นศรี"** พอนานๆ เข้าคำว่า สะพานก็หายไปคงเหลือแต่ สี่แยกแม้นศรี ถึงอย่างไรชื่อสะพานดำก็ยังไม่หายไป ก็ยังมีคนเรียกขานกันอยู่เสมอ

เอาล่ะ... ที่นี้ตรงสี่แยกแม้นศรีหรือว่าสี่แยกสะพานดำนั้นมีอะไรดีๆ พอที่จะมาเล่าสู่กันฟังบ้าง อ้อ... ข้อนี้ไม่ต้องห่วงต้องมีซิขอรับท่าน

๑. ธนาคารคนยากตั้งอยู่ตรงหัวมุมถนนที่จะไปโรงเลี้ยงเด็ก มียี่ห้อว่า **"โรงรับจำนำนายแห กรัยวิเชียร"** ท่านเจ้าของโรงรับจำนำแห่งนี้ ท่านเป็นบิดาของท่านอดีตนายกรัฐมนตรี **"ธานินทร์ กรัยวิเชียร"** ครับ

๒. ถัดจากโรงรับจำนำของนายแห กรัยวิเชียร ขึ้นไปเป็นร้านอาหารไทยของกินอร่อยที่สุดของ **"ร้านแม้นศรี"** ก็คือ **"หมี่กรอบ"** แม้กระทั่งพระเอกนางเอกในหนังสือนวนิยาย ในเรื่องยังต้องเขียนว่ามารับประทานหมี่กรอบที่ร้านนี้ปัจจุบันเลิกไปแล้วเหลือแต่โรงรับจำนำ

๓. ทีนี้ข้ามฟากไปที่ ที่ทำการประปาซึ่งเป็นที่ทำการประปาแห่งแรกของกรุงสยาม พอเห็นที่ทำการประปาเลยหวนคิดถึงเมื่อตอนเป็นเด็กผมจำ

ได้ว่าก่อนจะถึงประตูทางเข้าโรงเรียนพานิชยการวัดแก้วแจ่มฟ้าล่างตรงข้างรั้วมีก๊อกประปาตั้งอยู่ก๊อกหนึ่ง พวกเราเด็กๆ อาศัยเป็นที่ดื่มกินยามหิวท้องมันร้อง ยังจำได้ไม่มีวันลืม

สมัยก่อนนั้น...ในกรุงเทพฯ จะมีก๊อกประปาตั้งไว้ริมถนน สำหรับบริการให้ประชาชนหาบไปใช้อาบและดื่มกิน ใครมีแรงก็เอาปี๊บหรือถังมารองเอาไปดังนั้นสถานที่แห่งนี้หละคือ **"ลานพลอดรัก"** ของหนุ่มสาวสมัยนั้นที่ถือโอกาสตอนที่เขาใช้ลูกสาวให้มารองน้ำไปไว้อาบกินที่บ้าน สมัยนั้นไม่มีใครหรอกครับที่จะมีการต่อท่อประปาเข้าเพราะว่ามันแพงเหลือใจนอกจากบ้านคุณหลวง คุณพระ และพระยาเท่านั้น ที่จะมีปัญญาต่อประปาไว้ใช้ นอกจากนั้นก็ใช้ลูกใช้หลานไปรองน้ำจากก๊อกแทบทั้งนั้น หรืออีกวิธีหนึ่งก็คือ จ้างเจ๊กหาบน้ำเป็นปี๊บๆ หาบมาให้เท่าไหร่ก็ใช้แป้งดินสอพองขีดไว้ข้างฝาบ้าน สิบวันมาคิดกันที หรือว่าครึ่งเดือน หรือว่าเดือนหนึ่งมาคิด

"ก๊อกประปา" ที่ตั้งอยู่ริมถนน มีรูปร่างคล้ายปืนครกสมัยโบราณที่เอาปากกระบอกฝังลงดิน แบบปืนครกที่ฝังไว้รอบๆ อนุสาวรีย์นั้นหละ ตรงข้างบนมีเดือยโผล่ขึ้นมาเป็นด้ามทองเหลืองสำหรับดึงให้น้ำไหลออกจากท่อที่ติดไว้กลางท่อค่อนไปข้างบน พอให้เอาปี๊บและถังมารองน้ำได้ โดยใช้มือดึงเดือยที่โผล่ขึ้นมาที่ก๊อกประปาแห่งนี้ ผมเคยเป็นพ่อสื่อพ่อชักให้แต่งงานกันไปหลายต่อหลายคู่แล้วนะฮะ

๔. เมื่อพูดถึงที่ทำการประปา ก็เลยต้องพูดถึงอู่รถราง ซึ่งตั้งอยู่ข้างๆ ที่ทำการประปานี่หละ เมื่อพูดถึงอู่รถรางก็เลยทำให้คิดถึง **"ปู่รถราง หรือ ปู่เทียง"** ท่านมีฝีมือในการชักว่าว เอ... จุฬาหรือปักเป้าชักจำไม่ได้ซะแล้ว เอาเป็นว่าชักว่าวที่สนามหลวงก็แล้วกัน

รถรางวิ่งปูเล่งๆ ผ่านหน้าโรงเรียนช่างไม้ หรือโรงเรียนสารพัดช่างสมัยนี้ ทำให้หวนคิดถึงเรื่องเก่าๆ ไม่ว่าจะเป็นละครร้องหรือยี่เก สมัยนู้นที่เรียกกันว่า **"วิกเมรุปูน"** วัดสระเกศ หรือว่าวัดสะแกเดิม

ที่ตรงนี้แหละ...สมัยโน้นมีโรงละครที่ชื่อว่า **"ละครนฤมิตร"** ได้เปิดแสดงเป็นครั้งแรกในปี ๒๔๕๑ ด้วยเรื่อง **"อาหรับราตรี"** โรงละครนี้จัดสร้างอย่างสวยงามยิ่ง เฉพาะเวทีแสดงด้านหน้าบรรณและหลังม่านนั้น ได้ทำเป็นกรอบโค้งรูปกระบังหน้านางละครรำ สลักลวดลายอย่างวิจิตรบรรจง พื้นของโรงละครปูด้วยกระเบื้อง มีตุ๊กตาหินอ่อนตั้งเรียงรายทั้งซ้ายขวา

"ละครนฤมิตร" ในยุคแรกเปิดการแสดงเฉพาะกลางวันตอนบ่ายเท่านั้น มีการออกเลขรางวัลบัตรที่เข้าชมด้วย ต่อมาละครคณะนี้ได้เข้าไปแสดงถวายตัวในพระราชฐานบ่อยครั้ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าพระราชทานเกียรติให้เป็นละครหลวง โดยใช้ชื่อคณะว่า **"ละครหลวงนฤมิตร"** แต่ประชาชนกลับ

เรียกว่า **"วิมานนฤมิตร"** ต่อมาภายหลังโรงละครได้ถูกวางเพลิงไหม้เกือบหมด จับคนร้ายผู้วางเพลิงได้ชื่อนายปั่น

เมื่อโรงละครนฤมิตรถูกไฟไหม้แล้ว กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงจัดให้ช่างสร้างโรงละครขึ้นใหม่ในบริเวณวังของพระองค์ท่านที่หลังตึกแถวแพร่งนราใกล้ๆ ทางด้านถนนบ้านตะนาวให้ชื่อว่า **"โรงละครปรีดาลัย"**

โรงละครที่ถูกไฟไหม้ ต่อมาภายหลังจึงสร้างเป็นวิกยี่เก จนมีคนเรียกกันจนติดปากว่า **"วิกเมรุปูน"** เมื่อตอนผมยังเป็นเด็กแม่ยังเคยพาขึ้นรถเจ๊กมาดูยี่เกที่วิกนี้ ค่ารถเจ๊กดูเหมือนว่าขาไป ๘ สตางค์ ขากลับอีก ๘ สตางค์

เอาล่ะ... พาท่านเที่ยวพอหอมปากหอมคอ พอรถรางออกจากหลีกตรงหน้าวิกยี่เกแล้ว ก่อนจะขึ้นสะพานผ่านถนนบ้านดอกไม้ ดอกไม้นี่ไม่ใช่ดอกไม้สดนะ แต่เป็นดอกไม้เพลิง ทำกันอยู่ที่แถวถนนสายนี้ สมัยก่อนโน้นเวลามีงานเผาศพ เขามักจะมีดอกไม้เพลิงไปจุด เช่น ไฟพะเนียง กระถางต้นไม้เพลิง ช้างร้อง ต้นเทียน พลุ ถ้างานนั้นมีมหรสพก็ต้องหยุดให้ดอกไม้เพลิงจุดก่อนแล้วจึงจะแสดงต่อจนถึง ๒ ยาม ตามเสียงนกหวีดของโปลิศที่มารักษาการณ์ จะแสดงเกินสองยามไม่ได้เป็นเด็ดขาด มิฉะนั้นต้องถูกโปลิสจับไปอย่างแน่นอน สมัยก่อนกฎหมายศักดิ์สิทธิ์มาก

ไม่มีเงินเสียค่ารัชชูปการ ยังถูกจับไปขุดดินตั้งหลายวัน

ที่ถนนสายนี้ยังมีบ้านท่านปรมาจารย์ทางดนตรีท่านหนึ่งคือบ้านท่านอยู่ในตรอกบ้านบาตร **"ท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ"** *(ศร ศิลปบรรเลง)* เป็นนามของท่าน ผมยังจำได้ที่ลานหน้าบ้านท่านสมัยสงครามอินโดจีนมีการเล่นรำโทนกัน ผมไปกับคุณทองคำ สัมปุณนานนท์ หรือ ค.ธำมรงค์ ยังพบกับคุณพยงค์ มุกดา ที่นั่นถ้าจำไม่ผิด

ส่วนทางด้านขวามือมีถนนผ่านบริเวณภูเขาทอง และตรงใต้ต้นโพธิ์ใหญ่เป็นที่จอดรถบรรทุกศพ ประดับประดาไว้อย่างสวยสดงดงาม ชื่อบริษัท ปิ่นนาค ของนายทองห่อ สามมิตรยนต์ *(ถ้าจำผิดต้องขออภัยด้วยครับ)*

เอาล่ะ... ที่นี้รถรางแล่นออกจากหลีกตรงตึกหน้าวิกโรงยี่เกเมรุปูนขึ้นสะพาน **"สมมตอมรมาร์ค"** ข้ามคลองโอ่งอ่างหรือคลองบางลำพู คลองนี้ก็แปลกจากปากคลองตรงแม่น้ำเจ้าพระยาด้านเหนือมาทางวัดเชิงเลน พอไปถึงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ผ่านไปวัดบวรนิเวศฯ สะพานนรรัตนสถาน วัดสังเวชฯ ไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาตอนใต้ กลับเรียกว่า **"คลองบางลำพู"**

รถรางแล่นผ่านประตูผีสำราญราษฎร์ ๔๔๔๕ ทะลุกำแพงเมือง สมัยก่อนเป็นกำแพงเมือง มีประตูสำหรับนำศพออกทางประตูนี้ เขาเล่าว่าคนในกำแพงเมือง เมื่อตายแล้วต้องรีบนำศพออกจากกำแพงชั้นในเอาไปไว้นอก

กำแพง ก็คือที่วัดสระเกศหรือวัดสะแกนั่นหละ เพราะว่าเป็นวัดที่ตั้งอยู่ใกล้กำแพงเมือง

ในรัชสมัยของ **"พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓"** เขาเล่าว่า **"ห่ามันลงกรุงบางกอก"** คนตายเป็นเบือขนศพเอามากองไว้ที่วัดสระเกศนี่หละ เผาจนไม่ทัน **"อีแร้ง"** มันมาช่วยกันรุมกิน เขาเลยเรียกว่า **"อีแร้งวัดสระเกศ"** เอาเปรียบเปรยคนที่ชอบแย่งกันกิน

ที่นี้รถรางก็แล่นผ่านสี่แยกสำราญราษฎร์ตรงที่สี่แยกนี้มีสถานที่สำคัญอยู่แห่งหนึ่ง สถานที่นั้นก็คือ **"ธนาคารคนจน"** หรือเรียกกันจนติดปากว่า **"โรงจำนำ"** โรงรับจำนำแห่งนี้มีประวัติยาวนานดังประวัติที่ค้นหามาได้ตามหลักฐานที่เขียนไว้ ผมจะเล่าให้ท่านทราบไว้พอเป็นสังเขปดังนี้คือ

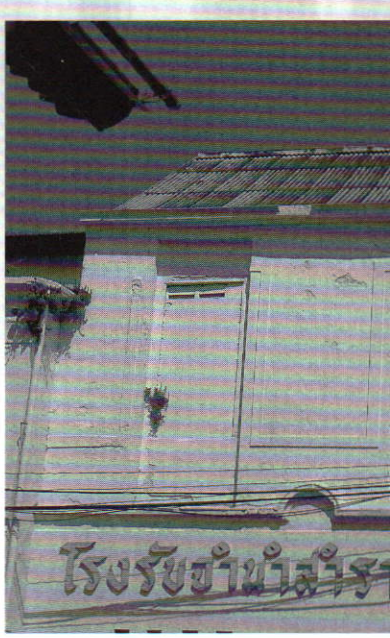

โรงรับจำนำแห่งแรกของประเทศไทยคือ **"ยี่ห้อย่องเชี้ยง"** ตั้งอยู่ตรงหัวมุมถนนบำรุงเมือง *(เดิมถนนเสาชิงช้า)* ตัดกับถนนมหาชัย ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น **"โรงรับจำนำสำราญราษฎร์"**

การรับจำนำของคนไทยนั้น มีมานานตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ทว่าดั้งเดิมนั้นยังไม่มีใครคิดตั้งโรงรับจำนำของโดยตรง มีแต่รับจำนำกันเงียบๆ ทั้งสิ้น จนกระทั่งถึงพุทธศักราช ๒๔๐๙ ปลายสมัยพระบาทสมเด็จ

พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ จึงมีผู้คิดตั้งโรงรับจำนำขึ้นมา คือ **"เจ๊กฮง"** ซึ่งบัดนี้ลูกหลานในตระกูล ยังสืบเนื่องกิจการโรงรับจำนำอยู่ ณ ที่ตั้งแรกเริ่มตรงประตูผี ถนนบำรุงเมืองและยังใช้ยี่ห้อเดิมคือ โรงรับจำนำยี่ห้อย่องเชี่ยง อยู่ข้างวัดเทพธิดาราม สำราญราษฎร์ นับว่าเป็นโรงรับจำนำแห่งแรกของเมืองไทย

แหม... โล่งอกไปทีนึกว่ารถราง จะจอดนิ่งอยู่ตรงประตูผี นี่ยังบุญดีที่ได้ข้อมูลโรงรับจำนำแห่งแรกจากคุณเอนก นาวิกมูล มาเขียนไม่ยังงั้นคงติดอยู่ตรงประตูผีนี่หละ คราวนี้รถรางคงวิ่งไปได้ตลอดรอดฝั่งแน่

รถรางแล่นผ่านสี่แยกประตูผีไปตามถนนบำรุงเมือง ซึ่งทั้งสองฟากทางเป็นตึกสมัยเก่า เป็นร้านขายเครื่องโภคภัณฑ์ สังฆภัณฑ์ โต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูปตลอดทั้งแถว

สักครู่เดียวก็ถึงสถานที่สำคัญสองแห่งด้วยกันคือ **"เสาชิงช้าวัดสุทัศน์เทพวราราม กับ โบสถ์พราหมณ์"** เมื่อถึงสถานที่สำคัญจะเลยไปก็ใช่ที่มันน่าจะมีประวัติบ้างเล็กๆ น้อยๆ ก็ยังดีอย่าง เช่น วัดสุทัศน์เทพวราราม เป็นต้น

"วัดสุทัศน์เทพวราราม" วัดนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกรัชกาลที่ ๑ โปรดให้สร้างขึ้นในกำแพงพระนคร ตรงที่เป็นศูนย์กลางของ

กรุงเทพมหานคร โปรดให้เชิญ **"พระศรีศากยมุนี"** จากพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุ เมืองสุโขทัย เชิญลงมาจากเมืองสุโขทัยมาสมโภชที่ตำหนักแพ ๓ วัน

ครั้นถึง ณ เดือน ๖ ขึ้น ๑๔ ค่ำ จึงได้เชิญชักพระพุทธรูปองค์ใหญ่หน้าตัก ๓ วาคืบ ขึ้นจากแพทางประตูท่าช้างไปทำล่มไว้ข้างถนนเสาชิงช้า *(บำรุงเมือง)* ภายหลังต่อมาพระพุทธรูปองค์นี้ได้รับถวายพระนามว่า **"พระศรีศากยมุนี"** และประตูนั้นก็เรียกกันว่า **"ประตูท่าพระ"** มาจนถึงทุกวันนี้

ที่นี้มองไปทางขวามือบ้าง จะเห็นเสาชิงช้าตั้งตระหง่านอยู่กลางถนนบำรุงเมืองถัดไปก็เป็นที่ตั้งของโบสถ์พราหมณ์ สถานที่ทำพิธีเกี่ยวกับเสาชิงช้านี่หละ

"ศาสนาพราหมณ์" เป็นศาสนาที่มีประวัติอันเก่าแก่มาหลายพันปี ทั้งยังเป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรมต่างๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก พราหมณ์ได้เข้ามาเป็นผู้ประกอบพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ แม้ในราชพิธีที่สำคัญยังจำเป็นต้องใช้คณะพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี

พราหมณ์แบ่งออกเป็นคณะใหญ่ได้ ๒ คณะ คือ

๑. คณะพราหมณ์โหรดาจารย์ มีหน้าที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญทั่วไป ซึ่งนับถือพระอิศวรเป็นเทพสูงสุดตรงกับไศวะนิกาย

๒. คณะพราหมณ์พฤฒิบาศ ซึ่งนับถือพระนารายณ์เป็นเทพสูงสุด ตรงกับลัทธิวิษณุนิกาย ทั้งสองคณะมีหน้าที่ และความสำคัญแตกต่างกัน

และยังมีพิธีสำคัญของพราหมณ์อีกพิธีหนึ่งคือ **"พระราชพิธีตรียัมปวายตรีปวายนาลิวัน"** จะต้องขึ้นกระดานโล้ชิงช้า *(เพื่อหยั่งพื้นพสุธา)* แต่น่าเสียดายพระราชพิธีนี้ได้เลิกกันไปเวลานานถึง ๔๒ ปี *(พ.ศ.๒๔๗๘)*

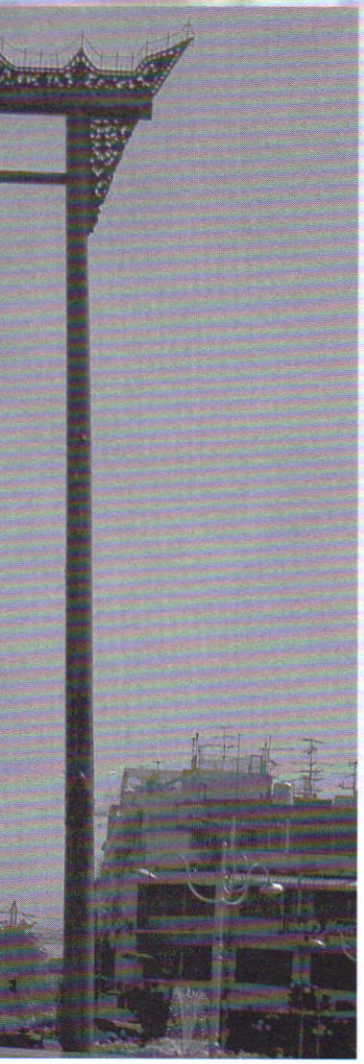

เอาล่ะ...จบประวัติพอสังเขปนะครับ

รถรางแล่นตามถนนบำรุงเมืองไปเรื่อยๆ ไปจนถึงสี่แยกข้างกระทรวงมหาดไทย ซึ่งรถรางจะต้องมาเลี้ยวโค้งไปทางขวามือเพื่อเข้าถนนตะนาว ตรงหัวมุมตึกทางขวามือนั้น สมัยก่อนมีร้านอาหารไทยแกงจืดลูกรอกเป็นที่ขึ้นหน้าขึ้นตาที่สุดสำหรับร้านนี้ ปัจจุบันนี้ก็ดูเหมือนยังเปิดร้านอยู่

รถรางยังวิ่งไปเรื่อยๆ ผ่านแพร่งนรา ผ่านแพร่งสรรพศาสตร์ ทางด้านขวามือมีสิ่งสำคัญน่าจะมากล่าวไว้ ท่านที่มีอายุตั้งแต่ ๕๐-๗๐ ปี อย่างผมห้ามคิดเป็นอย่างอื่น สิ่งที่ผมจะกล่าวถึงนี้คือ

โรงละครปรีดาลัย ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงจัดให้ช่างสร้างขึ้นใหม่แทนโรงละครนฤมิตร ซึ่งได้เปิดการแสดง

เป็นครั้งแรกในปี ๒๔๕๑ ด้วยเรื่องอาหรับราตรี โรงละครนี้อยู่ใกล้ๆ ภูเขาทองวัดสระเกศ จนกระทั่งถูกนายปั่น ลอบวางเพลิงไหม้จนเกือบหมด

กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ จึงย้ายมาสร้างโรงละครปรีดาลัยขึ้นใหม่ ที่วังของท่านที่ถนนตะนาวนี่หละครับ ที่โรงละครใหม่แห่งนี้เปิดการแสดงเฉพาะวันเสาร์ วันอาทิตย์ตอนกลางคืน ผิดกับโรงละครนฤมิตร ซึ่งแสดงแต่เฉพาะรอบบ่ายเท่านั้น

แหม... นี่ท่านคงนึกด่าผมอยู่ในใจใช่มั้ยล่ะ สิ่งที่ท่านต้องการจะให้ผมกล่าวถึง แต่ผมกลับไม่กล่าวถึงสิ่งที่ท่านต้องการจะให้กล่าวใช่มั้ย

โถ... จะให้ผมกล่าวถึงได้อย่างไร เรื่องอย่างนี้ใครเขียนกันอย่างเปิดเผยบ้างล่ะ ถ้าผมขืนเขียนไปคงไม่แคล้วชาวบ้านด่าเปิงจริงๆ นะ

รถรางแล่นไปตามถนนตะนาวแบบอ้อยอิ่ง

ปูเล้ง-ปูเล้ง รถรางวิ่งโขยกนิดหน่อยจอดตามป้ายรับคนแล้วก็ไปเข้าหลีกรอรถสวน เสียงนกหวีดเป่า ปี๊ด.ปี๊ด.ปรี๊ด... พอสิ้นเสียงนกหวีดกระเป๋าก็จะพูดขึ้นว่า ***"ตูดนั่งตางค์หยิบ... อย่าให้สะกิด ตังห้าตังสิบบอกด้วยจ้า..."***

รถรางแล่นผ่านศาลเจ้าพ่อเสือ

"ศาลเจ้าพ่อเสือ" นี่เขาว่าศักดิ์สิทธิ์มากใครจะไปบนเรื่องอะไรต้องบนด้วยเนื้อหมูดิบๆ จะสำเร็จทุกรายรวมทั้งตัวผมเองที่เคยไปบนไว้เลย จากศาลเจ้าพ่อเสือก็ถึง **"วัดมหรรณพาราม"**

วัดมหรรณพาราม กรมหมื่นอุดมรัตนราชี *(พระองค์เจ้าอรรณพ)* สร้างถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ พระราชทานชื่อให้วัดมหรรณพาราม สมัยก่อนที่วัดนี้มีโรงเรียนชั้นมัธยมเป็นแห่งแรก

เมื่อพูดถึงวัดมหรรณพารามแล้วทำให้นึกออกสองอย่างคือ หมี่กรอบวัดมหรรณพาราม กับเมื่อปี ๒๔๘๕ น้ำท่วมใหญ่กรุงเทพฯ เพื่อนผมคนหนึ่งมันชวนผมพายเรือจากสี่พระยามากินอาหารไทยที่หน้าวัดมหรรณพารามนี่หละ เพราะว่ามันจะจีบลูกสาวเจ้าของร้าน โดยใช้ผมมาบังหน้าเพราะว่าผมกับพ่อของแฟนมันชอบพอกับผมมาก

แฟนของมันนั้นเป็นนักร้องอยู่ที่วงดนตรีเทศบาล สมัยครูมงคล อมาตยกุล เป็นหัวหน้าวง มีที่ซ้อมอยู่ที่เขาดินต่อมาภายหลัง จึงแต่งงานกันอยู่กันมาจนถึงบัดนี้มีลูกเป็นโขลงจบปริญญาหลายคนนี่หละฤทธิ์น้ำท่วม

รถรางแล่นข้ามสะพานเตี้ยๆ ผ่านคลองเล็กๆ คลองแห่งนี้มีประวัติสมควรจะนำมากล่าวไว้คือ **"คลองหลอด"**

คลองหลอด ขุดจากข้างวัดบูรณศิริอำมาตย์ ผ่านใกล้ๆ วัดมหรรณพาราม วัดราชนัดดา ไปทะลุไปออกคลองคูเมืองรอบนอกคือ คลองบางลำพู หรือว่าคลองโอ่งอ่าง กับอีกสายหนึ่งที่เริ่มต้นจากข้างวัดราชบพิธฯ ตรงไปยังถนนอุณากรรณ ไปทะลุคลองคูเมืองรอบนอก คลองโอ่งอ่าง คลองบางลำพู เหมือนกัน ใกล้ๆ กับสะพานดำรงสถิตย์ *(สะพานเหล็กบน)* ทั้ง ๒ คลองนี้เรียกว่า **"คลองหลอด"** ที่แท้จริงไม่ใช่คลองคูเมืองรอบในดังที่เราเรียกกันว่าคลองหลอด ในขณะนี้ครับ

เอาล่ะ... รถรางก็จะแล่นผ่านสี่แยกคอกวัว ก่อนจะผ่านไปทางถนนราชดำเนิน เลยนึกขึ้นได้อีกสองเรื่องที่สมควรจะนำมาเขียนไว้ ตรงตึกแถวราชดำเนินซึ่ง **ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม** สร้างขึ้นในปี ๒๔๘๒ - ๒๔๘๓ เสร็จแล้วมีการฉลองกันในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓

"สี่แยกคอกวัว" สมัยก่อนมีคอกวัวฝูงใหญ่ และที่ตรงนั้นจึงกลายเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ เมื่อทางราชการสร้างตึกที่ตรงนั้นเลยทรุดพังลงมาทับคนตายไปหลายศพ ต่อมาทางราชการจึงสร้างตึกขึ้นมาใหม่ในที่เดิม

ตึกตรงนั้นจึงกลายเป็นห้างสรรพสินค้าของทางราชการ ชื่อว่า อ.จ.ส. *(สมัยสรรพหาร)* ส่วนตึกชั้นบนนั้นเป็นที่ตั้งสถานีวิทยุ ท.ท.ท *(ไทยโทรทัศน์)* ซึ่งดำเนินการสร้างโดย พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ ดำเนินงานโดย

คุณจำนง รังสิกุล กับ คุณสมจิตร สิทธิชัย สมัยนั้นภาคบ่ายมีการทายปัญหา คุณสมัคร สุนทรเวช ยังเคยไปทายปัญหาที่สถานีวิทยุแห่งนี้ และสลับกับวงดนตรีสุนทราภรณ์ โดยมีคุณอารีย์ นักดนตรี เป็นโฆษก

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๗ เวลา ๑๓.๐๐ น. วงดนตรีประสานมิตร เริ่มบรรเลงครั้งแรกที่สถานีวิทยุ ท.ท.ท.สี่แยกคอกวัวนี่หละครับ

ต่อมาเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖
ทั้งห้างสรรพสินค้า อ.จ.ส. กับ สถานีวิทยุ ท.ท.ท. จึงถูกเผาไหม้เรียบร้อยโรงเรียนจีนคงเหลือไว้เป็นที่ระลึกให้พลเมืองชาติต่างๆ ไปอุดหนุนซื้อหวยเบอร์กัน ณ ที่แห่งนั้นอย่างเนืองแน่น สมดังจุดประสงค์ของรัฐบาล ท่าน สาธุ...ขอให้รวยๆ จ้า

เอาล่ะ...รถรางแล่นผ่านสี่แยกคอกวัวซะที ลังเลอยู่นานแล้ว จากฟากข้างนี้จะไปฟากข้างโน้น ตรงหัวมุมถนนตะนาวแยกนี้มีร้านขายเครื่องดนตรีไทยแทบทุกชนิด พร้อมทั้งโน้ตตัวเลขแบบไทยๆ ซ้ำยังรับซ่อมเครื่องดนตรีไทยด้วย ร้านนี้ชื่อว่า **"ดุริยบรรณ"** ผมยังเคยไปอุดหนุนบ่อย ร้านนี้อยู่ทางขวามือ ปัจจุบันย้ายไปอยู่ที่ถนนสุโขทัย

ผ่านไปนิดเดียวก็ถึงถนนข้าวสาร ที่ถนนนี้สมัยก่อนมีศิลปินนักแสดงอยู่หลายท่านจำชื่อท่านไม่ค่อยจะได้ แต่ที่จำได้แม่นๆ นั้นมีอยู่คนเดียว

ท่านเป็นนักแต่งเพลงชื่อ **"เกียรติพงษ์ กาญจนดี"** ถ้าบอกชื่อนี้คงไม่มีใครรู้จักแน่ๆ แต่ถ้าบอกนามปากกาว่า **"สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์"** ทุกท่านต้องถึงบางอ้อแน่ๆ จริงมั้ยฮะ

แล่นผ่านถนนข้าวสารไปสักหน่อย ทางด้านขวามือจะเป็นร้านเครื่องยาไทย **"ยาหอมตราหน้าวัว"** ที่มีชื่อเสียงมาก ถัดไปนิด...ชะๆ เลยขึ้นไปอีกหน่อย *(แหม...เขียนยังกะเพลงรำวงแน่ะ)* ก็ถึงปากตรอกบวรรังษี ในตรอกนี้มีนักดนตรีและนักแต่งเพลง และนักร้องชนะเลิศแห่งประเทศไทยปี ๒๔๙๒ คือคุณบุญช่วย หิรัญสุนทร ส่วนนักแต่งเพลงและนักดนตรีนั้นก็คือคุณครูเวส สุนทรจามร ทั้งสองท่านนี้ได้เสียชีวิตไปแล้ว ยังอยู่อีกคนหนึ่งคือคุณอุดม สุนทรจามร ซึ่งเป็นนักร้องเก่าวงดนตรีดุริยโยธิน นักพากย์ภาพยนตร์ ที่ทำให้ชื่อเสียงโด่งดังมากคือเรื่องเปาบุ้นจิ้น สมัยก่อนก็อยู่ในตรอกนี้

สาเหตุที่ตรอกนี้มีชื่อว่า **"บวรรังษี"** ก็เพราะว่า แรกเริ่มเดิมทีนั้นมีวัด ๒ วัด คือ

๑. วัดบวรนิเวศวิหาร กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพย์ ทรงสร้างขึ้น

๒. วัดรังษีสุทธาวาส เจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ทรงสร้างขึ้น และต่อมาได้รวมเข้าเป็นอาณาเขตอันเดียวกับวัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อปี ๒๔๕๘

รถรางค่อยแล่นผ่านตรอกบวรรังษี เลียบข้างกำแพงวัดบวรนิเวศฯ สมัยนั้นทางซ้ายมือยังเป็นคลองจากแม่น้ำเจ้าพระยามาทางข้างวัดตองปุ หรือวัดชนะสงคราม มาทางซอยรามบุตรีทะลุตรงสิบสามห้าง ผ่านไปออกคลองบางลำพูตรงด้านธนาคารกรุงเทพ รถรางแล่นจากด้านกำแพงวัดเลี้ยวโค้งไปทางซ้ายมือไปเข้าหลีกที่หน้าปากตลาดทุเรียน เยื้องร้านนพรัตน์ เป็นอันว่าสิ้นสุดรถรางสายหัวลำโพง - บางลำพู

การเกษตรไทย
ช่วยให้พ้นภัยเศรษฐกิจ

วิจิตร อาวะกุล

พระพุทธเจ้าตรัสว่า **"หนึ่งในโลกนั้นคืออาหาร"** ถึงจะเป็นประเทศที่มีทรัพยากรอย่างอื่นอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าขาดแคลนอาหารสำหรับประชาชน ประชาชนต้องได้รับการบันส่วนอาหารได้บริโภคอาหารไม่อิ่มหรือหิวโหยอดอยาก ความสงบสุขเรียบร้อยของสังคมบ้านเมืองคงเกิดขึ้นได้ยาก อาหารจึงเป็นอาวุธที่สำคัญยิ่งในยุทธศาสตร์การทำสงคราม จนมีคำกล่าวว่า **"กองทัพเดินด้วยท้อง"** ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรทางเกษตรอย่างอุดมสมบูรณ์มาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะการทำนาข้าวจนได้ชื่อว่าเป็น **"อู่ข้าวอู่น้ำของเอเชีย"** สามารถส่งไปขายส่วนหนึ่ง บริโภคส่วนหนึ่ง ก็ยังเหลือเฟืออุดมสมบูรณ์หลักศิลาจารึกสมัยกรุงสุโขทัยก็ยังได้จารึกเรื่องราวความอุดมสมบูรณ์ของการเกษตรในครั้งนั้นไว้ว่า **"...เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว..." "...สร้างป่าหมาก ป่าพลู ทั่วเมืองนี้ทุกแห่ง ป่าพร้าวก็หลาย ป่าลาง *(ป่าขนุน)* ก็หลาย ในเมืองนี้หมากขามก็หลายในเมืองนี้..."** บ่งบอกให้เห็นชัดว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานทางการเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในประเทศ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในหลายๆ ด้าน แต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันเนื้อที่ที่ทำการเพาะปลูกที่มีอยู่จำนวนจำกัดทำให้มีจำนวนน้อยลงไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้บริโภคและผู้ผลิต เกษตรกรยังมีปัญหาการผลิตและการตลาดภาวะหนี้สิน ชาวบ้านจำนวนสิบกว่าล้านคนยังอดอยากหิวโหยยากไร้

การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของประเทศไทยจึงจำเป็นจะต้องเร่งรัดให้เกิดผลโดยเร็วที่สุดเพราะ

๑. ชนบทและเกษตรกรรมเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

๒. ชนบทคือทรัพยากรธรรมชาติที่สะสมอยู่ในรูปของพื้นดินสำหรับการเพาะปลูก แม่น้ำลำธาร สัตว์เลี้ยง แร่ธาตุ ต้นไม้ ป่าไม้ ฯลฯ

๓. อาหารจากชนบทซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการอยู่รอดทุกสิ่งทุกอย่าง

เพียงเท่านี้ก็พอจะแสดงให้เห็นได้แล้วว่าประเทศไทยเราจะอยู่ได้อย่างไร ถ้าไม่รีบส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ประสานสังคมเมืองกับสังคมชนบท ซึ่งเป็นสังคมพี่ สังคมน้องให้เกิดความมั่นคงและปลอดภัย ในปัจจุบันการเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจยิ่งทำให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเกษตร

ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาชนบท หรือการส่งเสริมการเกษตรย่อมมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจนเหมือนกันคือ

๑. เพื่อความมีกิน กินเป็นอยู่เป็น จนถึงกินดีอยู่ดีของชาวนา ชาวไร่ ชาวชนบท

๒. เพื่อให้ช่วยตัวเองได้ พึ่งตัวเองได้และปกครองตัวเองได้

เจ้าหน้าที่เกษตรกรอิสราเอลกำลังปฏิบัติงานกลางทะเลทราย

ทะเลทรายที่มีชีวิต และความอุดมสมบูรณ์

๓. เพื่อให้รู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างฉลาดและให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและประเทศชาติ

๔. เพื่อให้รู้จักการบำรุงรักษาทรัพยากรและสภาพสิ่งแวดล้อมให้เจริญพัฒนาไปในระยะยาวนาน

๕. เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นคงและปลอดภัย มีความสุขสบาย

พื้นฐานทางเกษตรประเทศไทยมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในการผลิต เกษตรกรรมเป็นตลาดแรงงานและแหล่งผลิตอาหารราคาถูกสำหรับประชาชนผู้ยากไร้อย่างกว้างขวางและมหาศาลยิ่ง ประชาชนส่วนใหญ่ยังอิ่มหนำสำราญ ไม่ต้องปันส่วนอาหารเหมือนมหาอำนาจบางประเทศ ดินฟ้าอากาศยังอำนวยให้ประกอบการเกษตรได้ตลอดปีไม่เหมือนบางประเทศที่มีหิมะปกคลุมปีละหลายๆ เดือน พื้นที่ดินอุดมสมบูรณ์ไม่เป็นหินเป็นภูเขา เป็นเกาะ มีมรสุมเหมือนญี่ปุ่น ไม่เป็นทะเลทราย เช่น อิสราเอล หากเราได้ตั้งอกตั้งใจช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรอย่างจริงใจและจริงจัง ประกอบด้วยความรู้ในเรื่องการจัดการเรื่องการขายการตลาดก็เชื่อว่าการเกษตรจะช่วยแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมทำประโยชน์แก่ประเทศชาติสูงสุด ถ้าเราได้ศึกษาปัญหาการส่งเสริมการเกษตรของต่างประเทศบ้างก็จะได้แนวความคิดในการพัฒนาการเกษตรหลายๆ อย่างเช่น

การระบายน้ำและชลประทานในทะเลทราย

โรงงานกลั่นน้ำทะเลให้กลายเป็นน้ำจืด

๑. มรดกของชนชาวยิว

มรดกของชนชาวยิว *(อิสราเอล)* นั้นคือทะเลทรายเนเกฟ *(เนเกฟ แปลว่า แห้งแล้ง)* ไม่ใช่ทะเลทรายธรรมดา แต่เป็นทะเลทรายที่แห้งแล้ง ถูกพัฒนาจนเจริญขึ้นมาและกุญแจสำคัญของความเจริญก้าวหน้านี้ก็คือ **"น้ำ"** ที่ส่งมาทางท่อจากแหล่งน้ำที่อยู่ห่างไกล ทำให้ทะเลทรายเบ่งบานประหนึ่งดอกกุหลาบ **"น้ำ"** ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ และเพื่อการทำไร่นา ระบบชลประทานสมัยเก่ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ทางเกษตรในทะเลทรายเนเกฟ แม้น้ำกร่อยก็ได้รับการกลั่นกรองและนำมาใช้ประโยชน์ การสร้างเรือนเพาะปลูกต้นไม้ที่กันแสงแดดและเก็บความชุ่มชื้นไว้จนสามารถผลิตไม้พันธุ์ต่างๆ เช่น มะเขือเทศ แตงกวา ฯลฯ ในเรือนปลูกสามารถไปขายต่างประเทศได้

การส่งเสริมสนับสนุนและการแก้ปัญหาทางเกษตรอย่างจริงจังด้วยความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์ ปัญหาทางเกษตรของประเทศไทยจะหมดสิ้นไปจากการเกษตรที่ล้มลุกคลุกคลานและยากจน จนเป็นแกนนำที่เบ่งบานนำการเกษตรของชาติให้แก้ปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้

๒. สหรัฐอเมริกาเริ่มจากเกษตร

ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อเริ่มตั้งประเทศใหม่ๆ ก็เริ่มพัฒนาจากการเกษตร เรียนการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์จากอินเดียนแดงก่อนที่จะมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม จนกระทั่งการเกษตรสามารถผลิตอาหารเลี้ยงพลเมืองอย่างอุดมสมบูรณ์ เขาเริ่มการทำไร่นาโดยใช้แรงสัตว์แรงคนเหมือนกับประเทศเริ่มพัฒนาทั่วไป หากแต่ความพยายามและจัดระบบการแก้ปัญหาทางเกษตรในทุกๆ ด้านอย่างจริงจังใช้เครื่องมือทุ่นแรง ยา ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

เข้าช่วยจึงใช้คนเป็นจำนวนน้อยในไร่นา ประกอบกับความต้องการคนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในระยะที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น แต่เกษตรกรรมก็ยังเป็นปัจจัยหรือวัตถุดิบสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมอยู่

ครั้งหนึ่งประธานาธิบดีลินคอนบี จอห์นสัน ของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวสุนทรพจน์เกี่ยวกับการเกษตรของสหรัฐมีความตอนหนึ่งน่าศึกษาว่า ***"การเกษตรเป็นอุตสาหกรรมชิ้นแรกของสหรัฐอเมริกาและยังคงเป็นเส้นโลหิตใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชาติเป็นเชื้อเพลิงที่จุดโรงงานอุตสาหกรรมให้ทำงานอยู่ทั่วสหรัฐอเมริกาในขณะนี้"***

จะเห็นได้ว่าแม้สหรัฐอเมริกาจะได้ขยายงานด้านอุตสาหกรรมอื่นออกไปอีกอย่างไม่หยุดยั้ง แต่เขาก็ยังคงรักษาระดับการผลิตทางเกษตรไว้เป็นพลังต่อรองได้อย่างมั่นคงทั้งปริมาณและคุณภาพอีกทั้งเพื่อเป็นเสบียงสำหรับเลี้ยงคนในชาติ เมื่อประสบภัยธรรมชาติและเกิดสงคราม นอกจากนั้นก็ยังมีเหลือส่งออกหรือแบ่งไปช่วยเหลือชนชาติที่ขาดแคลนได้อย่างมากมายหากมีความจำเป็นหรือต้องการ

๓. ญี่ปุ่นประเทศอุตสาหกรรม

ประเทศญี่ปุ่น แต่เดิมก็พยายามที่จะทำการกสิกรรมเอง แต่เนื่องจากภูมิประเทศที่เป็นเกาะ ดินเป็นหิน แผ่นดินไหว มีภูเขาไฟ ภูมิประเทศไม่อำนวย มีภัยธรรมชาติ เช่น ไต้ฝุ่น น้ำท่วมเสมอไม่สามารถทำการเกษตรให้ได้ผลดี จึงต้องดิ้นรนเป็นชาติอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าส่งออก เพื่อขายทำรายได้และแลกเปลี่ยนกับสินค้าเกษตรกรรมจากต่างประเทศ

๔. ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์พัฒนาประเทศร่ำรวยมาจากการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงแกะ ขายขนแกะ ขายเนื้อ เลี้ยงวัวเนื้อ วัวนม ทำเนย ปลูกผัก ผลไม้ ฯลฯ มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสองประเทศนี้พัฒนาการเกษตรจนร่ำรวย มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงเชื่อถือได้ ก็เนื่องมาจากการใช้เกษตรกรรมเป็นพื้นฐานอันมั่นคงรองรับโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นบนฐานเกษตรกรรมอันมั่นคงนี้

ประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงมีสภาพเป็นประเทศเกษตรกรรมและประชากรส่วนใหญ่ของประเทศก็เป็นเกษตรกร การส่งเสริมการเกษตรเป็นงานซึ่งอยู่บนหลักการของการศึกษานอกโรงเรียนส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนที่มีบทบาทสำคัญเป็นส่วนใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียนที่มุ่งสู่การพัฒนาการเกษตรนี้ มีทั้งระดับสู่เกษตรกรโดยตรงสู่แม่บ้านเกษตรกรและสู่ลูกหลานเกษตรกร ยุวเกษตรกร อันเป็นเยาวชนของชาติ ดังนั้นกระบวนการส่งเสริมการเกษตรจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชาติที่ทุกคนในชาติจะต้องร่วมกันเอาใจใส่พัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม การที่กระบวนการของการศึกษานอกโรงเรียนได้เข้าไปสู่

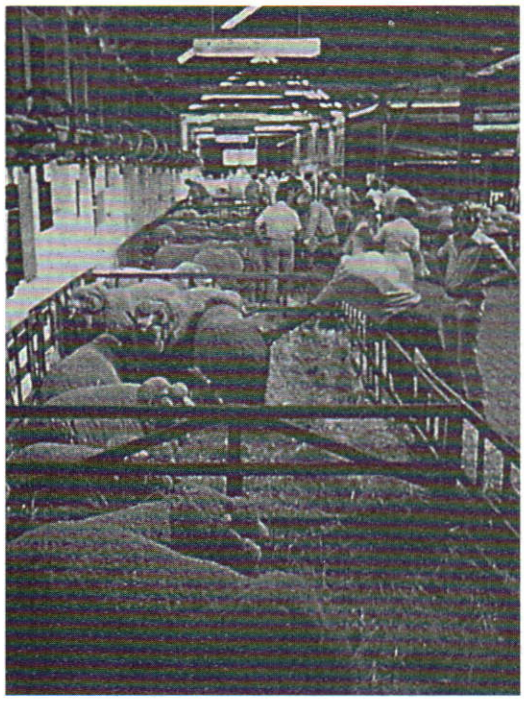

การประกวดแกะในงานเกษตรของออสเตรเลีย

การแสดงให้เห็นความหนาแน่นและความยาวของขนแกะของเกษตรกรชาวออสเตรเลีย เน้นคุณภาพพร้อมกับการเพิ่มปริมาณ

ประชากรในด้านการเกษตรทุกสภาวะ ไม่ว่าชายหรือหญิงไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็ก นับว่าเป็นหลักการที่ตรงเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพื้นฐาน เพราะเป็นการพัฒนาแรงงานในครอบครัวให้แปรรูปมาเป็นพลังในการผลิต แต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีปัญหาอีกหลายอย่างซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนา

การเรียนในชีวิตของมนุษย์ไม่มีวันจบสิ้น เพราะการศึกษาค้นคว้าวิจัยเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ค้นพบทำให้โลกและสังคมเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ที่อยู่ในสังคมที่ต้องการความก้าวหน้าจึงต้องติดตามศึกษาและเรียนรู้อย่างไม่มีวันจบสิ้น

ปัญหาในทางส่งเสริมการเกษตรในเรื่องวิชาการก็คือ **"วิชาการที่ยังไม่เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ วิชาการที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือช่วยแก้ปัญหาของคนส่วนใหญ่"** การส่งเสริมการเกษตรจึงเป็นปฏิบัติการเพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้วิชาการเกษตรเข้าถึงและเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ เป็นการช่วยเหลือของภาครัฐต่อเกษตรกรต่อผู้ที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติโดยตรงและตรงเป้าหมายของการพัฒนาที่แท้จริง

เด็กหลอดแก้ว

เย็นใจ เลาหวณิช

คนส่วนมากอาจจะพอทราบมาบ้างว่า ***"เด็กหลอดแก้ว"*** คืออะไร และมักจะเข้าใจว่าเป็นเด็กที่เกิดขึ้นจากการผสมระหว่างอสุจิและไข่ในหลอดทดลอง แล้วเติบโตเป็นเด็กขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจแบบหยาบๆ

บางคนอาจมีความรู้มากขึ้นว่า **เมื่ออสุจิและไข่ผสมกันแล้วจะเกิดเป็นเซลล์แรก ซึ่งจะแบ่งตัวจาก ๑ เป็น ๒ จาก ๒ เป็น ๔ จาก ๔ เป็น ๘... ทวีคูณอย่างรวดเร็วจนเกิดเป็นกลุ่มเซลล์เรียกว่า *"Embryo"*** แพทย์จะนำเอ็มบริโอที่กำลังแบ่งตัวนี้ไปเกาะไว้ที่ผนังมดลูกของสตรีที่ได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าให้มดลูกอยู่ในสภาพพร้อมที่จะรับเอ็มบริโอด้วยการฉีดฮอร์โมน เอ็มบริโอจะแบ่งตัวต่อไปจนกลายเป็นทารกปกติในครรภ์ และคลอดเมื่อครบกำหนด เช่นเดียวกับทารกปกติทั่วไป ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือสิ่งที่วงการแพทย์ในปัจจุบันสามารถทำให้เกิดขึ้นได้แล้ว และกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา

แต่นักวิทยาศาสตร์ยังไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างเด็กในหลอดแก้วที่แท้จริง ไม่ว่าจะพยายามสร้างสภาวะในหลอดแก้วให้เหมือนกันหรือใกล้เคียงกับมดลูกของมนุษย์สักเท่าใด ผลที่พบคือเซลล์จะแบ่งตัวเติบโตขึ้นจนกลายเป็นเอ็มบริโอ แต่อยู่ได้ไม่กี่วันก็จะสลายตัวและตายไปในที่สุด อย่างไรก็ดีถ้านำเอ็มบริโอที่กำลังเจริญเติบโตอยู่ใส่เข้าไปในมดลูกสตรีที่ได้มีการเตรียมพร้อมไว้แล้ว เอ็มบริโอนั้นจะฝังตัวเองเข้ากับมดลูกและเจริญเติบโตต่อไปเป็นทารกที่สมบูรณ์ได้ และจะเป็นเช่นนี้ทุกครั้งไปที่มีการทดลอง แม้กระทั่งทุกวันนี้นักวิทยาศาสตร์ก็ยังหาคำตอบไม่ได้ว่าเหตุใดจึงไม่สามารถสร้างเด็กในหลอดแก้วที่แท้จริงได้ เหตุผลที่พวกเขาเข้าใจคือคิดว่าสภาวะที่สามารถสร้างขึ้นได้ในหลอดแก้วยังมีความแตกต่างในประเด็นสำคัญบางประการจากสภาวะในมดลูกของสตรี แต่ยังไม่ทราบว่าประเด็นสำคัญนั้นคืออะไร?...

ยังมีงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการทดลองเรื่องเด็กในหลอดแก้ว แต่ถ้ามองอย่างผิวเผินก็จะดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือนักวิทยาศาสตร์รัสเซียได้ทดลองนำกบที่ยังมีชีวิตอยู่มาผ่าอก ตัดเอาหัวใจมาใส่ไว้ในจานหัวใจยังคงเต้นต่อไปอีกระยะหนึ่ง ในขณะนั้นนักวิทยาศาสตร์จะทดลองเพ่งจิตไปที่หัวใจกบทำให้หยุดเต้นได้ และเมื่อผ่อนคลายการเพ่งจิต ก็จะพบว่าหัวใจกบจะเริ่มเต้นได้อีก การทดลองนี้แสดงว่าเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่าง **"พลังจิต"** ของคนกับหัวใจของกบซึ่งยังมีชีวิตอยู่ พลังจิตของคนจะสามารถเข้าไปครอบงำหัวใจที่ยังมีชีวิตบังคับให้หยุดเต้นได้ แม้ว่าหัวใจกบจะอยู่นอกร่างกายของมนุษย์ แต่พลังจิตของมนุษย์ก็สามารถส่งออกไปจากร่างกายไปสู่หัวใจ ซึ่งอยู่ภายนอกร่างกายได้

ในสหรัฐอเมริกามีนักวิจัยคนหนึ่งชื่อ นายคลีฟ แบกสเตอร์ เขาทดลองวัดความต้านทานไฟฟ้าของใบพืชในกระถางในห้องทดลองพบว่าถ้าเขาส่งกระแสความคิดไปยังพืช จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางไฟฟ้าขึ้นในพืช ปรากฏการณ์นี้เรียกกันว่า **แบ็คสเตอร์ เอ็ฟเฟ็ค *(Backster Effect)*** ตามชื่อผู้ค้นพบ แสดงว่าพืชสามารถรับพลังจิตของมนุษย์ได้และสามารถวัดความเปลี่ยนแปลง

ที่เกิดขึ้นในพืชได้ โดยการวัดทางไฟฟ้า เขายังพบต่อไปว่าพืชสามารถรับสัญญาณจากพืชอื่นหรือสัตว์ แม้กระทั่งเชื้อโรคได้ เมื่อสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นได้รับอันตราย เช่น ถ้าหย่อนกุ้งมีชีวิตลงในน้ำร้อน พืชจะสามารถรับสัญญาณแสดงความเดือดร้อนของกุ้งได้ โดยแปลงเป็นกราฟลงบนเครื่องบันทึกและสัญญาณเหล่านี้ไม่ได้อ่อนลงเมื่อส่งผ่านระยะทางไกลๆ เหมือนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือคลื่นวิทยุ

มีการทดลองในรัสเซียที่แสดงว่าสัญญาณทางจิตสามารถส่งกันได้ระหว่างสัตว์ นักวิทยาศาสตร์รัสเซียได้พรากแม่-ลูกกระต่ายหลายคู่ โดยเก็บบรรดาแม่ไว้ในห้องทดลอง ส่วนลูกๆ จับใส่ลงในเรือดำน้ำ ดำลงไปในทะเลลึก เมื่อถึงจุดหมายเครื่องอัตโนมัติจะจับลูกกระต่ายทีละตัวโดยระบุสุ่มจับนำมาบีบให้ตาย พบว่าสัญญาณไฟฟ้าจากคลื่นสมองของแม่กระต่ายจะแสดงกราฟผิดปกติในวินาทีที่ลูกของตัวถูกบีบตาย แสดงว่าคลื่นความคิด หรือความรู้สึกของลูกกระต่ายสามารถผ่านน้ำ ดิน และอากาศโดยไม่เกี่ยวกับระยะทางไปสู่แม่กระต่ายได้

ประเทศรัสเซียมีการศึกษาเกี่ยวกับจิตมากมาย หลายเรื่องนักพลังจิตรัสเซียผู้หนึ่งสามารถติดต่อกับสุนัขของเขาได้โดยใช้คำสั่งทางจิตให้สุนัขไปคาบของในห้องอื่นนำมาให้ตนเอง เห่าจำนวนไม่เกิน ๕ ครั้ง และทำอีกหลายๆ อย่างได้มีสุภาพสตรีชาวรัสเซียผู้หนึ่งมีพลังจิตสูงสามารถเพ่งไปที่วัตถุเล็กๆ บนโต๊ะ เช่น ปากกาบังคับให้เคลื่อนด้วยอำนาจจิตจนตกจากโต๊ะได้ สามารถเพ่งลูกปิงปองให้ลอยในอากาศได้ ซึ่งเคยมีบันทึกทางเทปโทรทัศน์เผยแพร่ออกอากาศมาแล้วในรัสเซีย ยังมีโรงเรียนฝึกพลังจิตหลักสูตร ๑๕ วัน มีนายอัลเบอร์ต อิกนาเทนโก เป็นผู้สอน เขาสอนให้คนสามารถส่งความคิดติดต่อกันด้วยพลังจิตได้ เขาสามารถส่งอำนาจจิตไปยังลูกศิษย์บังคับให้หลับในทันที หรือแขนขาเป็นอัมพาตไปได้ในทันที ใช้พลังจิตรักษาโรคให้หายได้ เรื่องราวของเขาเคยได้รับการเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยมาแล้ว

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงว่ามีการส่ง **"พลัง"** บางอย่างถึงกันระหว่างมนุษย์-มนุษย์ มนุษย์-สัตว์ มนุษย์-พืช สัตว์-สัตว์ สัตว์-พืช พืช-พืช พลังชนิดนี้ไม่ใช่ไฟฟ้า ไม่ใช่สิ่งที่นักวิทยาศาสตร์รู้จักอาจเรียกว่า **"พลังชีวิต"** เพราะส่งกันได้ตราบเท่าที่ผู้ส่งมีชีวิต ในกรณีมนุษย์เราอาจเรียกว่า **"พลังจิต"**

มีเหตุการณ์เรื่องหนึ่งซึ่งแปลกมาก และอาจนำมาสัมพันธ์กับเรื่องเด็กในหลอดแก้วได้ เรื่องนี้จะเป็นความจริงสักเท่าใดยากที่จะยืนยัน แต่เป็นสารคดีเขียนขึ้นจากผู้เขียนที่เล่าประสบการณ์ที่เขาได้พบมา เรื่องมีอยู่ว่าคุณยายท่านหนึ่งฝึกสมาธิกับพระอาจารย์ทางวิปัสสนา ณ วัดแห่งหนึ่ง วันหนึ่งคุณยายพบ

ว่าเกิดนิมิตในสมาธิมองเห็นเป็นเส้นใยใสๆ พุ่งออกไปจากตัวก็มีความแปลกใจ จึงถามพระอาจารย์ๆ พิจารณาแล้วบอกให้คุณยายเข้าสมาธิใหม่ และกำหนดจิตติดตามไปดูว่าเส้นใยนั้นไปสู่ ณ ที่ใด ในที่สุดคุณยายก็พบว่าเส้นใยนั้นไปสิ้นสุดที่ครรภ์ของหลานสาวของตนเอง ซึ่งเป็นที่รักของคุณยายมาก และหลานคนนี้เพิ่งจะสมรสมาได้ไม่นาน คุณยายจึงนำเรื่องมาแจ้งให้พระอาจารย์ทราบ พระอาจารย์จึงได้บอกคุณยายว่าจิตของคุณยายได้ไป **"จอง"** ที่เกิดใหม่ไว้แล้ว นั่นคือในครรภ์ของหลานสาว ถ้าคุณยายไม่ตัดใยนั้น *(หรือความผูกพัน)* ให้ขาดวันใดที่หลานสาวคลอด คุณยายก็จะต้องถึงแก่กรรมไปเกิดใหม่เป็นลูกของหลานสาวทันที คุณยายได้ทราบก็ตกใจ จึงได้ถามพระอาจารย์ว่าจะทำอย่างไรดี พระอาจารย์จึงสอนให้ฝึกการไม่ยึดมั่น ไม่ถือมั่น พิจารณา **"ปล่อย"** โดยใช้ไตรลักษณ์เป็นอารมณ์ คุณยายก็ปฏิบัติตาม ไม่นานเส้นใยนั้นก็หายไปและพร้อมกันนั้นหลานสาวของคุณยายก็แท้งบุตร

ตามหลักศาสนาพุทธการเวียนว่ายตายเกิดเป็นเรื่องปกติ และเป็นไปตามวิบากแห่งกรรม เรื่องนี้มีนักวิทยาศาสตร์ได้สนใจศึกษาทั้งในแง่การระลึกชาติได้ และประสบการณ์ตายแล้วฟื้น ซึ่งมีข้อมูลทั่วโลก สรุปได้ว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง เช่น ที่ประเทศเลบานอนมีการนำฟิล์มภาพยนตร์สารคดีการระลึกชาติได้ของเด็กเลบานอนหลายสิบคนออกอากาศเมื่อไม่กี่ปีมานี้ และข้อมูลจากการศึกษาอื่นๆ อีกมาก จึงเป็นไปได้ว่าการที่นักวิทยาศาสตร์ไม่สามารถสร้างเด็กขึ้นในหลอดแก้วโดยสมบูรณ์ได้ เพราะไม่มีวิญญาณใดยอมไปปฏิสนธิในหลอดแก้ว ซึ่งไม่ใช่ครรภ์มารดา จึงเป็นไปได้มากว่าไม่ว่านักวิทยาศาสตร์จะพยายามอย่างไรเรื่องนี้ก็คงจะไม่สำเร็จ

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แม้ดูเหมือนจะมีมากมาย แต่ก็มีขีดจำกัด นักวิทยาศาสตร์จึงต้องศึกษา และเรียนรู้อีกมาก แต่สิ่งที่วิทยาศาสตร์ปฏิเสธไม่ได้เลย คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและนั้นคือการบ้านที่จะต้องทำต่อไปเพื่อ**"อธิบาย"** ให้ได้ว่าปรากฏการณ์นั้นๆ เกิดขึ้นได้อย่างไร

ชื่อถนนนี้มีความหมาย

ตอนที่ ๔

ท. กล้วยไม้ ณ อยุธยา

จากชื่อถนนเครื่องลายครามจีนเป็นพระนามเจ้านายทรงกรม

ดังได้กล่าวมาแล้วถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนชื่อถนนหลายสายที่มีชื่อจากเครื่องลายครามจีนเป็นชื่อจังหวัดต่างๆ ทำให้หลายคนสงสัยว่าจังหวัดเหล่านั้นมีความสำคัญอย่างใดจึงนำมาเป็นชื่อถนนความจริงไม่ใช่ชื่อจังหวัดแต่เป็นชื่อต้นของพระนามกรมของพระบรมวงศ์บางพระองค์ที่ทรงกรม หรือต่างกรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอธิบายเสียก่อนว่าเจ้านายทรงกรมคืออะไร

ตามประเพณีการปกครองของไทยแต่โบราณมีการรวบรวมชายฉกรรจ์ขึ้นเป็นหมวดหมู่เรียกว่ากรม มีผู้บังคับบัญชาคือเจ้ากรม ชายฉกรรจ์นั้นต้องมารับราชการทำงานโยธาหรืองานอื่นใดที่ผู้บังคับบัญชาจะสั่ง โดยไม่ได้รับค่าแรงเรียกว่าเข้าเดือน เริ่มตั้งแต่เข้ามาทำงาน ๑ เดือน แล้วได้กลับไปบ้าน ๑ เดือน สลับกันไป และผ่อนผันลดเข้าเดือนลงมาตามลำดับจนเป็นเข้า ๑ เดือน ได้กลับบ้าน ๓ เดือน และเมื่อมียามศึกสงครามก็ต้องมาประจำเป็นทหารอยู่ที่กรมของตน ผู้ที่ดูแลสั่งการสูงกว่าเจ้ากรม ได้แก่ ข้าราชการระดับสูงหรือพระบรมวงศานุวงศ์บางพระองค์ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงมอบหมายให้ดูแลกรม เช่น พระมหาอุปราชทรงควบคุมดูแลข้าราชการที่สังกัดในพระราชวังบวรสถานมงคล หรือ กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ดังนั้น คำว่ากรมพระราชวังบวรฯ จึงมิใช่พระนามของพระมหาอุปราช แต่ตามธรรมเนียมไทยไม่นิยมออกนามผู้ใหญ่โดยไม่จำเป็น ดังนั้นจึงนิยมเรียกชื่อกรมแทนชื่อผู้บังคับบัญชา ส่วนกรมที่มีชื่อเป็นเมืองหรือจังหวัดต่างๆ นั้น แสดงว่าชั้นแรกมีเจ้านายออกไปครองเมืองนั้นๆ เป็นเมืองลูกหลวงหรือเมืองหลานหลวง ต่อมาเลิกประเพณีให้เจ้านายไปกินเมืองโดยให้รับราชการอยู่ในเมืองหลวง จึง

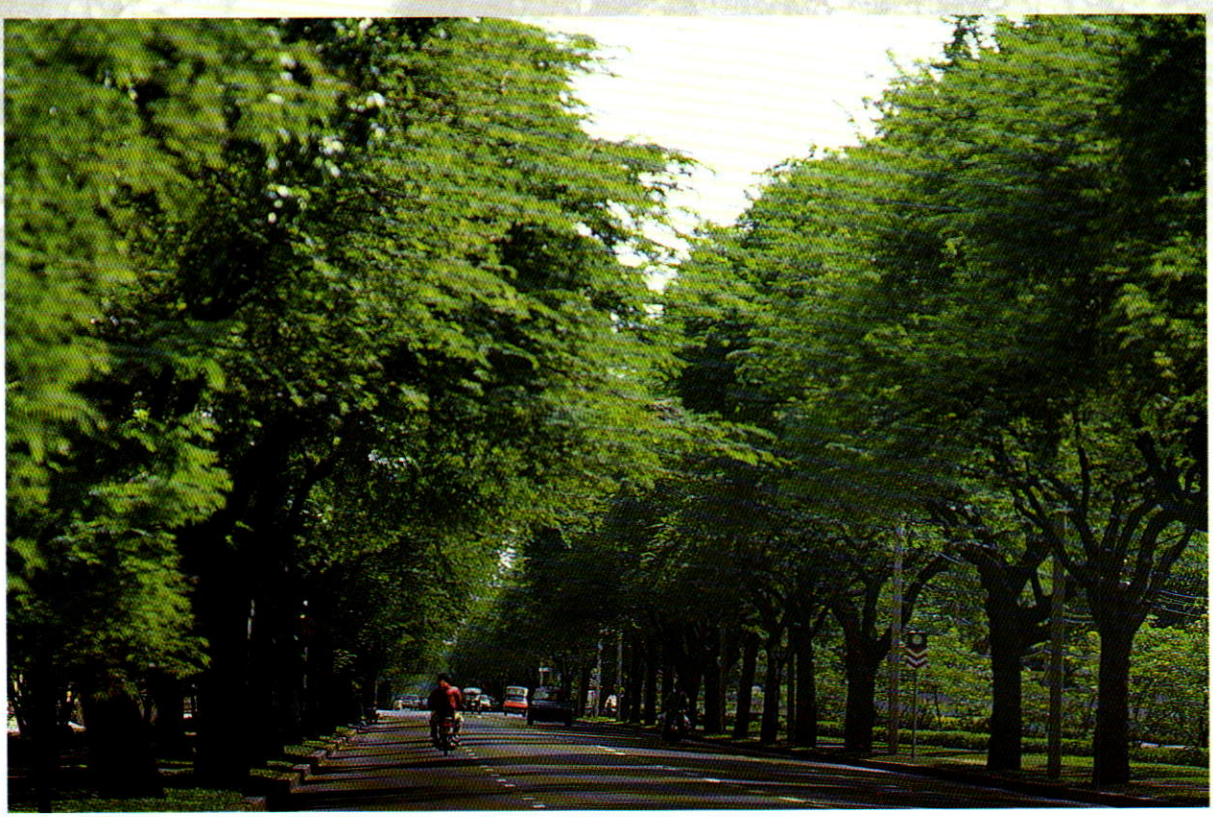

มีชื่อกรมเป็นเมืองต่างๆ ตามมา และเมื่อเลิกประเพณีรวบรวมชายฉกรรจ์เป็นกรมต่างๆ แล้ว การทรงกรมของเจ้านายก็กลายเป็นการสถาปนาพระอิสริยยศไป และพระนามกรมก็สัมพันธ์กับพระนามเดิมหรือพระประวัติส่วนพระองค์มากขึ้น เช่น กรมหมื่นภูธเรศธำรงศักดิ์ทรงมีขรัวตา ชื่อ เจ้าพระยาภูธราภัย กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ก็แปลว่าโอรสของวชิรญาณ คือ ฉายาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงพระผนวช

ชื่อถนนที่เป็นพระนามเจ้านายทรงกรมหรือต่างกรมจึงมีดังนี้

• ถนนพิษณุโลก •

ถนนพิษณุโลก เป็นถนนตั้งแต่ถนนสามเสนถึงสะพานยมราช กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อ**ถนนคอเสื้อ** ซึ่งเป็นเครื่องลายครามจีนที่มีลายแบบคอเสื้อจีนมาจากพระนาม **จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิศนุโลกประชานาถ**

จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิศนุโลกประชานาถ พระนามเดิม **สมเด็จเจ้าฟ้าจักรพงศภูวนาถฯ** เป็นพระราชโอรส**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ** ทรงสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งเป็นโรงเรียนนายทหารบกของรัสเซียด้วยในตัว ได้รับราชการจนเป็น จอมพล ดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบก เสด็จทิวงคตในรัชกาลที่ ๖ ที่เมืองสิงคโปร์ พระชนมายุ ๓๘ พรรษา พระราชทานพระเกียรติยศเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงเศวตฉัตร ๕ ชั้น ทรงเป็นต้นราชสกุล **จักรพงศ์**

• ถนนเพชรบุรี •

ถนนเพชรบุรี เป็นถนนตั้งแต่สะพานยมราชถึงสะพานเฉลิมโลก เดิมชื่อ**ถนนประแจจีน** คือ ลายประแจจีน มาจากพระนาม **สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร** พระนามเดิม**สมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ นรินทรเพทยกุมารี** เป็นพระราชธิดาใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**สมเด็จพระศรีวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า** และเป็นพระเชษฐภคินีของ**สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก**ทรงบำรุงการศึกษาไว้มาก โดยเฉพาะโรงเรียนราชินีสิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๘ พระชนมายุ ๕๔ พรรษา

• ถนนนครราชสีมา •

ถนนนครราชสีมาเหนือ ตั้งแต่ถนนราชวิถีถึงคลองสามเสน และถนนนครราชสีมาใต้ ตั้งแต่ถนนลูกหลวงถึงถนนอู่ทองนอก กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อ**ถนนดวงดาวเหนือ** และ**ถนนดวงดาวใต้** ชื่อถนนมาจากพระนาม **นายพลเรือเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา**

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครเขียนชื่อป้ายถนนว่า ราชสีมา ซึ่งไม่ถูกต้องกรุณาแก้ไขด่วน

นายพลเรือเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา พระนามเดิม **สมเด็จเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธฯ** เป็นพระราชโอรสใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ** เสด็จไปทรงศึกษาในประเทศอังกฤษ เสด็จกลับมารับราชการทหารบก และหลังสุดทรงเป็นนายพลเรือเอก ผู้สำเร็จราชการกระทรวงทหารเรือ เสด็จทิวงคตในรัชกาลที่ ๖ ทรงสถาปนาพระอิสริยยศเป็น**สมเด็จพระอนุชาธิราช** เมื่อทิวงคตแล้ว

• ถนนสุโขทัย •

ถนนสุโขทัย เป็นถนนตั้งแต่ถนนสวรรคโลกถึงแม่น้ำเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อ **ถนนดวงเดือนนอก** และ **ถนนดวงเดือนใน** อันเป็นชื่อเครื่องลายครามจีนรูปพระจันทร์ ชื่อถนนมาจากพระนาม**สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา** คือ **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนามเดิม **สมเด็จเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ฯ** เป็นพระราชโอรสพระองค์สุดท้ายใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินี** เสด็จไปทรงศึกษาวิชาทหารบกในประเทศอังกฤษ แล้วกลับมารับราชการในรัชกาลที่ ๖ เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๘ ทรงสละราชสมบัติเมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๗ และเสด็จสวรรคตที่ประเทศอังกฤษ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ พระชนมพรรษา ๔๘ พรรษา เป็นพระมหากษัตริย์นักประชาธิปไตย ได้ทรงวางแนวทางปรับปรุงประเทศให้เป็นประชาธิปไตย แต่ได้เกิดปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเสียก่อน ก็ได้ทรงประคับประคองให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปโดยสงบราบรื่น ต่อมาเมื่อทรงเห็นว่าไม่ทรงสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้แล้ว จึงทรงสละราชสมบัติ เพื่อให้ผู้ที่เหมาะสมกว่าพระองค์ปฏิบัติหน้าที่แทน

ถนนเพชรบุรี

• ถนนนครไชยศรี •

ถนนนครไชยศรี เป็นถนนตั้งแต่ถนนพระรามที่ ๖ ผ่านถนนพระรามที่ ๕ ถนนสามเสนถึงแม่น้ำเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อ **ถนนราชวัตร** ซึ่งเป็นกรณียกเว้นว่าเดิมไม่ได้ชื่อจากเครื่องลายครามจีน ชื่อถนนมาจากพระนาม**จอมพล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช**

จอมพล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช พระนามเดิม **พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช** เป็นพระราชโอรสใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าจอมมารดา**

ทับทิม ธิดาพระยาอัพภันตริกามาตย์ *(ดิศ โรจนดิศ)* เป็นจอมมารดา ทรงสำเร็จการศึกษาวิชาทหารบกจากประเทศเดนมาร์ก กลับมารับราชการทหารบก จนเป็นผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ และเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทรงเป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งกองทัพบกในยุคใหม่ ทรงร่างพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารให้ชายไทยเข้ารับราชการในเวลาอันจำกัด อันเป็นการล้มเลิกประเพณีเกณฑ์ชายฉกรรจ์เข้าสังกัดมูลนายรับราชการโดยไม่ได้รับค่าจ้างทำให้ประชาชนชาวไทยได้เป็นเสรีชน สามารถประกอบอาชีพได้เต็มเวลา ทรงสิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๖ พระชนมายุ ๓๘ พรรษา เป็นต้นสกุล **จิรประวัติ**

• ถนนสวรรคโลก •

ถนนสวรรคโลก เป็นถนนตั้งแต่ถนนพิษณุโลก เลียบทางรถไฟสายเหนือถึงคลองสามเสน กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อ**ถนนสิ้ว** ซึ่งหมายถึงอายุยืน ชื่อใหม่มาจากพระนาม **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสวรรคโลกลักษณวดี**

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสวรรคโลกลักษณวดี พระนามเดิม **พระองค์เจ้าเยาวมาลย์นฤมล** ต่อมาเฉลิมพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า เป็นพระราชธิดาใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าอุบลรัตนนารีนาค กรมขุนอัครวรราชกัลยา** พระองค์เจ้าหลานเธอใน**พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว**

สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสวรรคโลก สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๕ พระชนมายุ ๓๗ พรรษา

• ถนนสุพรรณ •

ถนนสุพรรณ เป็นถนนตั้งแต่ถนนราชวิถีถึงคลองสามเสน เดิมชื่อ**ถนนส้มมือหนู** เป็นชื่อเครื่องลายครามจีนรูปผลส้มมือ ซึ่งถือว่าเป็นโอสถรับประทานแล้วอายุยืนเช่นเดียวกับผลท้อ ในการเซ่นไหว้เพื่อให้อายุยืนจึงใช้ผลส้มมือ และผลท้อวางบนโต๊ะบูชาด้วย ชื่อใหม่ของถนนมาจากพระนาม **พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนสุพรรณภาควดี**

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนสุพรรณภาควดีพระนามเดิม **พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ์สุนทรศักดิ์กัลยาวดี** เป็นพระราชธิดา**ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**เจ้าคุณพระประยูรวงศ์** ***(แพ บุนนาค)*** พระองค์ประสูติในรัชกาลที่ ๔ ก่อนพระราชบิดาเสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติ ดังนั้นจึงทรงเป็นที่สนิทเสน่หาของพระราชบิดา แต่สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๕ พระชนมายุ ๓๗ พรรษา

ถนนราชสีมา

• ถนนพิชัย •

ถนนพิชัย เป็นถนนตั้งแต่ถนนราชวิถีถึงถนนนครไชยศรี เดิมชื่อ**ถนนพุดตาลเหนือ** โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนเป็นถนนพิไชย แต่ไม่ทราบว่าทำไมปัจจุบันจึงเขียนเป็นพิชัย ชื่อถนนมาจากพระนาม **พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม**

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม พระนามเดิม**พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์** พระราชโอรสใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**เจ้าจอมมารดามรกฎ** ธิดาเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง *(เพ็ง เพ็ญกุล)* ได้เสด็จไปทรงศึกษาในประเทศอังกฤษ ในรัชกาลที่ ๕ ทรงสถาปนาเป็นเจ้าต่างกรม ทรงรับราชการเป็นผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงเกษตราธิการ สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๕ พระชนม์ายุ ๒๘ พรรษา ทรงเป็นต้นราชสกุล **เพ็ญพัฒน**

แม้ว่ากรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม จะสิ้นพระชนม์แต่หนุ่ม แต่ก็สนพระทัยในดนตรีไทย ทรงมีวงดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงมาก เพราะขวัญตาก็มีคณะละคร ทรงแต่งเพลงลาวดำเนินเกวียน อันเป็นที่ไพเราะมีเนื้อร้องกินใจแต่คนปัจจุบันรู้จักในชื่อเพลงลาวดวงเดือน เพราะเนื้อร้องขึ้นต้นว่า โอ้ละหนอ ดวงเดือนเอย เพลงนี้ทรงแต่งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๔๔๖ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงเจ้าชมชื่น ธิดาเจ้าราชสัมพันธวงศ์กับเจ้าคำย่น แห่งนครเชียงใหม่ ที่ถูกพรากจากกัน

ถนนสุโขทัย

• ถนนอู่ทอง •

ถนนอู่ทองนอก จากถนนสามเสนถึงถนนสุพรรณ และถนนอู่ทองในจากถนนพระลานถึงถนนราชวิถี เดิมชื่อ**ถนนใบพร** และ**ถนนปลายใบพร** ซึ่งเป็นชื่อเครื่องลายครามจีนเป็นใบไม้ชนิดหนึ่งพวกว่าน ชื่อใหม่มาจากพระนาม **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี**

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี พระนามเดิม **พระองค์เจ้านิภานภดล** ต่อมาได้เฉลิมพระยศเป็นเจ้าฟ้า เป็นพระราชธิดาใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**และ**พระวิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาฏ** ในรัชกาลที่ ๖ ทรงสถาปนาเป็น**สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี** สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๘ ที่ชวา พระชนมายุ ๔๙ พรรษา

สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี ทรงทำหน้าที่ราชเลขาธิการฝ่ายในของพระราชบิดาอยู่สมัยหนึ่ง ทรงเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์พระราชนิพนธ์ใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** เรื่อง**ไกลบ้าน** อันทรงเขียนในลักษณะจดหมายถึงพระองค์ในครั้งเสด็จประพาสยุโรป ครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๕๐ ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ที่มีชื่อเสียงมาก

ถนนนครไชยศรี

• ถนนนครสวรรค์ •

ถนนนครสวรรค์ เป็นถนนจากสะพานผ่านฟ้าลีลาศถึงถนนพิษณุโลกเดิมชื่อ**ถนนตลาด** *(นางเลิ้ง)* ถนนนี้มาจากพระนาม **จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต**

จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต พระนามเดิม**สมเด็จเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์** เป็นพระราชโอรสใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุขุมาลมารศรีพระอัครราชเทวี** ทรงสำเร็จการศึกษาวิชาการทหารบกจากประเทศเยอรมันนี ทรงรับราชการเป็นเสนาธิการทหารบก เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ เสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทรงเป็นอภิรัฐมนตรีใน**พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**

สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต เป็นพระเชษฐาที่**พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**ทรงเคารพรักมากที่สุด ทรงเป็นบุคคลสำคัญในราชการที่ข้าราชการทั้งฝ่ายทหารและการปกครองวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ จึงต้องเสด็จไปประทับที่เกาะชวา จนสิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๘ พระชนมายุ ๖๓ พรรษา

• ถนนกำแพงเพชร •

นอกจากถนนที่มีชื่อตามพระนามเจ้านายทรงกรมหรือต่างกรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังมีถนนที่มีชื่อตามกรมเจ้านายในรัชกาลปัจจุบันอีกชื่อหนึ่งคือ ถนนกำแพงเพชร อันได้มาจากพระนาม **นายพลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน** ปัจจุบันมีตั้งแต่ถนนกำแพงเพชร ๑ ถึงถนนกำแพงเพชร ๗

ถนนกำแพงเพชรสร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๑ กรุงเทพมหานคร ได้ตัดถนนเชื่อมระหว่างถนนย่านสินค้าพหลโยธินกับถนนวิภาวดีรังสิต โดยได้รับความร่วมมือจากกองพันทหารช่างที่ ๑๑๑ เป็นหน่วยดำเนินงานสร้าง กรุงเทพมหานครพิจารณาเห็นว่า **นายพลเอก กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน** เคยทรงดำรง

ถนนสวรรคโลก

ตำแหน่งผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง และจเรการช่างทหารบกด้วย จึงเห็นสมควรเชิญพระนามมาเป็นชื่อถนนว่า**ถนนกำแพงเพชร** แต่การรถไฟแห่งประเทศไทยมีความเห็นว่าควรเชิญพระนามเดิมมาใช้เป็น**ถนนบุรฉัตร** จะเหมาะสมกว่า เมื่อกรุงเทพมหานครนำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต นำพระนามของพระราชวงศ์มาเป็นชื่อถนน มีพระราชกระแสว่า ชื่อถนนที่ใช้พระนามกรมเจ้านายที่ตรงกับชื่อจังหวัดมีอยู่แล้วหลายสาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ชื่อถนนว่า ถนนกำแพงเพชร และต่อมาเมื่อกรุงเทพมหานครมีโครงการตัดถนนผ่านที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยในย่านสินค้าพหลโยธินอีกหลายสาย รวมทั้งถนนท้องถิ่นเลียบทางรถไฟสายเหนือ และสายตะวันออก จึงใช้ชื่อถนนกำแพงเพชรทุกสาย โดยให้หมายเลขกำกับจนถึงถนนกำแพงเพชร ๗

นายพลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน พระนามเดิม **พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร** เป็นพระโอรสใน**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** และ**เจ้าจอมมารดาวาด** ธิดานายเสถียรรักษา *(เที่ยง)* ทรงสำเร็จการศึกษาวิชาทหารช่างจากประเทศอังกฤษกลับมารับราชการทหารบกจนทรงเป็นแม่ทัพน้อย และผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง ถึงรัชกาลที่ ๗ ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เป็นอภิรัฐมนตรี ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินสูงกว่าระดับคณะเสนาบดี เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองต้องเสด็จไปประทับที่สิงคโปร์ และสิ้นพระชนม์ที่นั่นในรัชกาลที่ ๘ พระชนมายุ ๕๕ พรรษา

นายพลเอก กรมพระกำแพงเพชร ได้ทรงวางรากฐานวิชาทหารช่างไว้เป็นแบบแผนเจริญก้าวหน้า และเมื่อทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการ

ถนนสุพรรณ

กรมรถไฟหลวง ซึ่งเป็นการรวมกิจการรถไฟสายเหนือเข้ากับรถไฟสายใต้ และให้คนไทยเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ได้ทรงวางรากฐาน และสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่กิจการรถไฟไทยเป็นอันมาก จนเป็นที่ยอมรับกันว่าทรงเป็นบิดาแห่งการรถไฟไทย ทรงใช้การรถไฟไปนำทางปรับปรุงตำบลหัวหินให้เป็นสถานที่ตากอากาศชายทะเลให้ทันสมัย ทำความเจริญให้แก่ท้องถิ่นเป็นหน้าตาของประเทศในสมัยนั้น นอกจากนั้นยังทรงสร้างความเจริญก้าวหน้ามั่นคงให้แก่กิจการวิทยุกระจายเสียง การไปรษณีย์โทรเลข ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยเป็นส่วนงานสาขาหนึ่งของการรถไฟไทย ดังนั้นจึงทรงเป็นพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ที่**พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**ทรงเคารพรัก และเป็นที่เคารพนับถือของข้าราชการและประชาชนจำนวนมาก *(อ่านต่อฉบับหน้า)*

จดหมายเหตุนาฏศิลป์ไทย ไปแสดงที่ภูมิภาคลาตินอเมริกา

(ตอนจบ)

ปัญญา นิตยสุวรรณ
ภาคีสมาชิก สำนักศิลปกรรม
ราชบัณฑิตยสถาน

วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ หลังจากรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมแล้วขึ้นรถออกเดินทางไปเที่ยวโดยบริการ Fiesta Gaucha Tour รถแล่นออกนอกเมือง ได้ดูทัศนียภาพสองข้างทาง จนเวลาผ่านไปชั่วโมงเศษ จึงไปถึงสถานที่ที่ตั้งใจมา สถานที่นั้นเป็นฟาร์มกว้างมีม้า วัว อยู่ในทุ่งหญ้าตรงที่ที่พวกเราจะไปพักและรับประทานอาหารกลางวัน เป็นเรือนโล่งๆ มีฝารอบด้าน ตั้งโต๊ะยาวๆ ไว้หลายสิบตัว รอบๆ โต๊ะมีเก้าอี้นั่ง ก่อนจะเดินผ่านลานกว้างเข้าไปในเรือนไม้ เขากำลังย่างเนื้อย่างไก่อยู่ในเตาใหญ่ เนื้อและไก่เหล่านี้ที่เขาจะนำมาเลี้ยงพวกเราในตอนกลางวัน เนื้อที่ย่างเป็นชิ้นโตๆ ย่างด้วยไฟไม่แรงนัก เพื่อให้ความร้อนจากเปลวไฟระอุเข้าไปถึงเนื้อด้านในได้ โดยที่เนื้อด้านนอกไม่ไหม้เกรียมถึงกระนั้นเวลาเขานำมาเลี้ยงก็ยังแลเห็นว่าเนื้อไม่สุก เพราะเนื้อข้างในเป็นสีแดงและมีเลือดไหลเยิ้มอยู่ แต่เขาก็รับประทานกันได้และบอกว่าอร่อยด้วย พวกเราหลายคนก็ชอบรับประทานเนื้อสุกๆ ดิบๆ อย่างนี้ หลายคนขอเอาเนื้อที่ค่อนข้างสุก คนบริการซึ่งเป็นชาวอาร์เจนตินาตัวโตใหญ่ก็ไม่ขัดใจ

เมื่อเข้าไปถึงในบริเวณเรือนไม้ชั้นเดียวนั้นแล้ว พวกเราก็เดินดูไปทั่วๆ มีเคาน์เตอร์บริการเครื่องดื่มและมีร้านขายของ เช่น แผ่นหนังเขียนเป็นรูปทิวทัศน์ของประเทศอาร์เจนตินา แผ่นหนังวัวทั้งตัว เข็มขัดหนังวัว นอกจากนี้ก็มีตุ๊กตาทำเป็นรูปชาวอาร์เจนตินาแต่งกายแบบพื้นเมือง และมีม้าตัวเล็กๆ ขนาดความยาวประมาณ ๑๒ นิ้ว เขาทำประณีตสวยงาม รู้สึกว่าจะใช้หนังม้าจริงๆหุ้มลำตัวม้าที่นำมาขายราคาค่อนข้างแพงตัวละ ๕๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา

เวลากลางวันพวกเราก็ไปนั่งเก้าอี้รอบๆ โต๊ะยาวบนเวทีมีการแสดงพื้นเมืองให้ชมและการบรรเลงดนตรีให้ฟัง บริกรชายที่แต่งกายแบบพื้นเมืองเหน็บมีดอยู่ที่เอวก็ยกถาดใส่อาหารมาบริการ มีเนื้อย่างชิ้นโตๆ เสียบไม้ พอมาถึงพวกเราก็เอาไม้ที่เสียบเนื้อย่างปักลงในจานแล้วเอามีดแล่เนื้อใส่ในจานของแต่ละคน พอคนบริการเนื้อย่างออกไป คนบริการเนื้อหมู เนื้อไก่ เครื่องในไก่ก็ผลัดกันเข้ามาบริการรวมทั้งเครื่องดื่มมิได้ขาด พวกเรารับประทานอาหารไปพลางดูการแสดงและฟังเพลงไปพลางจนเวลาบ่าย หมดเวลาอาหาร เขาก็มีการแสดงขี่ม้าโลดโผนและขี่ม้าแล้วใช้เหล็กแหลมแทงเป้าที่เป็นห่วงเล็กๆ ได้อย่างแม่นยำ นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่มาเที่ยวซึ่งนอกจากคณะของเราแล้ว ยังมีคณะของชาวต่างชาติอีกหลายคณะออกไปที่สนามแล้วขี่ม้าเล่น มีพวกเราบางคนออกไปขี่ม้าซึ่งมีพี่เลี้ยงคอยดูแล พอเวลาเกือบเย็นจึงเดินทางกลับโรงแรม วันพรุ่งนี้พวกเราจะออกเดินทางจากอาร์เจนตินาไปสาธารณรัฐชิลีแล้ว จึงขอเล่าถึงอาร์เจนตินาให้ทราบเป็นสังเขปก่อนที่จะจากไป

อาร์เจนตินา มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า สาธารณรัฐอาร์เจนตินา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปอเมริกาใต้ อาณาเขตทาง

ทิศเหนือจรดประเทศปารากวัย และโบลิเวีย ทิศใต้จรดเซ้าต์แอตแลนติค ทิศตะวันตกจรดสาธารณรัฐชิลี ทิศตะวันออกจรดประเทศบราซิล และทิศตะวันออกเฉียงเหนือจรดประเทศอุรุกวัย เมืองหลวงของสาธารณรัฐอาร์เจนตินาชื่อบัวโนสไอเรส มีประชากรทั้งประเทศราว ๒๕ ล้านคน พลเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวสเปนและอิตาเลียน ภาษาที่ใช้ในราชการคือภาษาสเปน ภูมิประเทศของอาร์เจนตินากว้างใหญ่เป็นอันดับ ๒ ของทวีปอเมริกาใต้ รองจากประเทศบราซิล อาร์เจนตินาเป็นประเทศแรกในอเมริกาใต้ที่มีรถไฟฟ้าใต้ดิน

เมืองหลวงที่ชื่อบัวโนสไอเรส แปลว่าอากาศดี บัวโนสไอเรส นอกจากจะเป็นเมืองหลวงของอาร์เจนตินาแล้ว ยังเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในอาร์เจนตินาอีกด้วย มีสถาปัตยกรรมที่งดงามมากมาย เพราะได้รับอิทธิพลจากประเทศที่เจริญแล้ว เช่น ตึกรัฐสภามีรูปแบบเหมือนตึกรัฐสภาของกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา เสาหินโอเบลิสต์ตามแบบอียิปต์ โรงอุปรากร Teatro Colon แบบฝรั่งเศส ในกรุงบัวโนสไอเรสมีโรงมหรสพมากมาย ห้างสินค้าชั้นนำแถวถนนฟลอริด้ากลางใจเมือง ซึ่งเป็นถนนสายสำคัญทางการค้าและเป็นสวรรค์ของนักซื้อของ นอกจากนี้ยังมีโรงแรมทันสมัยตามแบบยุโรป จนได้สมญาว่า **"ปารีสแห่งอเมริกาใต้"**

ประวัติศาสตร์หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ของสาธารณรัฐอาร์เจนตินา นับเป็นประเทศหนึ่งที่มีเรื่องทางการเมืองสับสนวุ่นวายเป็นที่สุด วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๕๓ ชาวอาร์เจนตินาเริ่มมีปฏิกิริยาในการเรียกร้องอิสรภาพให้พ้นจากการเป็นอาณานิคมของสเปน มีการฆ่ากันตายมากกว่า ๓๐๐ คน ที่ตรงนั้นจึงได้ชื่อว่าจตุรัส ๒๕ พฤษภาคม

วันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๕๙ อาร์เจนตินาได้รับอิสรภาพอย่างแท้จริง ถนน ๙ กรกฎาคม ซึ่งกว้างใหญ่ที่สุดในโลก จึงได้ชื่อเป็นอนุสรณ์แห่งเอกราชของอาร์เจนตินาในครั้งนี้

วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ วันนี้รับประทานอาหารเช้าในโรงแรมตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ น. เสร็จแล้วขนข้าวของขึ้นรถออกเดินทางจากโรงแรมเวลา ๐๖.๓๐ น. ตรงไปยังสนามบิน เสร็จพิธีการเกี่ยวกับเรื่องหนังสือเดินทางแล้ว ไปขึ้นเครื่องบินของสายการบินอลิตาเลีย เที่ยวบินที่ AZ ๕๗๔ ออกเดินทางจากบัวโนสไอเรส เวลา ๐๙.๔๐ น. มีการเลี้ยงอาหารบนเครื่องบิน ซึ่งถือเป็นอาหารเช้า ทั้งๆ ที่พวกเรารับประทานอาหารเช้าจากโรงแรมแล้ว ก็ยังสนองศรัทธากับอาหารบนเครื่องบินจนหมดเครื่องบินไปถึงสนามบินกรุงซานติอาโกนครหลวงของสาธารณรัฐชิลีเวลา ๑๑.๓๐ น. เวลาของชิลีช้ากว่าเวลาของอาร์เจนตินา ๑ ชั่วโมง เพราะฉะนั้นเวลาที่พวกเราไปถึงชิลีจึงเป็นเวลา ๑๐.๓๐ น. ที่สนามบินท่านเอกอัครราชทูตสันทัด เกียรติทัตต์ และเจ้าหน้าที่ของสถานทูตไทยในชิลีมาอำนวย

ความสะดวก หลังจากขนของขึ้นรถเสร็จแล้ว จึงเดินทางไปพักที่โรงแรมไฮแอท โรงแรมไฮแอทเป็นโรงแรมใหญ่ทันสมัยและดีที่สุดในชิลี เป็นโรงแรมที่ติดอันดับโลกด้วยตั้งอยู่ใจกลางตัวเมือง

เวลา ๑๔.๑๕ น. คุณบุษบา บุนนาค หัวหน้าคณะ พร้อมด้วยผู้เขียน ผู้กำกับการแสดง และเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ คือ คุณสาโรจน์ ธนสันติ ออกเดินทางไปดูสถานที่ที่จะแสดงคือ **Universi Dad De Chili** ตรงที่จะแสดงเป็นลานกว้าง ทางเจ้าหน้าที่ของที่นั่นจัดการทำยกพื้นเป็นเวทีเต็มบริเวณลานกว้าง จึงขอให้เขารื้อแล้วแก้ไขใหม่ให้มีขนาดเล็กลงครึ่งหนึ่ง ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ที่จัดสร้างเวทีก็ยินดี จะทำให้วันนี้เรายังไม่ได้แสดงที่นี่ เพราะฉะนั้นพวกเขาจึงมีเวลาแก้ไขจัดทำเวทีใหม่สำหรับแสดงคืนพรุ่งนี้ได้ทันเวลาต่อจากนั้นจึงเดินทางกลับโรงแรม

เวลา ๑๗.๓๐ น. พวกเราทั้งคณะออกเดินทางไปทำเนียบเอกอัครราชทูต คืนนี้ท่านเอกอัครราชทูตเป็นเจ้าภาพจัดงานเลี้ยงรับรองคณะนาฏศิลป์ไทย และเชิญผู้สื่อข่าวมาแถลงข่าวด้วย ในการแถลงข่าวมีการแสดง ๓ ชุดคือ มวยไทยแบบมวยคาดเชือก โขนชุดหนุมานรบวิรุญจำบังและเชิงโปงลาง ผู้สื่อข่าวให้ความสนใจการแสดงทั้ง ๓ ชุด มีการถ่ายภาพ และสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย และศิลปะการต่อสู้มวยไทย จนกระทั่งเวลาดึกพอสมควรจึงลากลับไป พวกเรารับประทานอาหารไทยที่ทางเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงซานติเอโก ชิลี ทำมาเลี้ยง ล้วนแต่อาหารอร่อยๆ ทั้งสิ้น พอได้เวลาสมควรจึงอำลา ฯพณฯ เอกอัครราชทูตสันทัด เกียรติทัตต์ เดินทางกลับโรงแรมเพื่อพักผ่อน

วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ หลังจากรับประทานอาหารเช้าในโรงแรมแล้ว ออกเดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์ **"วังโกซินโย"** โกซินโยเป็นบ้านหลังใหญ่คล้ายกับวังเจ้า เป็นบ้านเก่าแก่ของตระกูลที่ร่ำรวยที่สุดในชิลี สมัยศตวรรษที่ ๑๙ เจ้าของบ้านเป็นเจ้าของเหมืองแร่ทางตอนใต้ นอกจากนี้ยังมีเหมืองเงินในตอนเหนือ ปัจจุบันนี้ผู้สืบสกุลยังมีไร่องุ่นใหญ่อยู่ในชิลี วังโกซินโย เป็นบ้านแรกในชิลีที่มีไฟฟ้าใช้ ระยะเวลาในการก่อสร้างวังนี้นานถึง ๘ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๓ - พ.ศ. ๒๔๒๑ ปัจจุบันนี้ทายาทยกวังโกซินโยให้เป็นพิพิธภัณฑ์อยู่ในความดูแลของเทศบาลเมือง ภายในพิพิธภัณฑ์ซึ่งมี ๒ ชั้น มีวัตถุโบราณมากมายนับตั้งแต่เครื่องใช้เครื่องประดับ เตียงนอน อาวุธต่างๆ เป็นต้น

หลังจากที่ชมพิพิธภัณฑ์วังโกซินโยแล้ว พวกเราก็เดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ชิลี ตึกใหญ่ที่เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งนี้สร้างในระหว่างศตวรรษที่ ๑๖ - ๑๗ ภายในพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นตึก ๒ ชั้น มีโบราณวัตถุตั้งแสดงรวมทั้งแผนที่เก่าๆ แสดงอาณาเขตของชิลีเท่าที่สังเกตดู

รู้สึกว่าพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ชิลีมีของตั้งแสดงไม่มากเท่าที่ควร

เวลา ๑๗.๐๐ น. ออกเดินทางไปสถานที่แสดง ซึ่งผู้เขียนไปดูสถานที่และขอให้เขาแก้ไขเวทีเมื่อวานนี้พอไปถึงก็พอใจที่เขาจัดสร้างเวทีกว้างยาวพอสมควรตรงตามแบบที่แจ้งไว้ ผู้แสดงจัดการผัดหน้า แต่งตัว นักดนตรีก็ยกเครื่องดนตรีออกมาตั้งตรงบริเวณที่จะตั้งวงดนตรี จากการที่เจ้าหน้าที่ของชิลีจัดสร้างเวทีขึ้นให้เล็กลงกว่าเดิมเช่นนี้ ทำให้สามารถตั้งเก้าอี้สำหรับคนดูได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ใกล้เวลาแสดงแขกผู้มีเกียรติที่ได้รับเชิญล้วนแต่เป็นคนสำคัญของเมืองต่างๆ พากันเข้านั่งยังที่ของตนตามป้ายที่เขียนติดไว้กับพนักเก้าอี้ พอเวลา ๑๙.๓๕ น. จึงเริ่มการแสดงโชนชุดลักสีดา-ยกรบ ต่อด้วยมวยไทยแบบมวยคาดเชือก จบแล้วพัก ๑๕ นาทีการแสดงภาคหลังก็เหมือนอย่างที่เคยแสดง เริ่มด้วยรำมโนห์ราบูชายัญ รำต้นวรเชษฐ์ ฟ้อนเงี้ยว โขนชุดหนุมานรบวิรุญจำบังศิลปะการต่อสู้มวยไทยแบบสวมนวมและเชิงโปงลาง จบการแสดงท่ามกลางเสียงปรบมือแสดงความชื่นชมอย่างกึกก้องของผู้มีเกียรติที่เข้าชมการแสดงในคืนนี้ หลังจากที่เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว เก็บข้าวของบรรจุหีบห่อเสร็จเรียบร้อยพร้อมที่จะขนขึ้นรถไปแสดงอีกเมืองหนึ่งในวันรุ่งขึ้นแล้วพวกเราก็เดินทางกลับโรงแรม รับประทานอาหารเสร็จแล้วพักผ่อน

วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ หลังอาหารเช้า ขนกระเป๋ามารวมไว้ให้เจ้าหน้าที่ของโรงแรมไฮแอทยกไปเก็บในห้องเก็บของรวม เพื่อจะออกเดินทางจากโรงแรมไปพักที่อื่น

๑ คืน แล้วจะกลับมาใหม่ในวันพรุ่งนี้ เวลา ๑๐.๐๐ น. ออกเดินทางไปเมืองวิลนาเคลมาร์ ไปถึงที่นั่นเวลา ๑๓.๑๕ น. เข้าพักที่โรงแรม รับประทานอาหารกลางวันในโรงแรมเสร็จแล้ว ผู้เขียนออกเดินทางไปดูสถานที่แสดง หลังจากดูสถานที่ จัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการแสดง

และดูแลความเรียบร้อยทั้งเวทีแล้วจึงกลับโรงแรม

คืนนี้มีการแสดงโขนและการแสดงนาฏศิลป์ชุดต่างๆ รวมทั้งศิลปะการต่อสู้มวยไทยที่โรงละคร ซึ่งผู้เขียนไปดูสถานที่เมื่อตอนบ่าย โดยเริ่มการแสดงตั้งแต่เวลา ๑๙.๔๕ น. เลิกการแสดงเวลา ๒๑.๔๕ น. ผู้ว่าการภาคขึ้นมาบนเวทีมอบโล่ให้แก่ ฯพณฯ เอกอัครราชทูตสันทัด เกียรติทัตต์ ต่อจากนั้นเดินทางกลับโรงแรม

รับประทานอาหารแล้วพักผ่อน

วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ รับประทานอาหารเช้าในโรงแรม ก่อนออกเดินทางกลับกรุงซานติเอโก พวกเราบางคนออกไปเดินเล่นดูร้านขายของแต่ร้านเหล่านั้นยังไม่เปิด เนื่องจากเป็นเวลาเช้าเกินไปริมถนนมีโทรศัพท์สาธารณะหลายตู้ อาจารย์จากกรมพลศึกษาลองใช้บัตรโทรศัพท์โทรทางไกลมาที่กรุงเทพฯ ปรากฏว่าโทรได้ พวกเราจึงซื้อบัตรโทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่ที่นั่งขายอยู่ในสำนักงานโทรศัพท์มากรุงเทพฯ กันอย่างสะดวกสบาย ค่าโทรศัพท์ถูกมาก พูดกันประมาณ ๕ นาที ไม่ถึงร้อยบาท จากนั้นก็เดินกลับโรงแรม ขนกระเป๋าขึ้นรถออกเดินทางจากโรงแรม ชมทัศนียภาพเมืองวิลนาเคลมาร์แล้วเดินทางกลับกรุงซานติเอโก เมื่อรถไปถึงกรุงซานติเอโก นั่งรถเที่ยวชมสถานที่สำคัญๆ และไปสู่เนินเขาซานคาลูเซียและซานคริสโตบิลซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนของชาวชิลี ต่อจากนั้นก็ไปร้านอาหารชิลี ที่ร้านอาหารกำลังมีงานฉลองวันเกิดของเด็กคนหนึ่ง มีพ่อแม่ญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ของเด็กมากมาย ในงานมีพิธีกร ๒ คน จัดการถามปัญหาให้เด็กๆ ทายแล้วมีแจกรางวัล เด็กๆ สนุกสนานกันมาก พวกเราได้นั่งที่โต๊ะยาวติดๆ กับงานเลี้ยงของเด็ก หลังจากรับประทานอาหารแล้ว ก็เข้าพักที่โรงแรมไฮแอท ซึ่งเป็นโรงแรมที่เคยพักตอนเย็นออกเดินทางไปโรงละครเตรียมการแสดง พอถึงเวลา ๑๙.๑๐ น. ก็เริ่มการแสดง คืนนี้น้องสาวของ ฯพณฯ ประธานาธิบดีสาธารณรัฐชิลีมาชมการแสดงด้วย การแสดงในคืนนี้มีโขนชุดลักสีดา-ยกรบ รำมโนห์ราบูชายัญ ฟ้อนเงี้ยว ศิลปะมวยไทยแบบมวยคาดเชือก เชิงโปงลาง เลิกการแสดงเวลา ๒๐.๒๕ น. กลับโรงแรมรับประทานอาหาร เสร็จแล้วพักผ่อน

วันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ตามกำหนดการเดิม วันนี้จะไม่มีการแสดงเพื่อให้คณะนาฏศิลป์ได้พักผ่อน แต่เมื่อไปถึงชิลีแล้วเกิดมีรายการเพิ่มขึ้นมาคือ ต้องไปแสดงที่เมืองซาน เฟอร์นันโด ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงซานติอาโกประมาณ ๑๔๐ กิโลเมตร เป็นอันว่าหลังอาหารเช้าที่โรงแรมไฮแอทแล้ว เวลา ๐๘.๓๐ น. พวกเราก็ออกเดินทางไปเมืองซาน เฟอร์นันโด ไปถึงที่นั่นเวลา ๑๑.๔๕ น. เข้าสู่สถานที่แสดงซึ่งเป็นอาคารอเนกประสงค์ใช้เป็นสนามกีฬาแข่งขันบาสเกตบอลก็ได้ ใช้เป็นโรงละครประจำท้องถิ่นก็ได้ มีที่นั่งสำหรับผู้เข้าชมเป็นแบบอัฒจันทร์เหมือนที่นั่งชมกีฬาทั่วๆ ไป สถานที่แห่งนี้มีชื่อว่า **Estaotio Techado** พอไปถึงก็จัดตั้งวงดนตรี ผู้แสดงก็ผัดหน้าแต่งตัว ทางสถานทูตเตรียมอาหารไปเลี้ยงมีข้าวผัด ไข่ดาว ผลไม้และเครื่องดื่ม หลังจากรับประทานอาหารเสร็จและเตรียมการพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดงเวลา ๑๓.๑๕ น. การแสดงเป็นชุดเบ็ดเตล็ด เช่น โขนชุดหนุมานรบวิรุญจำบัง รำมโนห์ราบูชายัญ ฟ้อนเงี้ยว ศิลปะมวยไทยและจบด้วยชุดเชิงโปงลาง ผู้เข้าชมประมาณ ๑,๕๐๐ คน ในจำนวนผู้เข้าชมมี ฯพณฯ เอกอัครราชทูตไทยและภริยา เจ้าหน้าที่จากสถานทูตไทย

นายกเทศมนตรีของเมืองซาน เฟอร์นันโด สมาชิกสภา ผู้ว่าราชการจังหวัด คนสูงอายุ นักศึกษา นักเรียนระดับมัธยมไปจนถึงระดับอนุบาล คนที่นั่นบอกว่าวันนี้ผู้คนในเมืองซาน เฟอร์นันโด มาดูการแสดงของไทยเกือบหมดทั้งเมือง นับว่าเป็นความสำเร็จในการมาเผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมไทยในครั้งนี้ การแสดงชุดสุดท้ายคือเซิ้งโปงลาง คนดูปรบมือตามจังหวะดนตรี เสียงกึกก้องไปหมด หลังจากจบการแสดงแล้ว เด็กนักเรียนทั้งชายและหญิงไม่ยอมกลับพากันเข้ามาพบพวกเรา ยื่นกระดาษให้เซ็นชื่อเป็นที่ระลึก บางคนได้ลายเซ็นจนเต็มหน้ากระดาษแล้วก็ยังไม่ยอมกลับ เวลาผ่านไปกระทั่งบ่ายมากแล้ว พวกเราจึงขึ้นรถเดินทางกลับกรุงซานติเอโก ตอนเย็นมีอิสระใครใคร่ไปที่ไหนก็ไปได้ตามสบาย เพราะบัดนี้เสร็จสิ้นภารกิจในการมาแสดงนาฏศิลป์ไทยในอเมริกาใต้แล้ว

วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ วันนี้เป็นวันสุดท้ายที่คณะนาฏศิลป์ไทยจะได้อยู่ในชิลี และก็เป็นเพียงการอยู่ในตอนเช้าเท่านั้น เพราะเวลา ๐๘.๓๐ น. เครื่องบินก็จะนำพวกเราเดินทางออกจากกรุงซานติอาโก เพื่อกลับเมืองไทยแล้ว แต่ไม่ใช่ว่าเครื่องบินเที่ยวนี้จะพาพวกเรากลับถึงบ้านเลย ยังมีการหยุดพักและเปลี่ยนเครื่องบินอีกซึ่งจะเล่าถึงต่อไปตามลำดับ วันนี้พวกเราจะออกเดินทางจากโรงแรมไฮแอท เวลา ๐๖.๓๐ น. ทางโรงแรมอุตสาห์จัดอาหารเช้าไว้ให้อย่างเพียบพร้อม พวกเราหลายคนฉลองศรัทธาโดยการรับประทานเกือบจะครบทุกอย่างแต่บางคนก็ดื่มเพียงกาแฟเท่านั้น พอได้เวลาพวกเราออกเดินทางจากโรงแรมตรงไปสนามบิน หลังจากผ่านพิธีการของผู้โดยสารขาออกแล้วก็ไปขึ้นเครื่องบินของสายการบิน **Ladeco Airlines** ซึ่งเป็นเครื่องบินอันดับ ๒ ของชิลี เครื่องบินออกเดินทางเวลา ๐๘.๓๐ น.ในระหว่างที่เครื่องบินกำลังแล่นและพวกเราก็จากชิลีมาแล้วนี้ ผู้เขียนจะขอเล่าถึงเรื่องสาธารณรัฐชิลีให้ทราบตามสมควร

สาธารณรัฐชิลี ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของทวีปอเมริกาใต้ ลักษณะภูมิประเทศยาวและแคบรูปร่างเหมือนแซนวิสอยู่ระหว่างเทือกเขาแอนดิส ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกกับมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก อาณาเขตทิศเหนือจรดประเทศเปรู ทิศตะวันออกจรดประเทศโบลิเวียและประเทศอาร์เจนตินา ทางตอนใต้ของชิลีเป็นป่าเปลี่ยว มีอ่าวแคบๆ และเกาะกับแม่น้ำซึ่งเป็นน้ำแข็ง มาสุดที่แหลม Cape Horn ซึ่งเป็นแหลมที่ถูกพายุมากที่สุดในทวีปอเมริกาใต้ ทางทิศเหนือของเขตนี้เป็นดินแดนที่สวยงามมาก มีทะเลสาบใหญ่ ป่าไม้ ภูเขาและแม่น้ำ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแห่งชาติที่มีชื่อเสียงที่สุดของชิลี ตอนกลางของประเทศซึ่งเป็นใจกลางของชิลี เป็นเขตที่มีพลเมืองหนาแน่นที่สุด

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พลเมืองของชิลีสืบเชื้อสายมาจากพวก **ARUCANYAN**

INDIANS จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ คน ซึ่งมีถิ่นฐานและอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศและอีกพวกหนึ่งสืบเชื้อสายมาจากพวก **AMERINFIAN** กลุ่มใหญ่เพียงกลุ่มเดียวที่มีความสามารถในด้านการรบสูง จึงไม่มีใครสามารถรบชนะได้โดยเด็ดขาดไม่ว่าจะเป็นพวก **INCAS** หรือพวกสเปนก็ตาม ชิลีมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๕๐๓ ชิลีประสบปัญหาหนักในเรื่องเงินเฟ้อรัฐบาลก็ได้หาวิธีแก้ไขมาโดยตลอด จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๓ Salvador Allende ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดี **"ลัทธิมาร์กซีส"** คนแรกในทวีปอเมริกาใต้ ต่อจากนั้นอีก ๓ ปี เขาก็ถึงแก่กรรม ต่อมาพวกทหารที่มีกำลังอำนาจเหนือกว่าก็ทำการโค่นล้มรัฐบาล จนถึงกับล่มสลายไปปัจจุบันนี้ชิลีมีการปกครองแบบสาธารณรัฐ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ภาษาที่ใช้เป็นทางการคือภาษาสเปน เมืองหลวงชื่อซานติเอโก มีประชากรมากกว่า ๔ ล้านคน เสน่ห์ของเมืองที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาติต่างๆ ให้มาเที่ยวที่เมืองนี้คือความสวยงามของทะเลสาบ หุบเขา แม่น้ำ และชายหาดที่มีทรายสีขาวสะอาดตา สินค้าออกที่สำคัญของสาธารณรัฐชิลีคือ ทองแดง ปุ๋ย และแร่เหล็ก Molybdenumซึ่งเป็นธาตุแท้ชนิดหนึ่งมีคุณสมบัติคล้ายกับโครเมียม นอกจากนี้ก็มีแร่เงิน เยื่อไม้สำหรับทำกระดาษและกระดาษ

หลังจากรับประทานอาหารเสร็จ ถึงเวลา ๑๓.๑๕ น. ซึ่งเป็นเวลาท้องถิ่นของประเทศบราซิล เครื่องบินก็ร่อนลงสู่สนามบินเมืองเซาเปาโล ประเทศบราซิล เหตุที่พวกเรากลับมาที่นี่ก็เพราะจะต้องมาเปลี่ยนเครื่องบินเพื่อเดินทางกลับประเทศไทย ตามกำหนดเครื่องบินของสายการบินแวริค บราซิเลียน แอร์ไลน์ จะออกเดินทางจากเมืองเซาเปาโลเวลาเกือบ ๕ ทุ่ม เพราะฉะนั้นพวกเราจึงจะต้องแกร่วอยู่ที่สนามบินเป็นเวลาประมาณ ๙ ชั่วโมง ท่านหัวหน้าคณะคือท่านรองอธิบดีบุษบา บุนนาค จึงขอให้ผู้นำคณะทัวร์พาพวกเราเข้าไปในเมืองเซาเปาโลเพื่อหาอาหารรับประทานและซื้อของ เนื่องจากพวกเราบางคนยังมีเงินสกุลบราซิลเหลืออยู่อีกมาก พิธีการที่จะขอผ่านเข้าเมืองไม่ค่อยสะดวกเท่าที่ควร แต่ในที่สุดเจ้าหน้าที่ของบราซิลก็อนุญาตให้คณะของเราเข้าไปในเมืองได้ บริษัททัวร์จัดรถบัสคันใหญ่มารอรับอยู่แล้ว พอออกจากสนามบินได้พวกเราก็ขึ้นรถมุ่งหน้าเข้าเมืองเซาเปาโลทันที

รถพาพวกเราไปถึงในตัวเมือง แล้วให้พวกเราลงจากรถเพื่อไปจับจ่ายซื้อของตามความพอใจ พร้อมทั้งนัดพบกันที่รถในเวลา ๑๘.๐๐ น. พวกเราพากันเดินเล่น มีบางคนซื้อของแต่ของต่างๆ ในห้างสรรพสินค้ามีราคาแพง ส่วนมากจึงไม่มีใครซื้อ พอได้เวลานัดหมายพวกเราก็พากันไปขึ้นรถตรงไปร้านอาหาร เสร็จจากการรับประทานอาหารเย็นแล้วรถก็พาพวกเราตรงไปสนามบิน เวลา ๒๒.๑๐ น. เสียงเรียกให้พวกเราไปขึ้นเครื่องบินก็ดังขึ้น พวกเราพากันไปขึ้นเครื่องบิน จนถึงเวลา

๒๓.๔๐ น. เครื่องบินของสายการบินแวริค บราซิเลียน แอร์ไลน์ เที่ยวบินที่ อาร์.จี ๘๒๘ ก็ออกเดินทางจากเซาเปาโล มุ่งหน้าไปแอฟริกาใต้

พอขึ้นไปสักครู่เขาเลี้ยงอาหาร ฉายภาพยนตร์ให้ดู จนกระทั่งเครื่องบินลงจอดที่สนามบินเมืองโจฮันเนสเบอร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ มองออกไปนอกเครื่องบินเห็นท้องฟ้าสดใส พอลงจากเครื่องบินเพื่อไปแวะพักที่ท่าอากาศยานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดเครื่อง เติมเชื้อเพลิงและเปลี่ยนผู้โดยสารขึ้นลงที่นั่น จึงได้ทราบว่าเวลาที่โจฮันเนสเบอร์กในขณะนั้นคือ ๑๒.๒๐ น. เวลาที่นี่ช้ากว่าเวลาในเมืองไทย ๖ ชั่วโมง ของที่ขายที่สนามบินมีสินค้าพื้นเมืองของแอฟริกาใต้บ้าง สินค้าจากอเมริกาบ้าง พอได้เวลา ๑๓.๐๐ น. ก็กลับไปขึ้นเครื่องบินลำเก่า เครื่องบินออกเดินทางจากท่าอากาศยานเมืองโจฮันเนสเบอร์ก เวลา ๑๓.๔๕ น. การบินใช้เวลานานพอสมควร จนกระทั่งถึงสนามบินดอนเมืองในเวลา ๑๕.๐๐ น. ของวันที่ ๒๗ เมษายน หลังจากผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง และรับอุปกรณ์การแสดง รวมทั้งกระเป๋าเสื้อผ้าของแต่ละคนแล้ว พวกเราก็ขึ้นรถของกองการสังคีตกลับ บางคนก็แยกย้ายกันกลับบ้านตามอัธยาศัย

การเล่าเรื่องจดหมายเหตุการเดินทางไปแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ภูมิภาคลาตินอเมริกาหรืออเมริกาใต้ ซึ่งกรมศิลปากรร่วมไปกับกระทรวงการต่างประเทศก็ขอจบลงเท่านี้

คุยกันท้ายเล่ม

วารสารไทยฉบับนี้พอดีมีเรื่อง **"นางเสือง"** ซึ่งเสนอโดย **อาจารย์ประพัฒน์ ตรีณรงค์** และเรื่อง **"ภาษาไทย... ต้องห่วงใยและต้องรักษา"** ของ **คุณเฉลิมศรี หุนเจริญ** เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาไทย และความเป็นมาบางส่วน ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และต่อมาถึงปัจจุบันนี้ ทำให้เราได้รู้ชัดว่าคนไทยเรามีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของไทยเราเอง มาเป็นเวลาเกือบหนึ่งพันปีแล้ว

แต่ขณะนี้ภาษาไทยเรากำลังมีปัญหา ทั้งในการพูด พูดไม่ถูก พูดไม่ชัด และมีปัญหาในการอ่าน คืออ่านไม่ถูกต้อง อ่านไม่คล่อง อ่านแล้วฟังไม่รู้เรื่อง ฯลฯ เหล่านี้กำลังเป็นปัญหาของภาษาไทยเรา ให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ได้เร่งช่วยกันแก้ไขให้ถูกต้องต่อไปด้วย ก่อนที่จะเสื่อมเสียไปมากกว่าปัจจุบันนี้

ท้ายเล่มวันนี้ จึงขอกล่าวถึงเรื่องของ **"ภาษาไทยในพระราชดำริ"** เพิ่มเติมไว้ด้วยเพื่อเพิ่มสำนึกในความรักและหวงแหนภาษาไทยของเราให้มีทวีขึ้นเพื่อจะได้ร่วมมือกันทุกฝ่ายในการเร่งแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับภาษาไทยให้เป็นไปอย่างถูกต้องได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วย

เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ ผมใคร่ขอนำบางส่วนของภาษาไทยในพระราชดำริมาทบทวนเสริมความจำของท่านทั้งหลายไว้ในวันนี้ด้วย เนื่องจากภาษาไทยนั้นเป็นสื่อที่จำเป็นอย่างยิ่งของชาติเป็นเครื่องมือที่สำคัญของคนเรา ในการแสดงความคิดเห็น แสดงให้ประจักษ์ถึงสิ่งที่เป็นไป ทั้งในทางวรรณคดีและประวัติศาสตร์ และมีส่วนอย่างสำคัญในความเจริญก้าวหน้าของทั้งทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่เจริญก้าวหน้าได้ดียิ่งๆ ขึ้นด้วย

ผมติดใจที่คุณโอภาส เสรีกุล ได้เผยแพร่ให้เห็นในความห่วงใยขององค์พระประมุขของชาติ ที่ได้ทรงมีความห่วงใยต่อภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง

เช่นในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้ในการประชุมทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งแต่เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ก็ได้ทรงเน้นชี้ให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยที่เป็นภาษาของชาติไทยเรามาแต่โบราณกาลเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความเป็นเอกราชของชาติ จึงสมควรที่ทุกคนจะช่วยกันรักษาไว้ให้จงดีสืบไป

ซึ่งการรักษานี้มีอยู่หลายประการ ดังที่ได้มีรับสั่งว่า

"... ปัญหาเฉพาะในด้านรักษาภาษานี้ก็มีหลายประการ อย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในทางออกเสียง คือให้ออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีใช้หมายความว่าวิธีใช้คำมาประกอบเป็นประโยค นับเป็นปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่สามคือความร่ำรวยในคำของภาษาไทย ซึ่งพวกเรานึกว่าไม่ร่ำรวยพอ จึงต้องมีการบัญญัติศัพท์ใหม่มาใช้..."

สำหรับการออกเสียงในการอ่านหรือพูดนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่ามีการออกเสียงที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ซึ่งการออกเสียงในการอ่านหรือพูดนั้นบางทีพอที่จะอนุโลมให้ได้ แต่บางอย่างเป็นเรื่องที่เสียหาย จะต้องมีการคัดค้าน และแก้ไขให้ถูกต้อง

"... ปัญหาเรื่องการออกเสียงนั้นก็อันตรายอย่างยิ่งนึกถึงคำว่า ***มหาวิทยาลัย*** เดี๋ยวนี้ทางโทรทัศน์ หรือทางวิทยุ ได้ยินว่า ***หมาวิทยาลัย*** กลายเป็นวิทยาลัยหมา ออกจะอันตรายซึ่งเรายอมไม่ได้ บางอย่างเรายอมได้อย่างคำว่า ***ฉัน*** ที่จริงเขียนว่าฉัน แต่ว่าพูดกัน ***ชั้น*** ทั้งนั้น ก็เป็นสิ่งที่ต้องยอมไว้บ้าง..."

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปณิธานแน่วแน่ในการธำรงรักษาภาษาไทย ทรงประพฤติเป็นแบบอย่างในการใช้ถ้อยคำและการออกเสียง เมื่อทรงมีพระราชดำรัสหรือพระบรมราโชวาท ทรงตระหนักว่าภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทยและรากฐานของวัฒนธรรมไทย ดังพระบรมราโชวาทที่ทรงเน้นความสำคัญของภาษาไทยไว้ตอนหนึ่งว่า

"... ในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนืองๆ ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นดังนี้ภาษาของเราก็มีแต่จะทรุดโทรม ชาติไทยมีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งที่ประเสริฐอยู่แล้วเป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเรา ทุกคนจึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาไว้

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงห่วงใยในการอ่าน และการใช้ภาษาไทยในการพูดที่ไม่ถูกต้อง ทรงสังเกตการใช้ภาษาไทยของสื่อสารมวลชนต่างๆ โดยรับสั่งว่าปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก แม้จะฟังที่พูดทางวิทยุหรือโทรทัศน์ การออกเสียงของผู้ที่ประกาศโฆษณาประกาศข่าวเปลี่ยนไปมาก รวมทั้งทรงห่วงใยภาษาพื้นบ้านดั้งเดิมของภาคต่างๆ ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป

จึงควรที่จะช่วยกันรักษาไว้ เพราะเป็นแหล่งภาษาของชาติ และภาษาพื้นบ้าน ยังเป็นความบริสุทธิ์ของภาษาอีกด้วย พร้อมกับทรงขอให้คนไทยทุกคนช่วยกันรักษาภาษาไทย ด้วยการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ทั้งการพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ภาษาไทยบริสุทธิ์มีความมั่นคงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

ดังนั้น การที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดให้ **วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ของทุกปีเป็น "วันภาษาไทยแห่งชาติ"** เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการทำนุบำรุงส่งเสริมและอนุรักษ์ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติให้ดำรงคงอยู่ ตลอดจนเป็นการน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ได้ทรงแสดงความห่วงใย และพระราชทานแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการใช้ภาษาให้ถูกต้องรวมทั้งเป็นการกระตุ้นและปลุกจิตสำนึกของคนไทยทั้งชาติให้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของภาษาไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติ จึงเป็นสิ่งที่ถูกต้องอย่างยิ่ง

แต่ภาษาไทยจะบริสุทธิ์และยั่งยืนอยู่ได้ก็ขึ้นอยู่กับคนไทยทุกคนที่จะต้องรักหวงแหน และใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ทั้งการพูด การเขียน รวมถึงการอ่านโดยละเว้นการใช้ภาษาวิบัติ ที่เป็นการทำลายภาษาของชาติโดยเด็ดขาด

และในปีนี้ก็เป็นที่น่ายินดีที่ทางราชการหลายหน่วยงานอย่างเช่นกรมประชาสัมพันธ์ก็ได้ดำเนินการ ให้บรรดาผู้ประกาศข่าว นักจัดรายการ ตลอดจนการใช้สื่อทางไกลทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียงรวมทั้งสถาบันของบรรดาสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งหลาย ก็ได้ร่วมกันกวดขันการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น มีการยกย่องให้รางวัลแก่ผู้เป็นตัวอย่างดีเด่น เพื่อชี้นำให้ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ ได้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของภาษาไทย ที่ควรรักษาไว้ด้วยความหวงแหนของคนไทยทั้งชาติ สืบต่อไปด้วยดีชั่วกาลนาน

ชาคริต จุลกะเสวี

เรียน ท่านผู้อ่านวารสารไทย

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์วารสารไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน และเพื่อเป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เราได้เปิดโอกาสให้ท่านผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวารสารไทย หรือหากท่านต้องการให้เรานำเสนอเรื่องใดที่ท่านคิดว่าน่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อส่วนรวมและชาติบ้านเมือง คอลัมน์นี้เป็นเวทีของท่าน ขอได้โปรดเสนอความคิดเห็นส่งมาในใบตอบรับนี้ และกรุณาอย่าลืมปิดดวงตราไปรษณียากรด้วย

ขอขอบคุณ

ใบตอบรับ วารสารไทย	ได้รับ วารสารไทย ฉบับที่ ..... เรียบร้อยแล้ว	วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ๒๕ .....
ชื่อผู้รับ		
ที่อยู่/สถานที่ทำงาน:		
คำถาม/ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นต่างๆ:		

ปิดดวงตรา
ไปรษณียากร
๓ บาท

กรุณาส่ง

ฝ่ายจัดทำ **"วารสารไทย"**
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

(แนวพับ)

(แนวพับ)

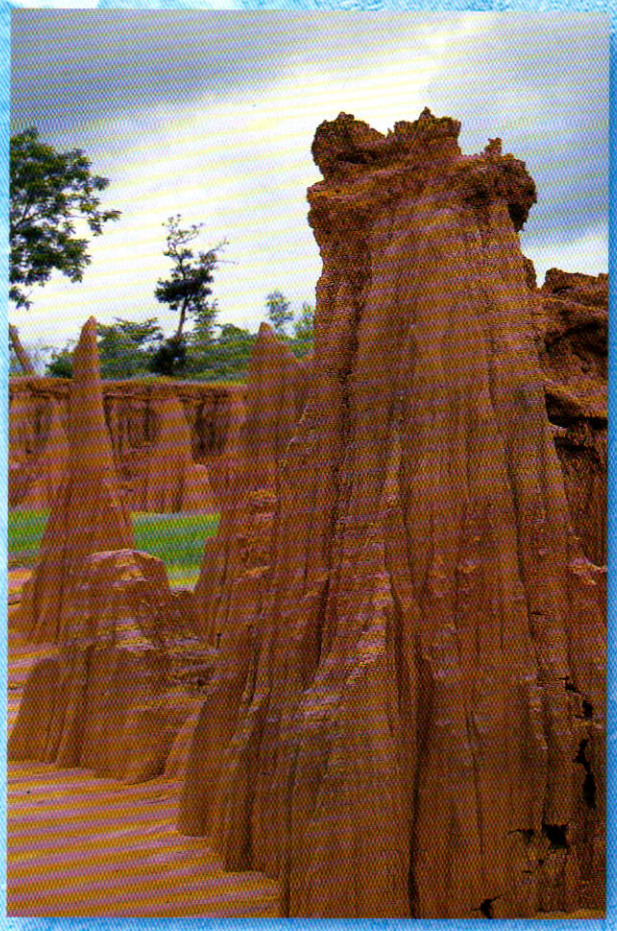

ละลุ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งใหม่ของจังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านเนินขามและบ้านคลองยาง อำเภอตาพระยา คำว่า "ละลุ" เป็นภาษาเขมรแปลว่า "กะลุ" เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดจากการยุบตัวหรือพังทลายของดิน มีลักษณะคล้ายกับ "แพะเมืองผี" ของจังหวัดแพร่ บางคนจึงเรียกว่า "แพะเมืองผีแห่งใหม่"

ภาพ: เมธี เผื่อนทอง
สมบัติ สุธรรมรักษ์
เรื่อง: ร.ต.ต. หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง

บริการห้องอบไอน้ำ
เพื่อสุขภาพ

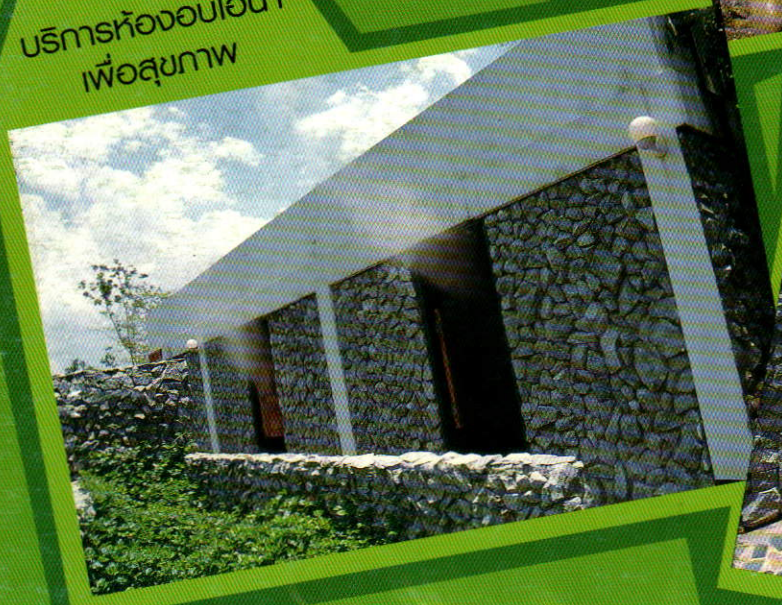

บ่อน้ำร้อนฝาง

ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

บ่อน้ำร้อนฝางเป็นบ่อน้ำร้อนธรรมชาติน้อยใหญ่ที่พบได้ประมาณ ๔๐ บ่อ ในพื้นที่ ๑๕ ไร่ บ่อใหญ่มีไอร้อนพุ่งขึ้นสูงถึง ๓๐-๔๐ เมตร และมีอุณหภูมิตั้งแต่ ๔๐-๘๗ องศาเซลเซียส *(ต้มไข่สุก ๑๐ นาที)* ในบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ฝาง ซึ่งจัดให้มีห้องอาบน้ำแร่และห้องอบไอน้ำเพื่อสุขภาพ ลานกางเต็นท์และเส้นทางศึกษาธรรมชาติไว้บริการ

การเกิดบ่อน้ำร้อนสันนิษฐานว่าเกิดจากหินร้อนเหลวที่อยู่ใต้เปลือกโลกไหลแทรกขึ้นมาใกล้ผิวเปลือกโลกทำให้หินบริเวณนั้นร้อนขึ้นเป็นสาเหตุทำให้น้ำบาดาลที่ไหลผ่านชั้นหินนั้นร้อนขึ้นและดันตัวเองผ่านรอยแยกของชั้นหินขึ้นมาบนผิวโลกเกิดเป็นบ่อน้ำร้อน

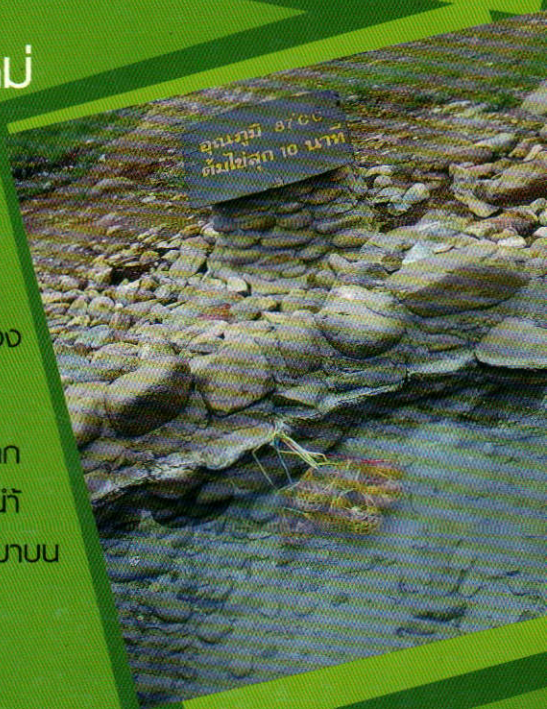

ภาพ : เมธี เพื่อนทอง
สมบัติ สุธรรมรักษ์

เรื่อง : ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง